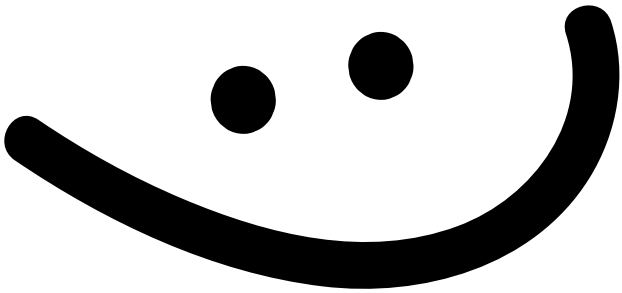
2017
2018

МЯСТО

ПРОЕКТ ЗА НАМЕСИ В ГРАДСКА СРЕДА

BG BE ACTIVE

THE Coca-Cola FOUNDATION

МЯСТО

BG
BE ACTIVE

THE
Coca-Cola
FOUNDATION

Доклад относно проекта „_Място" по концепция и управление от Сдружение „БГ Бъди активен" за 2017 и 2018 г.

Финансиран от Фондация „Кока-кола"

Текст, редакция, концептуални Placemaking диаграми:
Ангел Бондов и Тодор Кесаровски, сдружение „|Не|Формално"

Илюстрации и графично оформление:
Студио PUNKT

Снимки:
Местни партньори по проекта „_Място";
Ангел Бондов и Тодор Кесаровски

Представително проучване от Фондация ИФПИ (Институт за финансови проучвания и иновации), ръководител:
Проф. д-р Иван Чалъков

Проектите за промяна на средата, в която живеем „_Място 2017" и „_Място 2018" са първите етапи довели до дългосрочната програма на „_Място България" на сдружение „БГ Бъди активен". Чрез нея сдружението помага на хора и организации от малки и големи населени места да изградят чисти, красиви и достъпни публични пространства, чрез които да подобрят социалния живот на местните жители.

Базирайки се на подхода 'placemaking', дейностите по програмата създават стабилни и дълготрайни партньорства между граждани, организации, бизнес и институции, благодарение на които превръщат грижата за обществената среда, в стимул за гражданска активност и отговорност.

През 2017-та година, първият мащабен проект част от програмата, превърна 10 запустели и неподдържани публични територии в модерни и приятни пространства, където младите хора от квартала могат да прекарват времето си заедно. Осъществяният процес включваше активно ангажиране на местните общности в (пре)създаването на 'места'-та, чрез обществени дискусии, идейни работилници и физически интервенции с фокус върху младежкото взаимодействие. По този начин бяха реализирани конкретни концепции за преобразяване на местата, оформени спрямо желанията на техните всекидневни ползватели, които да ги използват, за спорт, срещи, култура и съответно доразвиват спрямо тяхните нужди.

През 2018-та година, проектът се пренася в други десет града с цел да ангажира повече хора да участват в местния социален живот. Екипът на „БГ Бъди активен", заедно с партньорите по проекта, успешно успя да ангажира повече от 800 доброволци от всички възрасти и впоследствие успя да изгради капацитет от младежи, които вярват и действат в името на добрите промени и практики. Последвалото дейностите на проекта проучване доказа, че работата по метода 'placemaking' променя отношението на хората, участвали в процеса към техните места, като 70% от местните жители декларират, че ще поддържат трансформираните места, а 95% от анкетираните местни партньори участници изразяват своята ангажираност да се следват подобни инициативи.

МИСИЯТА НА „БГ БЪДИ АКТИВЕН“

„БГ Бъди активен“ работи по важни теми като облагородяване на градската среда, опазване на чистота и намаляване на отпадъците, доброволчество и активизиране на гражданското общество. Организацията работи активно да овласти хората да създават своята среда и град. Ежегодно насърчава стотици доброволци и граждански организации да правят малки, но важни промени в средата и благодарение на ‘placemaking’ програмата „_Място България“ да облагородят места в кварталите си. Чрез организационна подкрепа, частично финансиране, идеи и много труд, сдружението помага на гражданите да реализират своите идеи за по-добър живот.

Мястото е просто пространство. Да създадеш специално място е комплексно усилие. Трябва задължително да включиш и останалите в процеса, да промениш поведението им. Ако сам го направиш и го дадеш наготово на другите, те няма да го ценят. Но ако са се включили като доброволци, борили са се, участвали са активно, обединили са се, след това мястото се превръща и в тяхно.

Ласка Ненова, *основател на „БГ Бъди активен“, социален предприемач и инициатор на програмата за облагородяване на градската среда „_Място България“. Ласка е член на борда на мрежата Placemaking Europe и е европейски представител на глобалната мрежа PlacemakingX.*

Тази публикация е създадена със съвместния труд на „БГ Бъди активен", Сдружение „|Не|Формално" и Студио PUNKT, с цел да извлече основни заключения и уроци от процеса по 'местосъздаване', като всеобхватен и практически метод за подобряване на заобикалящата ни среда с участието на общността. Смятам, че споделяйки знанията и опита, който имаме ще дадем възможност 'местосъздаването' да бъде по-разпознаваемо и по-прилагано като методология за работа с общности.

ФОРМУЛА ЗА ЕФЕКТИВНО ОВЛАСТЯВАНЕ И ПАРТНЬОРСТВО ЗА РАЗВИТИЕ НА АКТИВНО ГРАЖДАНСКО ОБЩЕСТВО В БЪЛГАРИЯ

'Placemaking'-ът като методология на „ БГ Бъди активен" за работа с общности

В България, както в много източноевропейски страни, отношението, принадлежността и отговорността на хората към публичните пространства е много объркано, поради факта, че са преминали от система, в която държавата носи пълна отговорност и собственост върху градското пространство към един по-демократичен модел. Той предполага по-активно участие, отговорност, ангажираност и съ-собственост на гражданите към публичната среда. Изхождайки от това, сдружението решава да използва публичните пространства като територия за учене на демокрация, активно гражданско участие и инициатива.

Проучвания в България и други източни страни показват, че в общности с ниска гражданска активност ангажирането на хората с нещо близко до тях и видимо, като квартала, в който живеят, е много по-лесен начин да започнеш да ги въвличаш в процеси на активно гражданство и демокрация, отколкото нещо сложно и далечно за обикновения човек като реформа на съдебната система. Така, в желанието си да ангажира хората да бъдат по-активни и отговорни цялостно като общество, „БГ Бъди активен" решава да започне именно от нещо, което е близко до тях, видимо и разбираемо. А когато резултатът от подобен процес е добре изглеждащо междублоково пространство, този подход предоставя бързо възвръщаемо усещане от удовлетворение и добре свършена работа, може да се използва ежедневно и ефективно вдъхновява като добър пример.

Стъпвайки на 'placemaking'-ът като методология за работа с общности, сдружението следва модел за работа, като го прилага във всички проекти от програмата „_Място България".

НАМИРАНЕ НА МЕСТЕН ПАРТНЬОР

За да достигне до местна общност далеч от нас, сдружението не работи директно с нея, а намира местен партньор. Така, подкрепя малки местни организации и инициативни групи, които са активна част от местното общество и имат мотивацията да се ангажират с развитието на местната среда.

Каква е ролята на сдружението? – Да им осигури подкрепа – образователна, информационна, комуникационна, експертна и разбира се, – финансова и материална. По този начин ние целим да подпомогнем максимално добре местни партньори за постигането на добри резултати, както с ангажирането на местните общности, така и с подобряването на пространството, привличането на партньори и вниманието на местната администрация. Организацията осъзнава, че ако влезе като *външна* в друга общност, направи дадена промяна и си *замине* – това няма да даде устойчив резултат. Инвестирането в местни партньори – организации или неформални групи, гарантира, че там има местен активен агент, който не само изпълнява моментната интервенция, но дългосрочно следи и надгражда.

ИНВЕСТИЦИЯ В ПОДКРЕПА И РАЗВИТИЕ НА МЕСТНИТЕ ПАРТНЬОРИ

След като конкретен партньор е идентифициран и привлякан към към каузата, сдружението оказва пълна подкрепа като координатор на процеса. Много от местните партньори имат мотивацията и разбирането, че трябва да бъдат активна част от промяна на собствената си среда. Все пак често на тях им липсва поне един от следните инструменти – организационен капацитет, знания за управление на процеси, опит с намеса в градска среда, опит при работа с местни общности, ресурси – финансови, материални, информационни, човешки. Тук идва и ключовата роля на „БГ Бъди активен" да застане зад гърба на организациите/активните общности и да ги обезпечи, така че да могат да се справят успешно. Най-голямата подкрепа, която сдружението цели да предостави не е винаги финансовата. Често тя се изразява в нещо много по-ценно – знания, информация и капацитет, като през годините сдружението осигурява различни наръчници, обучения, индивидуални консултации и съвместна работа с всеки един партньор, така че да ги проведе през пътя, който те са решили да извървят заедно с местната общност. Темите, които този обучителен процес засяга са: Процесът на *placemaking*, Управление на проекти, Организиране на събития, Работа с местната общност, Партньорства, Комуникация, а много често индивидуалните консултации включват финансови и счетоводни въпроси. Достъпът до международни специалисти, събития и конференции е също много ценен елемент, който предоставяме на нашите местни партньори. Срещите с експерти и колеги от други населени места, които се борят със сходни проблеми, винаги има силно обогатяващ характер.

Извън тези дейности, пряката подкрепа чрез ресурси винаги е била отличителен знак в работата на „БГ Бъди активен". Малките организации и групи извън столицата, рядко имат редовен и качествен достъп до разнообразие от ресурси и финансиране, което често влияе на тяхната устойчивост. Знаейки тази реалност, сдружението подкрепя партньорите си по места със следните ресурси: директно финансиране, подкрепено с качествен пакет от комуникационни и маркетинг материали, използване на експертиза на специалисти в областта на проектното управление, архитектурата, урбанизма, комуникациите, както и подкрепа с доброволчески труд.

КАКЪВ Е РЕЗУЛТАТЪТ ОТ ИНВЕСТИРАНЕТО В МЕСТНИ ОРГАНИЗАЦИИ ПО МЕСТА ЗА ДЪЛГОСРОЧЕН ПЕРИОД ОТ ВРЕМЕ?

Сред най-устойчивите партньори, станали част от програмата „_Място България", могат да се видят различни примери на израстване:

- от неформални групи до активно работещи граждански организации, които намират различни източници на финансиране, за да надграждат местната си работа, без да разчитат само на проекта;
- развитие на общности и пространства чрез устойчиво влизане и надграждане на местата и хората в последователни години;
- разширяване на локациите и общностите в населеното място, които се ангажират в инициативи за подобряване на средата;
- разпознаване на работата по програмата от местната администрация;
- увеличаване броя на партньорите в конкретно населено място;
- мултиплициране на добри идеи от едно населено място в друго – обмен на практики в партньорската мрежа.

#ПромянатаВъзможна

СЪДЪРЖАНИЕ:

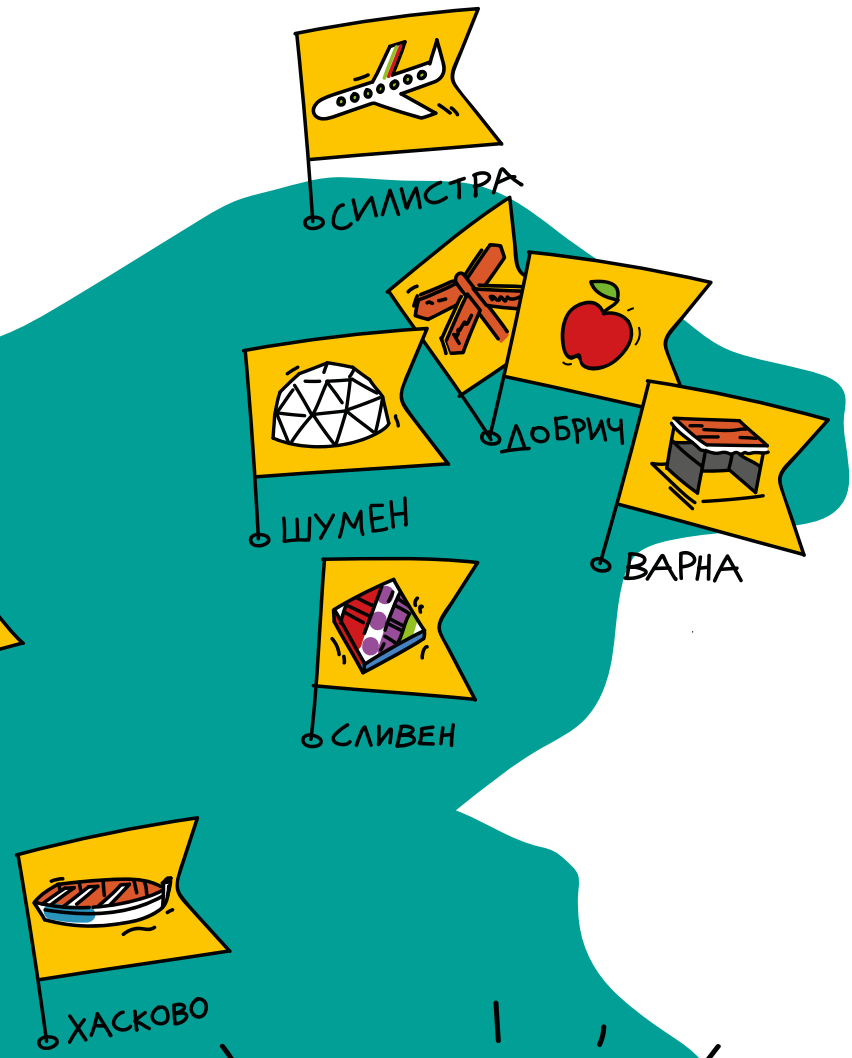
1. ВЪВЕДЕНИЕ 15
Ангел Бондов и Тодор Кесаровски

2. МЕТОДОЛОГИЯ 23
Ангел Бондов и Тодор Кесаровски

3. ОПИСАНИЕ НА ИНТЕРВЕНЦИИТЕ, ОЦЕНКА И НАУЧЕНИ УРОЦИ 41
Ангел Бондов и Тодор Кесаровски

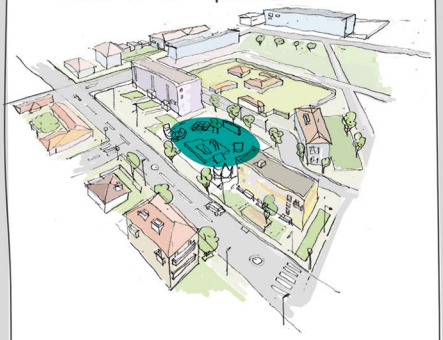
4. ИЗВОДИ И ЗАКЛЮЧЕНИЯ 199
Ангел Бондов и Тодор Кесаровски

ВИДИН
БЕРКОВИЦА
ВРАЦА
ТРУДОВЕЦ
ПЛЕВЕН
ЗЛАТИЦА
КАРЛОВО
КАЛОФЕР
СОФИЯ
САМОКОВ
САНДАНСКИ

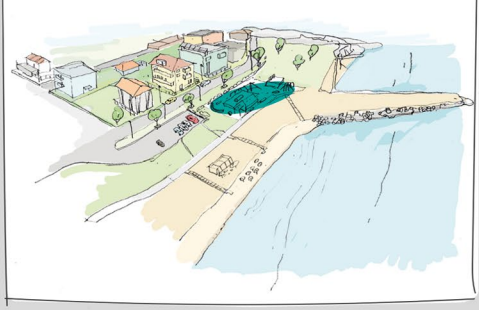

ГРАДОВЕТЕ, КОИТО ПРЕЗ 2017 И 2018 НАМЕРИХА СВОЕТО МЯСТО

...В ОЖИВЕНИ ГРАДСКИ ПРОСТРАНСТВА...

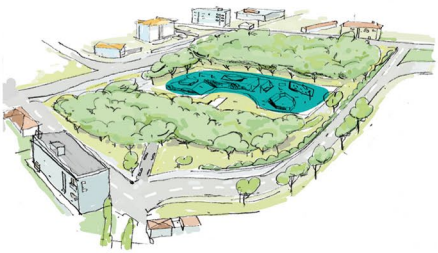

...БЛИЗО ДО МОРЕТО...

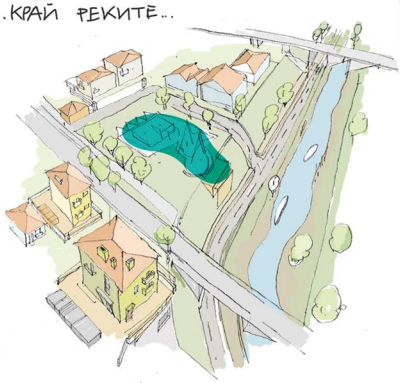

КЪДЕ? ЗАЩО? КАК? КОЙ? → МЯСТО

...В ПАРКОВЕТЕ...

...КРАЙ РЕКИТЕ...

1.

ВЪВЕДЕНИЕ

Ангел Бондов и Тодор Кесаровски

„Градовете притежават способността да предоставят нещо за всеки, само защото и само когато, те са създадени от всички."

Джейн Джейкъбс

В последните години, ангажирането на местните общностите в градските процеси и обновяването на публичните пространства добива все повече популярност в цялостния европейски контекст. България не прави изключение, въпреки че поради ред причини, произтичащи от развитието в модерната история на страната, този процес има своите по-специални характеристики, измерения и предизвикателства. Все пак, когато конкретизираме спецификата до процеси свързани с физическата трансформация на публичната среда може да се отчете, че проекти инициращи активно въвличане на гражданите са все още рядкост в българския контекст. Това прави всяка една подобна инициатива едновременно предизвикателна и изключително полезна за дефинирането на ефективни подходи в спецификата на българската градска среда и общество.

През 2017 и 2018 година, с цел да се експериментира със засилващия се феномен качеството на градската среда да се надгражда на база на желанието и участието на местните граждани, бе разработен и осъществен проектът „_Място", финансиран от Coca-Cola Foundation ръководен от сдружение „BG Бъди активен" в партньорство със сдружение „|Не|Формално" и Студио PUNKT. В резултат от инициативата 20+ публични пространства в 20 населени места в страната (Берковица, Варна, Видин, Враца, Добрич, Златица, Казанлък, Калофер, Карлово, Плевен, Пловдив, Самоков, Сандански, Силистра, Сливен, София, Трудовец, Хасково и Шумен) бяха трансформирани с участието на местните общности и младежи. Процесът на пространствено облагородяване бе организиран на четири етапа: (1) Досег, (2) Консенсус, (3) Действие и (4) Отпразнуване, в чиято същност стои подходът *местосъздаване (placemaking)*.

Местосъздаването представлява всеобхватен и практически метод за подобряване на заобикалящата ни среда. В основата му стоят хората и целта е те да бъдат мотивирани колективно да (пре)осмислят и (пре)създават публичните пространства, като центъра на тяхната общност. В своята същност *placemaking*-ът е повече от просто изработката на по-добър дизайн на градската среда. Подходът насърчава използването на креативни намеси в пространството, обръща специално внимание на физическите, културни и социални дадености на територията и стимулира нейното развитие на база наличните потенциали.

Съгласно по-горе описаната философия, процесът бе мултиплициран 20+ пъти, по веднъж за всяко място. Това, от своя страна, предостави страхотната възможност експериментът с подхода да бъде обективно анализиран по време на и след реализацията на индивидуалните интервенции. Във всеки от 20-те+ случая, работният екип, стоящ зад развитието на проекта, използваше определена структура и набор от инструменти, за да вдъхнови местните жители да преосмислят и преоткрият ролята на конкретните пространства. Съвсем очаквано обаче, социо-пространствената специфика на всяка локация създаде различни предпоставки за развитие на *placemaking* процеса. Съответно, това повлия върху неговото провеждане, физическата трансформация и резултите от облагородяването.

Именно анализирането и сравнението на тези специфики представляват логичния завършек на двете издания на проекта „_Място". Поради тази причина е изработена настоящата публикация от генералния партньор на проекта – сдружение „|Не|Формално", чиито експерти са отговорни за адаптирането на *placemaking* подхода в рамките на цялостната инициатива и оперативното приложение на отделните процеси на терен. Това позволи натрупването на солидна база от преки впечатления, както от концептуална гледна точка спрямо *placemaking* подхода, така и от страна на практичното провеждане на инициативата.

Основните цели на публикацията са две:

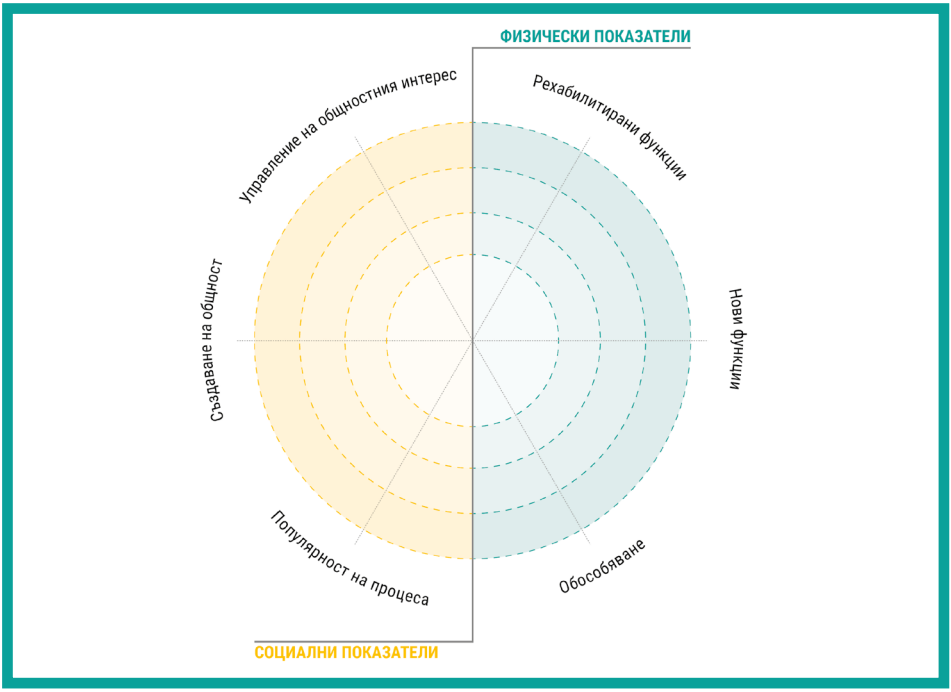
1. Да се опише процесът във всичките 20+ локации, като се наблегне на специфичното му развитие, оценяване на местните партньорства, основните предизвикателства, факторите за успех и конкретните уроци.
2. Да рефлектира върху спецификите на осъществените интервенции, проведените индивидуални процеси и съответно да извлече основни заключения и уроци на база на сравнителен анализ между различните случаи.

За да бъде ефективно анализиран процесът, да се отчетат спецификите му във всяко място и да се изведат най-важните уроци, беше разработен модел за оценка на индивидуалните процеси. Чрез Моделът за оценка на въздействието се оценява фокуса на всяка от интервенциите. Това е необходимо, понеже по време на всеки индивидуален *placemaking* процес усилията и концентрацията на работния екип бяха разпределени върху няколко теми/аспекта едновременно.

Предложеният модел за оценка на процеса е използван, за да концептуализира проведените дейности, усилията и резултатите от всяка намеса. Той се състои от два основни аспекта (социални и физически), всеки от който има по 3 категории. Стойността за всяка категория е определена на база фокуса на всяка конкретна инициатива. Например, най-много усилия в

Карлово бяха насочени върху рехабилитиране на съществуващи функции, а във Враца – към създаването на нови такива. От друга страна, социалните аспекти също бяха оценени на база усилията, които бяха вложени в това локалният процес да е насочен към изграждане на колективно самосъзнание чрез намесата, или управление на общностния интерес и популярност на процеса. Без да претендира за научно-изследователска валидност като методология, оценяването по тези показатели цели да позволи ефективно сравнение на различния контекст за всяко населено място и съответно да се изведат конкретни заключения по категории, базирани на оценката.*

**Важно е да се отбележи, че определените стойности са определени посредством експертните оценки на сдружение „[Не]Формално" като координатори на терен за всички места. Това осигури необходимата база за сравнение и направи възможна относително коректната и обоснована оценка, вземаща предвид всички 20+ случая.*

Отделните (6) категории за оценка са описани подробно в долните параграфи. Те се разделят на:

ФИЗИЧЕСКИ ПОКАЗАТЕЛИ

- Рехабилитирани функции
- Нови функции
- Обособяване

СОЦИАЛНИ ПОКАЗАТЕЛИ

- Управление на общностния интерес
- Създаване на общност
- Популярност на процеса

ФИЗИЧЕСКИ ПОКАЗАТЕЛИ

Рехабилитирани функции

Този показател акцентира върху наличието и използването на съществуващите ресурси в публичното пространство. Ефективното и ефикасно надграждане и вдъхване на 'нов живот' на налични физически дадености носи добавена стойност към намесата – вдъхва се нов живот на елементи, които са свързани с историческото развитие на пространството и съответно към тях има натрупано отношение и носталгия. Тези ресурси могат да включват: изоставени елементи на градския дизайн, наличие на материали за рециклиране, характерни за мястото/града, неизползвани физически обекти, на които се придава нова функция и др. Високите стойности на този аспект показват: (1) наличието и (2) възстановяването на съществуващи в миналото практични предназначения или елементи, което от своя страна облагодетелства доброто пространствено (пре)разпределение на дадена функция в публичното пространство.

Нови функции

Новите функции се фокусират върху създаването на условия (нови физически структури) за различни начини на използване на публичното пространство, в зависимост от нуждите и желанията на местните общности. Изцяло в духа на *placemaking* подхода. Добавянето на нови функции цели да привлече различни групи ползватели или да разнообрази възможните дейности за текущите целеви групи, като по този начин се подпомага създаването на идентичност, свързана с новата функционалност на целевото пространство. Високата стойност по този показател означава, че в публичното пространство са създадени няколко ((от 3 до 5 и дори повече, в някои конкретни случаи)) нови начина за неговото използване.

Обособяване

Обособяването на публичното пространство включва в себе си 3 основни аспекта: (1) физическо обособяване на пространството чрез внедряване на нови елементи – поставяне на пространствен ред и подредба; (2) визуално обособяване и разкрасяване чрез различни графични изображения, цветови решения и други; (3) подобряване на сигурността в пространството чрез ограничаване на автомобилния достъп, поставяне на осветление, камери за наблюдение и други. Обособяването е свързано със създаването на идентичност и пространствената дефиниция за местата, за които това е необходимо. Създаването на нови и разкрасяването на (съществуващи) елементи допълва функционалните намеси в пространството и създава различно усещане при престой на мястото. Високите стойности по този показател индикират нуждата от подобряване на базовите условия на конкретното целево място, за да може то да функционира като активно публично пространство, вкл. дори генерални аспекти като достъпност, сигурност, придаване на положителен образ и идентичност.

СОЦИАЛНИ ПОКАЗАТЕЛИ

Управление на общностния интерес

Този показател оценява усилията, които координиращият екип е вложил, за да задоволи различните интереси по време на активните (и не само) етапи от проекта. Управлението на общностния интерес се изразява в адекватното балансиране на процеса между различните заинтересовани страни (общности, администрация, бизнес, доброволци и др.), същевременно взимайки предвид всички техни нужди, желания и предложения. Добрата координация и управление на различните групи допринася за положителния социален и физически ефект от проведения процес. Това включва ангажиране на хората в отделните етапи на процеса, създаването на конструктивен диалог, договаряне на единна общностна визия и съгласуване на обща дизайн концепция чрез балансиране на индивидуалните интереси. Същевременно, този аспект включва и извършената работа относно въвличането на местната власт и удовлетворявайки нейните формални изисквания – проектни разрешения, технически детайли (чертежи и конструктивни становища) и други. Високите стойности по този показател обикновено показват: (1) успешното въвличане на множество заинтересовани страни и/или (2) наличието на силна общност в целевото пространство при започване на проекта.

Създаване на общност

Създаването на общност стои в основата на всеки процес по *местосъздаване*. С оглед на динамичния характер на провеждания процес и предизвикателството по създаване на общност, този показател индикира целенасочените усилия, които са положени в тази посока. Този социален аспект се фокусира върху създаването на връзки между хората чрез работния процес по *местосъздаване*, включващи създаване на местни граждански партньорства с добро разбирателство и споделени отговорности. По този начин се цели да се 'овластят' личности или групи от хора, като им се предоставя помощ при развитието на техните умения и срещата със съмишленици, заедно с които да създават силни и сплотени местни общности. Високите стойности показват усилията на екипа или естествено възникнали процеси, чрез които са се създали нови общности посредством проведените етапи на инициативата.

Популярност на процеса

Този показател отразява нивото на ангажираност сред местните граждани и младежи, а също така и отношението на отговорните институции към индивидуалните местни инициативи. Популярността на процеса е отчетена и с оглед на интереса на местните медии, посещаемостта по време на откриванията и последващия интензитет на използване на мястото. Високите стойности индикират случаи, по време на които инициативата по облагородяване на целевото публично пространство се е разпространила на общоградско ниво. Освен това, популярността на процеса е от изключителна важност за дългосрочното развитие на мястото, неговата поддръжка и цялостно отношение към него.

С помощта на този инструмент са осъществени индивидуален и сравнителен анализ на осъществените намеси, които са представени в следващите раздели на тази публикация. По този начин авторите целят да изведат ключови уроци относно приложението на *placemaking* идеологията в българския контекст, представени в заключителната част на материала. Именно, широкото им споделяне чрез тази публикация цели заинтересованите професионалисти в сферата да рефлектират върху тях и колективно да се надграждат и подобрят практиката относно прилагането на подхода *placemaking*. Въпреки че е концептуално дефиниран от десетилетия, подходът все още набира практични измерения в България и тепърва се оформя като систематизиран модел за облагородяване на градската среда. От друга страна, той несъмнено притежава потенциала да подобри качеството на градския живот, както от физическа, така и от социална гледна точка. Именно вярата в подхода е основата мотивация за екипа, стоящ зад инициативата „_Място", да продължи с полагането на усилия в популяризирането и разработването на *placemaking* културата и мрежите в българския и европейски контекст.

В следващите раздели от публикацията може да прочетете повече за методологията, за процеса във всеки град и за изведените заключения в резултат от двете издания на проекта „_Място", както следва:

- **Раздел 2**
  Методология на осъществения процес, в която подробно е описан приложеният подход и използваните инструменти през отделните етапи.
- **Раздел 3**
  Описание на интервенциите за всяко едно място, диаграма на Модела за оценка на процеса чрез представения по-горе концептуален модел и най-важните уроци от всеки конкретен случай.
- **Раздел 4**
  Изводи и заключения от извършения сравнителния анализ на 20+ различни *placemaking* казуса.

2.

МЕТОДОЛОГИЯ

Ангел Бондов и Тодор Кесаровски

ПРОЦЕС

Въвличането на местните общности в процеса по трансформация на градската среда, и по-специално ангажирането на младежи (13 – 26 г.), е основополагащ критерий и цел на проекта „_Място". За осъществяване на тази цел екипът, който стои зад инициативата, използва подхода *местосъздаване* като експериментален модел. Следвайки философията на този подход, от самото начало амбицията на инициативата е да вдъхнови местните младежи / жители да преосмислят и преоткрият ролята на предварително избраните 20+ публични пространства като събирателния центрове, които да придадат 'живот' на техните общности.

Цялостният процес по *местосъздаване*, като систематичен модел за прилагане на подхода, бе разработен по време на първото издание на проекта през 2017 г. В резултат от изведените уроци и натрупания опит, процесът запази изначалната си структура (4 етапа), но бяха направени някои подобрения и промени в продължителността на отделните етапи и преследваните от тях резултати. Това бе направено с цел да се оптимизира процеса, да се направи достъпен за максимален брой заинтересовани страни и да стимулира включването на повече хора в различните етапи на инициативата. Важно е да се отбележи, че в параграфите по-долу е описан разработения процес използван през 2018 г., като само на места са описани елементи и инструменти, които са употребявани през 2017 г.

Координационният екип на инициативата бе съставен от: сдружение „БГ Бъди Активен" като ръководител на проекта, отговарящ за управлението на проекта и комуникацията, сдружение „|Не|Формално" като експертен екип, разработил процеса и координиращ дейностите на терен, Студио PUNKT разработили визуалната идентичност на проекта и всички графични и рекламни материали и местен партньор във всеки град, ръководещ и координиращ процеса на местно равнище.

Оперативният процес бе структуриран на четири етапа за всички населени места – Досег (1), Консенсус (2), Действие (3) и Отпразнуване (4). Всеки един от тях притежава определен фокус и се стреми към постигането на конкретни резултати, но създадената структура на процеса, в този ѝ вид, цели най-вече постепенното въвличане на местните граждани по време на конкретната трансформация. За всяко едно от изданията на проекта „_Място" в самото начало на инициативата бе изготвен координиран календар, определящ основните и междинни етапи за всяка отделна интервенция. Той бе основополагащ за организирането, подготовката и успешното осъществяване на различните видове дейности, необходими за реализацията на отделните *placemaking* процеси. За да се добие пълна представа относно структурата на цялостния процес и целите на отделните стъпки, по-долу тук са описани всички основни и междинни етапи на проекта.

СОЦИАЛНО АНГАЖИРАНЕ
на местната общност (!)

селекция и формални стъпки

местни партньорства и ресурси

kick-off среща

популяризиране на проекта I

1

СОЦИАЛЕН КОНСЕНСУС
в местната общност (!)

формализиране на местни партньорства

популяризиране на проекта II

дизайн визия

2

количествени сметки

кампания за доброволци

строителен план за действие

3

ОБЛАГОРОДЯВАНЕ
чрез местната общност (!)

изглаждане на детайлите за откриването

продължаване на диалога с общината

мониторинг на мястото

4

социо-културен календар

ОТПРАЗНУВАНЕ/ОТКРИВАНЕ
с местната общност (!)

Първоначална селекция и начален етап (Kick-off)

Първоначалната селекция на местните партньори бе извършвана посредством поставяне на персонални оценки на подадените от тях апликации от страна на сдружение „БГ Бъди Активен", сдружение „|Не|Формално" и Студио PUNKT. Одобрените от този етап кандидати бяха поканени на откриваща среща по проекта, по време на която бяха запознати с процеса *placemaking*, бе им предоставен *Наръчник за реализиране на проекта* и участваха в тематични работилници и обучения. След финалната селекция на 10 партньора (през 2018 г. това стана по време на откриващата среща, в която участваха 15 организации) те трябваше да придвижат формалностите, свързани с проекта – както с местните общини, така и с ръководителя на проекта – „БГ Бъди активен".

Подготвителен етап
ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТ: ПОНЕ 10 ДНИ ПРЕДИ ЕТАП 1

I. Описание на етапа:

По време на този етап се започва с комуникацията на проекта на местно равнище от локалния партньор сред заинтересованите страни в населеното място, в т.ч. лични срещи и разговори с тях. Ключово е идентифицирането и извършването на контакт с представител(и) на местната администрация. Основните инструменти, които влизат в употреба през този период са дигитални и физически рекламни материали (стикери, постери, анкети, всички изготвяни от Студио PUNKT), които да бъдат споделяни от местния партньор. През този подготвителен етап се изясняват всички детайли на местния партньор относно цялостния процес и какво са целите на инициативата.

II. Цели:

1. Популяризиране на проекта I – масово споделяне на промо материали и анкета сред различни граждански групи чрез социалните мрежи от местния партньор. Обиколки по училища и влизане в контакт с TimeHeroes и други мрежи за доброволци. Важно е тази ИНФОРМАТИВНА кампания да се организира със широк географски обхват – в цялото населено място.
2. Влизане в контакт с общината относно проекта и иницииране на възможно сътрудничество като същевременно се придвижат определени формалности (разрешения) с местната власт, които касаят облагородяването.
3. Идентифициране на местни партньорства и ресурси – ключова стъпка и задача от страна на местния партньор с цел да осигури възможно най-бързо местни партньорства и ресурси.

ORIGINAL
GRAMMER

ЕТАП 1 – СОЦИАЛНО АНГАЖИРАНЕ НА МЕСТНАТА ОБЩНОСТ / ДОСЕГ
ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТ: 3 ДНИ*

I.Описание на етапа:

Подходът за този етап се различава през 2-те издания на инициативата. През първата година идеята бе да се направи физическа провокация в пространството, която да привлече внимание към него. Заедно с това се оставяха постери и брошури, които да предоставят повече информация за инициативата и елементи, които да позволяват събирането на идеи от местните жители – кутии на желанията, стикери, рециклирани винили за идеи и др.

През 2018 година този етап бе провеждан винаги през уикенда и бе съпътстван от поставяне на физическа структура (Социалният активатор, който представляваше сгъваема шатра) в пространството за намеса или на популярни за града места, през които преминават големи потоци от пешеходци. Координационният екип бе на място и чрез лични разговори, дискусии и практически работилници (понякога свързани с надграждане на активатора) целеше да събира идеите и предложенията на хората относно промяната на целевото публично пространство.

II. Цели:

1. Първоначално сканиране и анализ на пространството, потоци от хора, комуникации, съществуващи елементи, мащаб, потенциали.
2. Социално ангажиране – разпъване на *Социалния активатор* (мобилна шатра)*, която е лека, лесна за сглобяване и пренасяне от град на град. Надграждането ѝ ставаше посредством различни работилници, игри и други дейности целящи да привлекат и ангажират местните общности. Освен като активатор на гражданската активност, структурата имаше функция и на физически атрактор, който да насочва вниманието на гражданите към целевото публично пространство. Целта бе да се стимулира процес на по-ефективно проучване, при което необходимата информация да бъде *привлечена*, а не *издирвана*.
3. Презентация на примерни намеси от света, за да придобият гражданите по-ясна представа какво се очаква от тях и да се насочи мисленето им в конкретна посока.
4. Определяне на споделени ценности, формирани на база нуждите и предложенията на местните хора; оформяне на начални дизайн-скици относно възможните намеси върху предварително подготвена подложка на публичното пространство.
5. Осъществяване на срещи и провеждане на разговори с идентифицираните заинтересованите страни, както и с евентуалните спонсори / страни, от които може да набавим материали.
6. Инсталиране на физически елемент или провокативно преобразуване на съществуващ такъв, разположен в целевото пространство за обновяване*

** Физическата провокация бе използвана през 2017 г. и заместена от **Социалния активатор** през 2018 г. Продължителността на етапа бе удължена след 2017 г., когато бе 1 ден.*

МЕЖДИНЕН ЕТАП 1
ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТ: ПОНЕ 7 ДНИ

I. Описание на етапа:

Този етап е нужен, за да се предостави време на различните участници в проекта, в т.ч. на координационния екип, да се подготвят за предстоящите етапи – популяризиране, изготвяне на дизайн, формализиране на партньорства. Същевременно чрез този етап се осигурява и достатъчно време на местните жители да осмислят предстоящото и да свикнат с мисълта, че нещо наистина ще се случи с даденото пространство.

II. Цели:

1. Популяризиране на проекта II – масово споделяне на промо материали в местни общностни групи чрез социалните мрежи от местния партньор. Поставяне на постери и широко промотиране на Етап 2 – Социален консенсус.
2. Изработка на дизайн визия (3Д визуализация), на база събраните идеи и мнения, илюстрираща набелязаните намеси в пространството с цел ефективно обществено обсъждане по време на Етап 2.
3. Формализиране на местни партньорства – достигане на конкретна яснота от местния партньор относно помощта, която ще бъде получена от локалния бизнес и община.

ЕТАП 2 – СОЦИАЛЕН КОНСЕНСУС В МЕСТНАТА ОБЩНОСТ
ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТ: 3 ДНИ*

I.Описание на етапа:

Етапът се провежда (най-често) в целевото публично пространство и представлява публична дискусия, фокусирана върху предложената дизайн визия за мястото. Обсъждането цели включването на максимално много заинтересовани страни-младежи, жители, координационният екип, представители на локалния бизнес и общината.

В последствие, след изясняване на финалното изражение на намесата, се изготвя план за действие, проектиране и количествена сметка за нужните материали и строителна експертиза. Освен описаните дейности, се създава и общо виртуално пространство (фейсбук група), в което да се присъединят хората с отношение към целевото пространство и инициативата. Правилното планиране на намесата на този етап е ключово за нейното успешно осъществяване.

II. Цели:

1. Постигане на консенсус относно намесата на база направените визуализации* за намесите в пространството и определените общи ценности и идеи. За целта бива проведено широко обществено обсъждане в целевото пространство.
2. Проектиране на одобрените намеси.
3. Постигане на консенсус относно име на мястото.
4. Направа на количествени сметки и определяне на необходимите материали и нужна външна строителна експертиза на база на дефинираната визия и налични ресурси;
5. Създаване на *онлайн споделено Място* – фейсбук страница, сайт, друга платформа.

** Изработка на дизайн визия (3Д визуализация) на набелязаните намеси в пространството с цел ефективно обществено обсъждане по време на Етап 2 бе въведено през 2018 г.*

МЕЖДИНЕН ЕТАП 2
ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТ: ПОНЕ 10 ДНИ

I.Описание на етапа:

Етапът цели да предостави нужното време за срещи и директна комуникация с местни търговци и доставчици, които да осигурят нужните материали и инструменти; да се договори необходимата външна експертиза; да се изработи проект или друг формален документ в зависимост от изискванията на местната администрация и да се направи конкретен призив за намиране на доброволци, използвайки вече финализираната дизайн визия на пространството. Основният ангажимент пада върху местния партньор, който е отговорен за горните дейности.

II. Цели:

1. Поръчване на необходимите материали и уговаряне на експертна помощ (при нужда).
2. Създаване на финална визия на пространството и план за конкретни действия по време на Етап 3.
3. Засилена кампания по набиране на доброволци чрез създадената визия и плана за конкретните действия. Кампанията следва да обхване територията на цялото населено място!

ЕТАП 3 – ФИЗИЧЕСКО ОБЛАГОРОДЯВАНЕ ЧРЕЗ МЕСТНАТА ОБЩНОСТ / ДЕЙСТВИЕ
ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТ: 10 ДНИ*

I.Описание на етапа:

Етапът включва извършване на физически дейности по почистване и облагородяване на целевото публично пространство. През 2017 г. продължителността му бе 6 дни, но на база натрупания опит този етап бе увеличен на 10 дни за второто издание на инициативата. Това целеше оптимизиране на намесата и осигуряване на достатъчно време за повишаване на качеството и изпипване на детайли. По време на този етап бяха провеждани практически работилници / обучения относно техники за работа с различни материали или специфични дейности, а разпределянето на работата ставаше на база уменията и желанията на участниците в процеса.

II. Цели:

Изграждане / реновиране на физическите структури в определеното пространство, заедно с местните организации, общност и младежи.**

1. Създаване на нови общности чрез процеса на физическа работа.
2. Подготовка за официалното откриване – измисляне на игра / спортна надпревара и символични награди с цел популяризиране на Мястото.

** Този етап бе удължен на база натрупания опит през 2017 г.*

***Много е важно осигуряване на достатъчен (допълнителен) брой инструменти и добър работен график, така че всички да могат да се включат и да се чувстват полезни, а също така да не се губи време и да се бездейства! Същото се отнася и за поставяне на видно място на конкретен план за действие с разписани необходимите дейности за изграждането на отделните физически елементи.*

БОНУС ЕТАП 4 – ОТПРАЗНУВАНЕ / ОТКРИВАНЕ С МЕСТНАТА ОБЩНОСТ
ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТ: 1 ДЕН

I.Описание на етапа:

Етапът представлява еднодневен празник във вече облагороденото публично пространство, на който са поканени всички жители, и чрез който по подобаващ начин да се отпразнува създаденото. Обикновено по време на събитието се случват редица тематични работилници и активности, организирани от местни хора, често свързани и демонстриращи възможностите и функционалността на изградените намеси и структури.

II. Цели:

1. Отпразнуване на свършената работа и постигнатите колективни резултати чрез официално откриване, квартален мини-фестивал или определено тематично събитие.
2. Популяризиране на намесата чрез събитието и предварително подготвената програма, включваща спортни и културни събития.
3. Засилване на връзката между хората и градската среда чрез нагледно представяне как средата около тях може да е по-приятна и вдъхновяваща.

Съгласно по-горе описания етапен процес, процесът бе мултиплициран 20+ пъти, по веднъж за всяко място. Във всеки от индивидуалните случаи, работният екип, стоящ зад развитието на проекта, използваше определена структура и набор от инструменти, за да вдъхнови местните жители да преосмислят и преоткрият ролята на конкретните пространства. В параграфите по-долу е представен този набор от инструменти, тяхната специфика и употреба в контекста на инициативата „_Място“.

ИНСТРУМЕНТАРИУМ

Засилвайки връзките между хората и градската среда, която споделят, е основна задача на проекта „_Място". Поради тази причина по време на всеки един от представените етапи са използвани целенасочени инструменти за насърчаване на гражданска ангажираност сред местните общности. Всеки един от тях е синхронизиран с целите на съответните етапи и постигане на желания резултат, а именно – физическо облагородяване на публичната среда и създаване на активни местни общности в 20 населени места в България.

Постери / Брошури

Категория: Информиране, промотиране и комуникация;

Цел: Информиране на местната общност и партньори относно инициативата „_Място" и процеса на нейното локално осъществяване;

Ангажирани участници: Графични дизайнери, местни партньори, общност, администрация и местни партньори;

Описание: Конвенционален метод за комуникиране на информация относно цялостния подход и предстоящите дейности по облагородяване на конкретните места. За да провокират интерес в изготвянето на тези комуникационни материали са включени специално създадени илюстрации олицетворяващи целевите пространства, подлежащи на трансформация;

Употреба: По време на 'Етап 1' и 'Междинен Етап 1' тези комуникационни материали са активно разпространявани пространствено около целевите пространства, сред местната общност, администрация, потенциални партньори и всеки, който е заинтересован относно предстоящите дейности.

Кога: По време на ‚Подготвителен Етап' и 'Междинен Етап 1';

Анкети

Категория: Проучване и изследване;

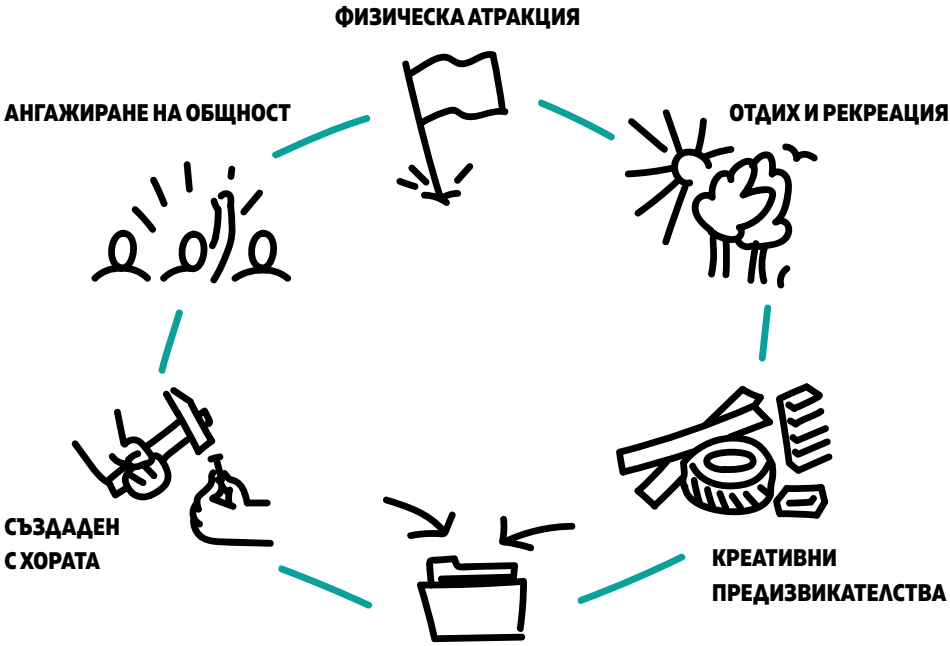
Цел: Събиране на данни относно желанията на местните жители и оценка на процеса;

Ангажирани участници / Целева група: Местна общност с фокус върху младежите на възраст 13 – 26 години;

Описание: Конвенционален метод за събиране на структурирана информация от граждани и потребители, която в случая на „_Място" бе използвана за две цели: (1) проучване на желанията и нуждите на местните граждани и младежи относно възможна трансформация на конкретните публични пространства и (2) обратна връзка за оценяване на процеса и осъществените дейности;

Употреба: Целта на инструмента е да събере максимално количество входяща информация, която да бъде допълнително обработена и консолидирана. За да се постигне тази амбиция анкетите са форматирани в стегнат (кратък) вид и разпространени по различни видове канали, както физически (твърди копия), така и дигитално (чрез социални медии, електронни пощи и т.н.); анкетите бяха използвани

Кога: Преди и по време на 'Етап 1' и 'Междинен Етап 1' и 'Етап 2'

Социален активатор*

Категория: Пространствена провокация, общностна ангажираност;

Цел: Структурата служи за активатор на гражданска ангажираност като същевременно има функция и на физически атрактор, който да насочва вниманието на гражданите към целевото публично пространство;

Ангажирани участници: Местни партньори, общност и доброволци – всички желаещи;

Описание: Социалният активатор ще представлява вид конструкция/структура (дървена, метална), лека, лесна за сглобяване и пренасяне от град на град. В контекста на инициативата „_Място" тя представлява 'рамката', общият елемент, който да бъде надграждан от хората от всички градове. Това бе осъществено посредством различни работилници, игри и други дейности целящи да привлекат и ангажират местните граждани;

Употреба: За да е ефективна ползата от този инструмент е много важно да се уточни предварително финалният му вид и крайната функция, която се цели. Това би дало яснота относно възможните дейности по надграждане във всеки град. Структурата беше разпъвана и използвана най-активно по време на ‚Eman 1' с цел да се ангажира местната общност и да се привлече внимание към процеса. В последствие, активаторът бе използван по-ограничено;

Кога: По време на 'Eman 1' (ограничено за 'Eman 2' и 'Eman 3')

** Използван единствено през 2018 г.*

Физическа Провокация*

Категория: Пространствена интервенция, общностна ангажираност;

Цел: Провокиране на местната общност относно качеството на градската среда и събиране на идеи относно облагородяването на въпросното пространство;

Ангажирани участници: Местни партньори, общност и доброволци – всички желаещи;

Описание: Този нехарактерен инструмент за ангажиране на местната общност цели да провокира импулс, желание и идеи за трансформиране на целевата пространствената среда. Тази (временна) интервенция има задачата да: (1) привлече внимание, (2) да предостави ключова информация за инициативата и (3) да създаде възможност за обратна връзка от страна на гражданите;

Употреба: За да е ефективна ползата от този инструмент е много важно да се вземат под внимание контекста и пространствените характеристики на въпросното пространство. На база на тази конкретика се определят вида, концепцията и разположението на физическата провокация. Ако има подходящ съществуващ елемент (разположен в целевото пространство), който да бъде преобразуван, е желателно той да бъде използван. Това би представлявало демонстрация на креативна трансформация за местните жители и отварянето на съзнанието им относно заобикалящата ги среда. При позитивно развитие това би могло да генерира енергия, която да бъде много ползотворна за цялостния процес на физическо облагородяване;

Кога: По време на 'Eman 1' и 'Междинен Eman (1)', като е възможно и желателно подобна физическа провокация да се превърне в елемент от завършения вид на облагородяването.

** Използван единствено през 2017 г.*

Дизайн визии

Категория: Проектна част, координирано обсъждане;

Цел: Визуализация на физически намеси и тяхното разположение в целевото пространство, дефинирани на база предложенията и идеите на местната общност

Ангажирани участници: Местна общност, институции, дизайн и социални експерти;

Описание: Изготвянето на визуализации на предстоящите намеси в пространството цели да внесе конкретика и яснота сред местната общност относно какво предстои да бъде изградено. Амбицията е това да повиши доверието на хората към проекта – за тях няма да има 'скрити' неща и те да разберат какво предстои да се случи. Друга цел на този инструмент е да улесни получаването на обратна връзка от хората. Желателно е черновите за дизайн визиите да бъдат изработени с местните хора по време на 'Eman 1' (за тази цел трябва да има подготвена подложка), а работният вариант да е готов за общественото обсъждане по време на 'Eman 2'.

Употреба: Дизайн визиите ще бъдат използвани най-активно по време на 'Eman 2', когато се провежда обществено обсъждане с местната общност. Визуализациите улесняват диалога между граждани и експерти, тъй като показват реалното изражение и местоположение на бъдещите интервенции.

Кога: По време на 'Eman 1' и 'Eman 2'

** Използван единствено през 2018 г.*

Активно общностно планиране

Категория: Координирано обсъждане, общностна ангажираност;

Цел: Генериране, консолидиране на идеи и изготвяне на план за действие;

Ангажирани участници: Местна общност, институции, дизайн и социални експерти;

Описание: Представлява дейност, която има за цел да консолидира желанията и възможностите на различните заинтересовани лица относно конкретното облагородяване. Освен това амбицията в края на това събитие / работилница е да се конкретизират конкретни дизайн решения и технически предложения. За постигане на тази цел, анализ на вече събраните желания трябва да е извършен от организаторите на събитието. Предварителната подготовка на конкретни дизайн решения, които да бъдат налични по време на общностното планиране, е желателно;

Употреба: Предварителната подготовка вкл. обработката на събраните желания и чернови относно определени дизайн решения е основополагаща за постигането на ефективен резултат. Създаването на изпълним план на база на нормативните, пространствените и времеви дадености са ключа към превръщане на консолидираните идеи в реалност. Инициативата „_Място" използва сравнително проста рамка за планиране на общностните дейности, за да спомогне местната общност и администрация в осъществяване на облагородяването на средата и след това – надграждане към по-сериозна трансформация на конкретното публично пространство.

Кога: По време на 'Eman 2'.

Техническа работилница / Обучение

Категория: Пространствена интервенция;

Цел: Да придаде знания, подпомогне и стимулира местната общност активно да облагородява средата около тях;

Ангажирани участници: Координационен екип, технически експерти, общност и младежи, участващи в процеса по физическо облагородяване;

Описание: Активен инструктаж и демонстрации на технически дейности относно облагородяването на пространствената среда. Това включва изпълнение на конкретни облагородителни дейности, работа с инструменти и други;

Употреба: Основна цел на цялата инициатива е гражданите и младежите да бъдат провокирани, подпомогнати и обучени да трансформират средата около тях. Образователният характер на тези дейности е заложен като ключов елемент и съответно е стимулиран по време на целия процес и най-вече при активната физическата трансформация на средата. Това е организирано в комбинация от технически инструктажи, демонстрации, работилници и активно менторство;

Кога: По време на 'Eman 3'.

'Онлайн място' / Фейсбук група*

Категория: Информиране, промотиране и комуникация

Цел: Създаване на онлайн канал за координирани обсъждания и ефективен обмен на информация сред заинтересованите общности;

Ангажирани участници: Координационен екип, местна администрация и всички желаещи;

Описание: Важно за успешно осъществяване на инициативата е наличието на онлайн пространство, в което активните и заинтересовани граждани и поддръжници на процеса да могат да споделят по всяко време техните идеи, вдъхновения и притеснения свързани с инициативата;

Употреба: Подобен дигитален канал може да бъде използван за ефективно споделяне на референции, дизайн предложенията, прогреса по проекта, общностна дискусия за консолидиране на идеи, уточняване на график за работа на терен и т.н. Освен за целите на осъщественото облагородяване, създадената платформа може да изпълнява и функциите на социален катализатор след завършване на инициативата – за планиране на последващи действия и поддържане на пространството

Кога: Създаване по време на 'Eman 2', възможно използване дори и след края на инициативата;

** Използван единствено през 2018 г.*

'Pop-Up' Събития

Категория: Общностна дейност;

Цел: Сплотяване на местната общност, отпразнуване на постигнатите резултати и стимулиране на нови идеи;

Ангажирани участници: Местни партньори, общност, администрация и всички желаещи;

Описание: Организиране на различен вид дейности за определен ден включващи както официални, така и непланирани събития с артистичен (занаятчийски), спортен и културен характер;

Употреба: Идеята на 'Pop-Up' събитията е да създадат различна атмосфера за определен период от време в конкретна публична среда. Тази дейност е ползотворна без значение от възрастта и интересите на участващите. За успешна реализация важни организационни и дизайн аспекти, които трябва да се вземат под внимание са сигурност, метеорологична прогноза, пространствена достъпност, достъп до електричество и възможности за сядане;

Кога: По време на 'Eman 4'.

3.

ОПИСАНИЕ НА ИНТЕРВЕНЦИИТЕ, ОЦЕНКА И НАУЧЕНИ УРОЦИ

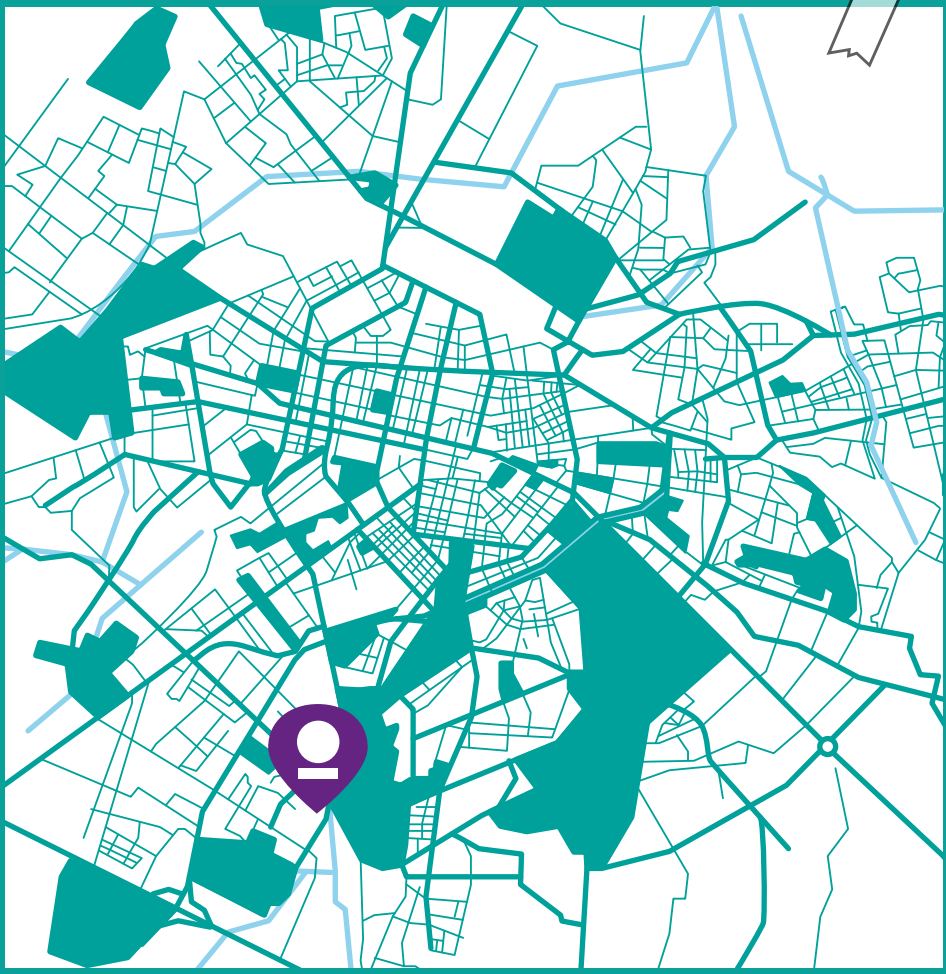
Ангел Бондов и Тодор Кесаровски

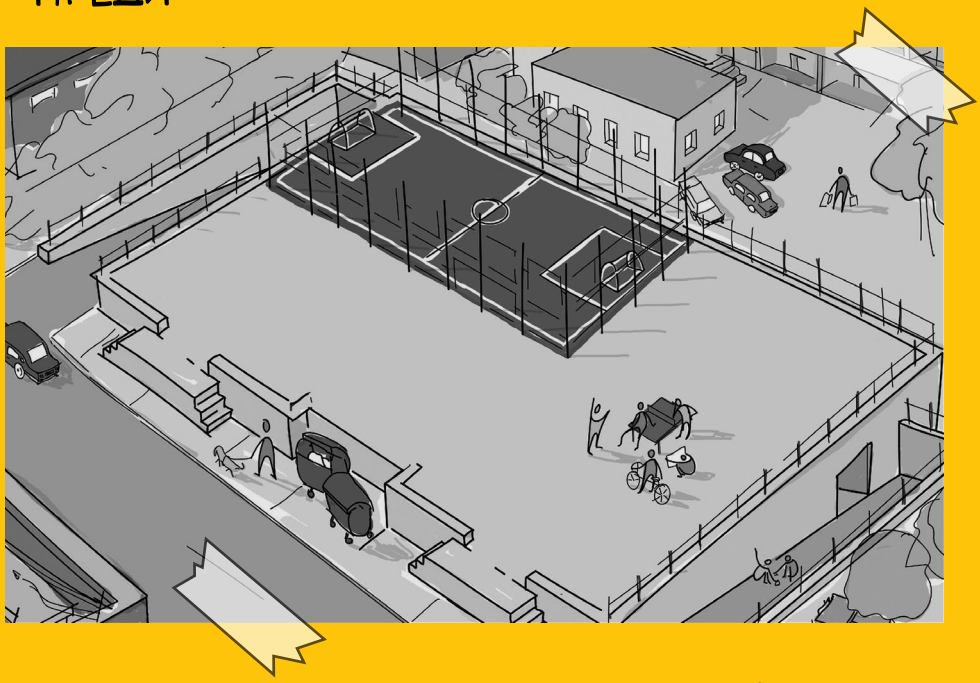
ГАРАЖНО МЯСТО

СОФИЯ

Район: Югозападен
Област: София – град
Тип град: Много голям град
Население (2017): 1 236 047
Тенденция (2011 – 2017): + 2.76%
Младежи 10 – 29 г. | % от общо население (2011): 314 087 | 26.1%
Описание на града: Столица, административен, икономически и образователен център на България

ПРЕДИ:

Географски координати:

42.665647, 23.300967

Местоположение:

Жилищен комплекс

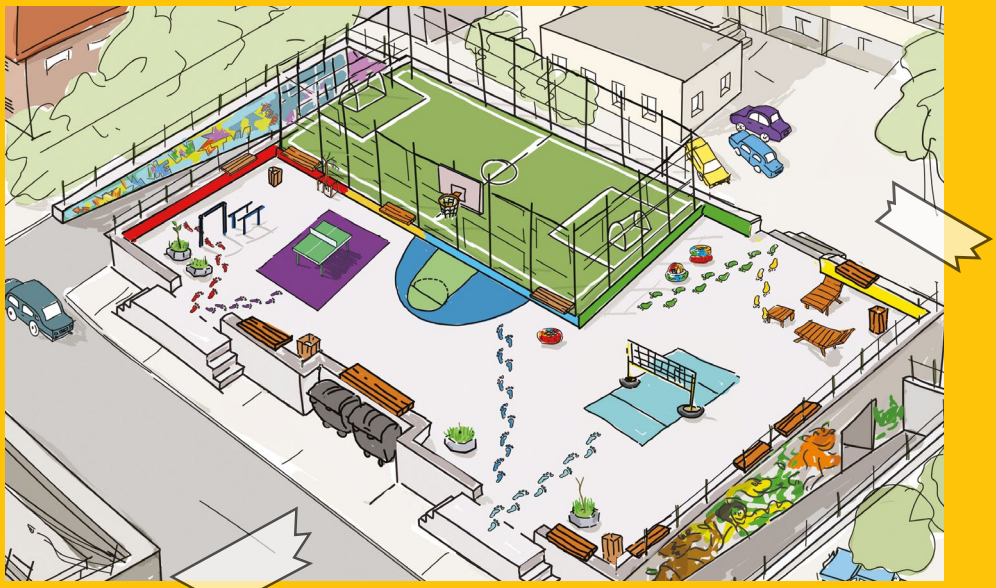
Тип пространство:

Асфалтова площадка /
Междублоково пространство

ОПИСАНИЕ:

Публичното пространство в град София представлява асфалтова площадка, покрив на подземен паркинг. Формата му е правоъгълна с размери 35 х 47м. и заключена между 4 жилищни блока, като достъпът за автомобили е напълно ограничен. Това предразполага за съществената оживеност в пространството, включваща изключително разнообразни типове ползватели (деца, младежи, пенсионери, местни жители и работещи в близост и т.н.). Въпреки това съществуващите елементи преди интервенцията бяха ограничени до: занемарено футболно игрище оградено от метална клетка с размери 30 х 15 м и стара тенис маса. Правеше впечатление отсъствието на каквито и било съдове за отпадаци в самото пространство и липса на добро осветление в тъмната част от деня. Друг характерен елемент са рампите, които водят до паркинга. Едната от тях е функциониращия вход, а другата е затворена и бе затрупана с всевъзможни боклуци.

СЛЕД:

ПРОЦЕС:

Концепцията около която се обединиха местните жители бе да се надгради над наличния потенциал на пространството, като му се придаде повече функционалност. Освен това идеята бе да се работи за по-доброто обособяване на мястото, което бе визуално постигнато чрез боядисване на тематични зони. За тази цел бе използван ограждащият мястото ръб, който бе от ламарина или бетон с височина между 30 и 50 сантиметра. На всеки цвят отговаря различен вид функция: синьо – баскетбол, червен – уличен фитнес, жълто – отдих и т.н. Към всяка зона бяха направени подобрения (като пребоядисване на съществуващата тенис маса) или бяха създадени условия за различни активности – волейбол, асфалтни игри, баскетбол, уличен фитнес. В допълнение, бяха изградени нови места за сядане и съдове за боклук тъй като подобен тип елементи липсваха изцяло. Рампите, които са и входове на гаража, бяха изрисувани от графити артисти и художници с персонажи от 'Книга за джунглата', което внесе допълнителен чар и придаде идентичност на пространството.

От гледна точка на социалните характеристики на процеса бе най-активно работено за създаването на местна общност около изграждането, неформалното управление и поддръжка на пространството. Въпреки сериозния брой жители, които ползват локацията ежедневно бе идентифицирано, че те функционират като силна общност. Предизвикателства относно управлението на колективния интерес също бяха налични, като най-сериозния конфликт в пространството бе ползването на футболната клетка от собственици на кучета. В края на краищата бе постигнато неформална договорка техния достъп да се ограничи, което бе визулано комуникирано с направена за целта табела.

УРОЦИ ОТ ГАРАЖА МЯСТО

Основните предизвикателства, с които се експертният екип се сблъска по време на процеса, бяха лошите метеорологични условия, липсата на доброволци през делничните дни и отсъствието на местния партньор при провеждането на отделните етапи. Тези неща попречиха на оптималното планиране на работата, а на моменти липса на достатъчно хора, наясно с намесата, които да координират процеса. Все пак, въвличането в процеса на местни хора с авторитет и позиция сред местната общност, както и непосредствената близостта до жилищни блокове и ‚видимостта' на пространството бяха основни фактори за успешното осъществяване на процеса по облагородяване.

Два основни урока от извършената интервенция могат да бъдат извлечени при прилагането на подхода *местосъздаване*:

Метереологичните условия в края на април / началото на май са често променливи и това създаде сериозани затруднения в работата на терен. Този факт трябва да бъде съобразаен с организирането и провеждането на каквито и да е било дейности на открито по време на този период от година; особено, що се отнася до задачи като боядисване на настилка.

Необходимо е наличието на формален или неформален местен организатор на инициативата (партньор, в случая на проекта „_Място"), който да е постоянна част от процеса, да е запознат с конкретните намеси и необходимите действия за тяхното осъществяване, за да може всички интервенции на терен да бъдат ефективно контролирани и координирани с конкретните цели на проекта.

Искам ТУК да има
баскетболен кош

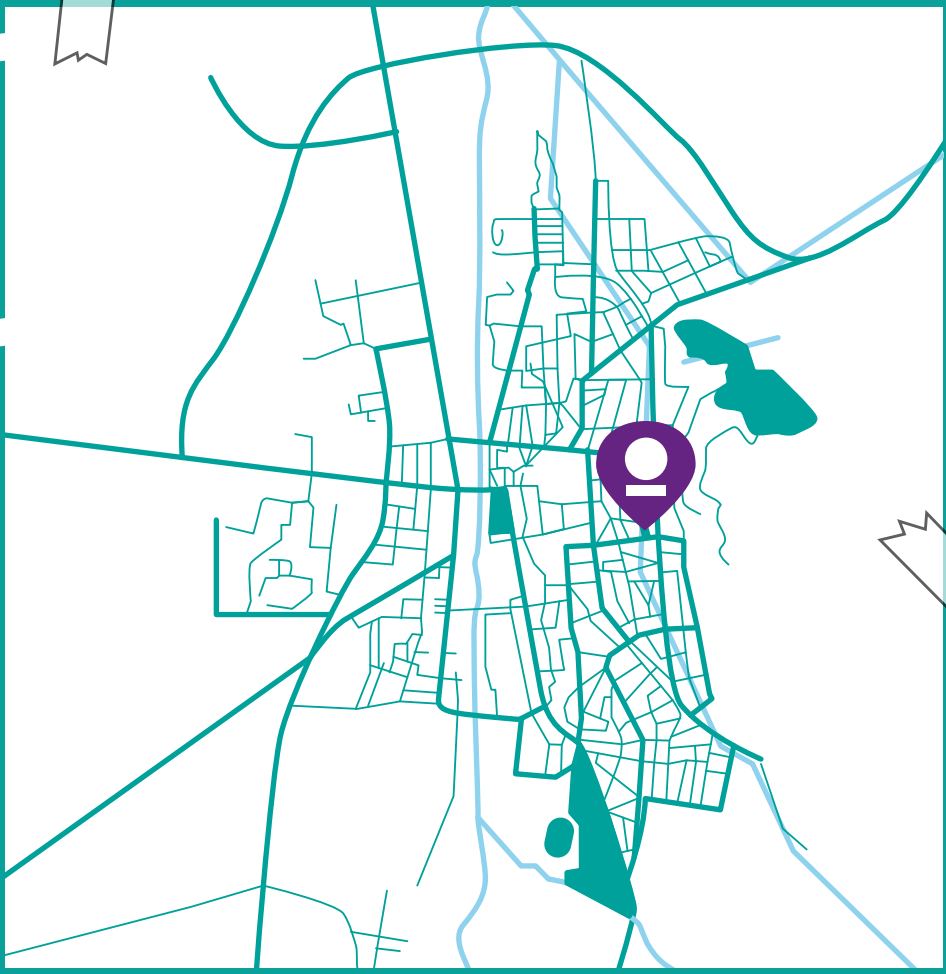
ГАРАЖЯ МЯСТО

ТОТКА МЯСТО

САМОКОВ

Район: Югозападен
Област: София област
Тип град: Малък град
Население (2017): 25 382
Тенденция (2011 – 2017): – 4.53%
Младежи 10 – 29 г. | % от общо население (2011): 6 239 | 23.4%
Описание на града: Планински град, в близост до София и Боровец, общински център

ПРЕДИ:

Географски координати:

42.335207, 23.563597

Местоположение:

Жилищен квартал

Тип пространство:

Асфалтова площадка

ОПИСАНИЕ:

Пространството в град Самоков представлява асфалтова площадка, с близка до трапец форма, с размери 50/60 х 30 м. Има изградено комбинирано игрище за футбол и баскетбол (баскетболните кошове се намират върху футболните врати) с мека настилка, 2 люлки и счупена пързалка в южната част, в непосредствена близост до малка частна постройка. В момента тя се използва като магазин/работилница за електрически тела и е с размер 9х9 метра..Съществуват 4 тройки (общо 12) пейки разположени в южната, западна и северна част от пространството. До тях има поставени съдове за боклук. Регламентираните входове са от север и юг, като има и нерегламентиран такъв към частния имот на бившия тютюнев *(червения)* склад, граничещ с територията на запад. Площадката се обособява от север, юг и изток от ограда, разположена върху бетонова основа с височина около 70 см. Оградата към склада (изток) е направена от мрежа, привързана към дървени колове.

СЛЕД:

ПРОЦЕС:

Концепцията, която се оформи за мястото, целеше преодоляване на пространственото неравенство на функции – съществуващите такива бяха концентрирани в южната част, а северната част от площадката бе празна. Правеше впечатление, че за разлика от другите места, тук предложенията и желанията на хората бяха фокусирани върху конкретни и практични неща: уред за уличен фитнес, тенис маса и създаване на отделно баскетболно игрище. В допълнение бе обърнато внимание и на естетическо и визуално облагородяване включващо изрисуване на графити на прилежащата постройка и боядисване на ограждащата стена. Тези дейности добавиха допълнителна стойност към новите функции. Освен това бе обновен и разнообразен и съществуващият кът за по-малките деца като бе ремонтирана съществуващата пързалка и бяха изрисувани различни асфалтни игри. Всички места за сядане бяха пребоядисани, а в допълнение бяха изработени мобилни такива шезлонги, пейки от палети и столчета от гуми.

Още преди началото на процеса, пространството се характеризираше със силното присъствие на местни общности (вкл. младежи, родители с деца, възрастни хора), които имаха отношение и желание за подобрение на мястото. Това спомогна целия облагородителен процес и допринесе за повишаване на популярността на мястото – както по време на различните етапи, така и след неговото откриване. Управлението на общностния интерес и създаването на общност бяха улеснени от вече съществуващите такива, които се самоорганизираха и проявяваха инициативност при физическата трансформация на пространството. Удачното балансиране между интересите на различните групи бе ключово за активното включване на всички и задоволяване на нуждите на отделните ползватели.

УРОЦИ ОТ ТОТКА МЯСТО

Основното предизвикателство, което трябваше да бъде преодоляно от екипа, бе да се задържи вниманието и ентусиазмът на местните тийнейджъри за по-дълъг период от време. Често се случваше, изпълнявайки с желание някоя задача, младежите изведнъж да изчезнат, оставяйки след себе си захвърлени инструменти, четки, отворени кутии с боя и други. Въпреки това тяхното включване бе важно с оглед на факта, че именно тийнейджърите бяха най-честите посетители и ползватели на пространството, като същевременно те бяха хората чието отношение към пространството трябваше да бъде променено. Най-удачният начин за това бе чрез включването им във физическите дейности по неговото облагородяване. Това целеше те да осъзнаят колко трудно се създава и почиства, а колко лесно се замърсява и руши.

В резултат от проведения процес на *местосъздаване*, могат да бъдат синтезирани няколко основни урока:

Постигането на функционален баланс и пространствено разграничение между различните местни заинтересовани страни може да създаде благоприятни условия за управление на общностния интерес и да спомогне бъдещата функционалност на мястото.

Постигането на бързи и видими резултати повишават интереса и доверието към процеса и предразполагат повече хора да се включат в него, вкл. формални институции.

В голяма част от случаите младежите в тийнейджърска възраст (14 – 18 г.) трябва да бъдат ангажирани чрез ясни и кратки задачи, тъй като бързо губят интерес. Тяхната мотивация за участие може да бъде повишена от допълнителен, специфичен фактор като: използване на механични машини, привличане на техни приятели в процеса, стимулиране с храна и напитки и др.

Деца и младежи около 11 – 13 години, при правилно отношение, са безценни помощници. Необходимо е активиране на техния потенциал чрез изграждане на доверие в родителите.

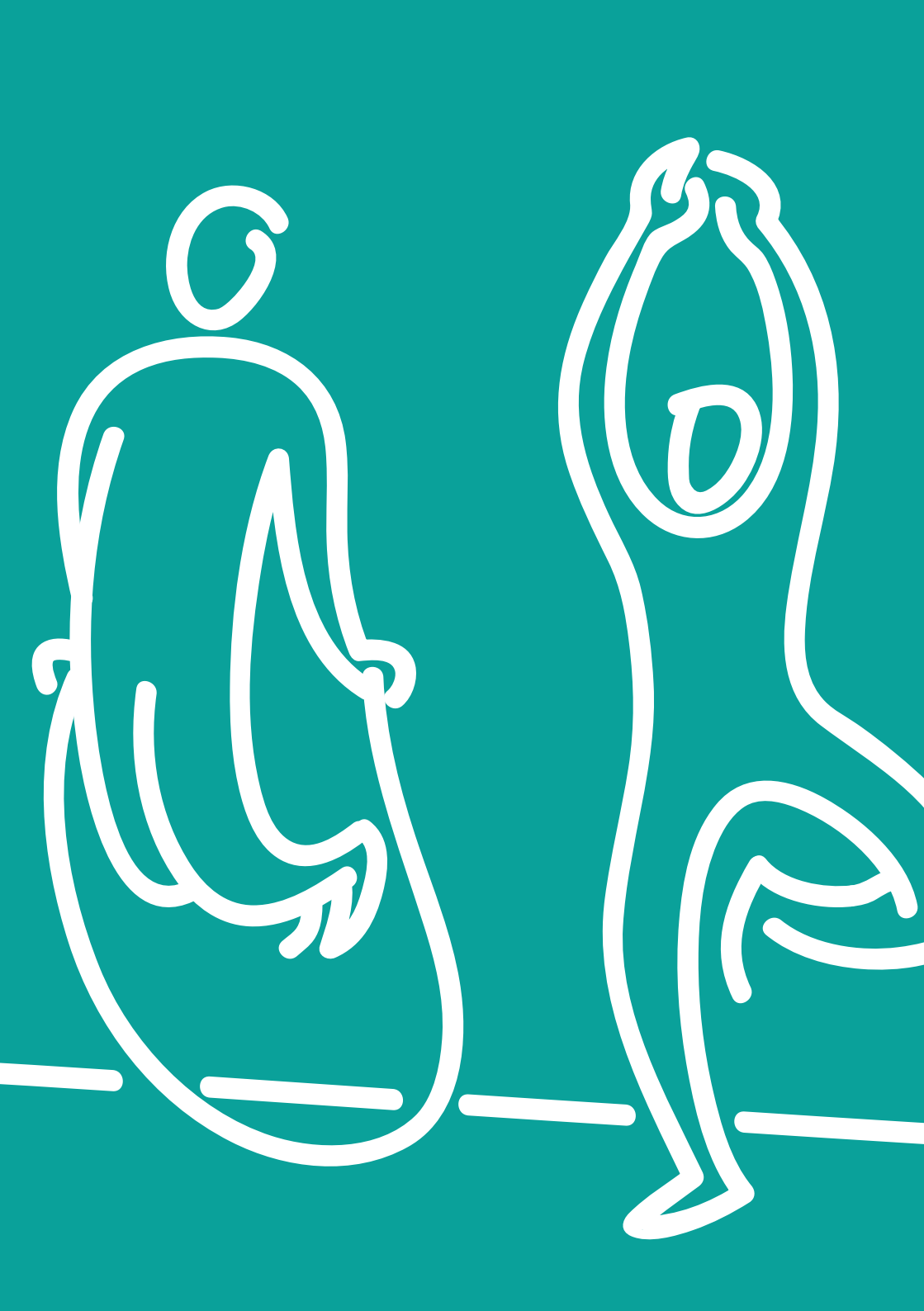

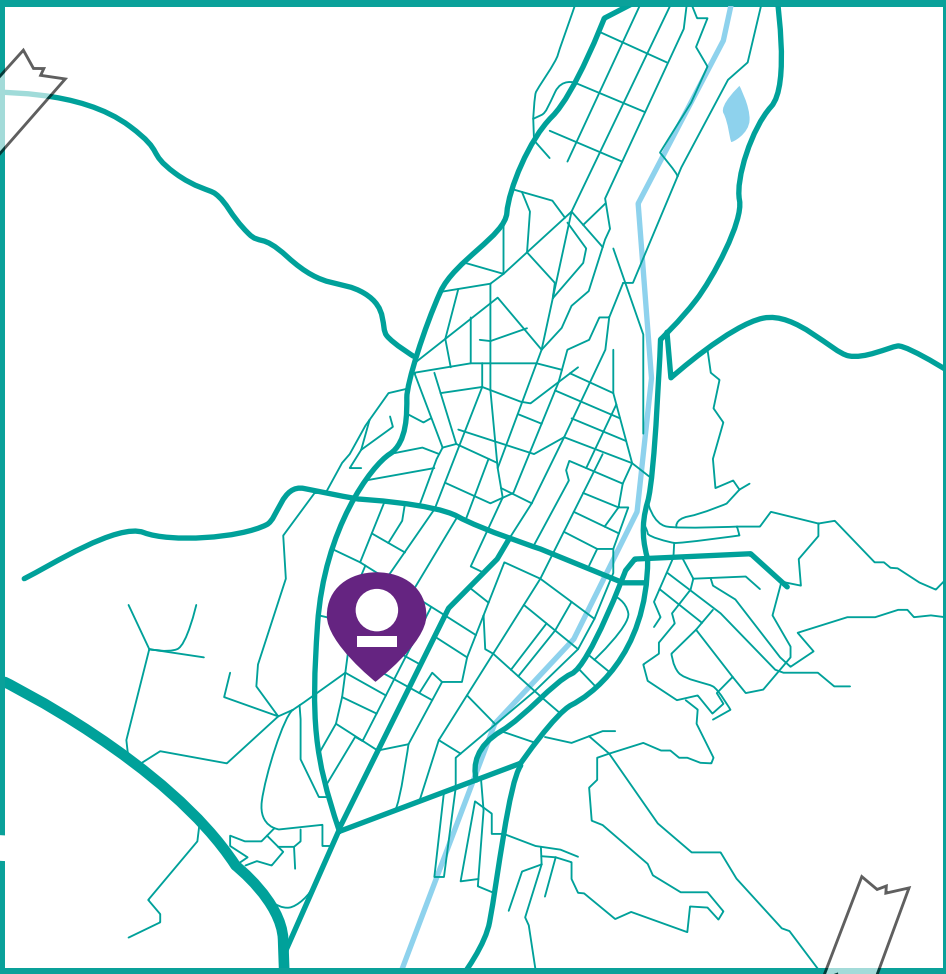
ТОТКА МЯСТО

ПЕТЛЕТО МЯСТО

САНДАНСКИ

Район: Югозападен
Област: Благоевград
Тип град: Малък град
Население (2017): 25 054
Тенденция (2011 – 2017): – 4.57%
Младежи 10 – 29 г. | % от общо население (2011): 6 272 | 23.8%
Описание на града: Туристически град, в близост до границата с Гърция, общински център

ПРЕДИ:

Географски координати:

41.557340, 23.272806

Местоположение:

Жилищен квартал

Тип пространство:

Градска градина /
Асфалтова площадка

ОПИСАНИЕ:

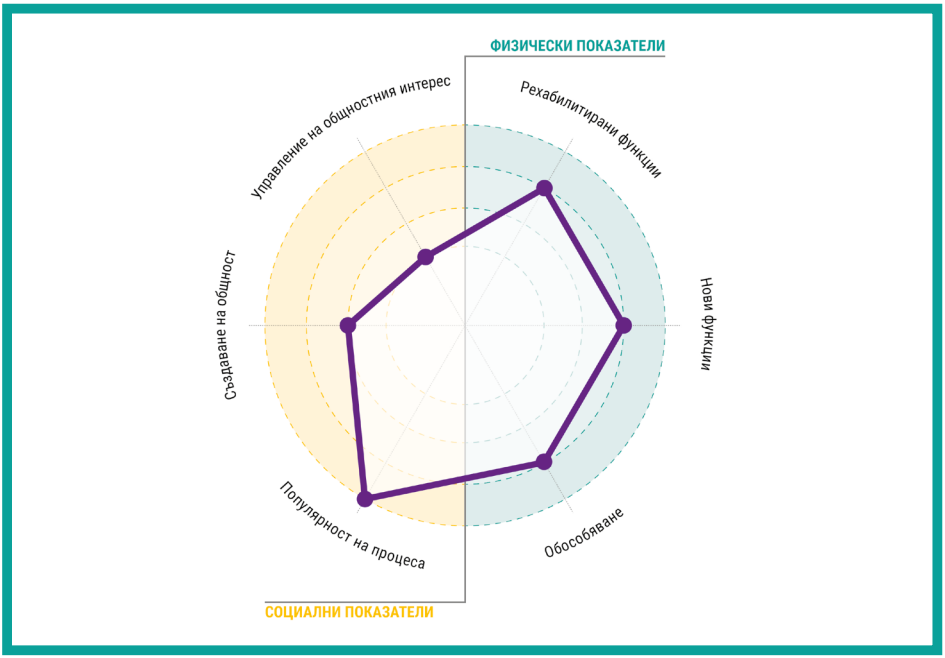
Пространството в град Сандански представлява правоъгълна площадка с размери 50 х 40м. Територията може условно да бъде разделена на 3 части/слоя. Централна част с намиращи се в нея: пързалка и люлки, с пясъчна настилка под тях, 2 тревни площи и символът на пространството – мраморна скулптура изобразяваща петел, разположена върху специфична каменна настилка. Втората, асфалтова част от територията, включва основните алеи обслужващи пространството и още 3 скулптури (крокодил, пеперуда и риба) разположени върху същата настилка като петлето, позиционирани в ъглите на пространството. Всички скулптури имат и допълнителни функции – петлето и пеперудата служат за катерушки, крокодилът за игра на най-малките, а рибата всъщност е чешма. В тази част има още пясъчник, 14 пейки и 2 кошчета, разположени по ръба на пространството. Третият, най-външен *слой* за пространството, се състои от озеленени площи с богата дървесна и храстова растителност. Тази даденост на площадката създава приятен микроклимат, най-вече през горещите летни месеци.

СЛЕД:

ПРОЦЕС:

Концепцията за пространството целеше да разреши съществуващите проблеми, посочени в разговори с местните хора и да създаде единно цветово решение за всички скулптури, пейки, пясъчник и ограда от гуми. Последната цели да служи като защита от опасните ръбове на бордюрите в близост до люлките и да спре разпиляването на пясък по цялата площадка. Бяха нарисувани различни асфалтни игри, които допълниха цветната композиция. В пространството бяха *инсталирани* и нови функции като лост с успоредка, тенис на маса и мобилни места за сядане от палети и гуми. Тяхната мултифункционалност може да бъде използвана и за целите на паркур от местните младежи. От южната и източната страна от площадката бе засаден жив плет, който да предотвратява ненадейни изскачания на деца и младежи на улиците и да бъде естествена преграда за шума и замърсяването от преминаващите автомобили. Пейките и пясъчникът бяха ремонтирани, а нови съдове за боклук бяха добавени на най-подходящите места. В допълнение към тези дейности, община Сандански се включи с няколко ключови намеси: цялостно измиване на площадката от разпръснатия пясък, поставяне на 7 нови осветителни тела по ръбовете на пространството, ремонт на прилежащия водопровод и пускане в експлоатация на съществуващата чешма.

Интересно е да се отбележи, че във всеки етап от процеса по *местосъздаване* се включваха различни възрастови групи. Това бе определящо за усилията, които екипът влагаше с цел управление на общностния интерес сред местните майки и деца в началото, създаването на общност сред младежите, включили се в дейностите по облагородяване и популяризирането на процеса на отделни нива – квартално и градско. Липсата на активна местна общност улесни управлението на общностния интерес, но и затрудни избора на концепция и вида на намесата. За сметка на това, чрез физическите дейности, бе създадена общност от активни младежи, а самият процес от своя страна придоби голяма популярност и по време на откриването присъстваха стотици жители на града.

УРОЦИ ОТ ПЕТЛЕТО МЯСТО

Основното предизвикателство, с което се сблъска екип по време на процеса, бе липсата на активност от местните общности и най-вече от активните ползвателите на мястото, с много малки изключения. В допълнение, липсваха мъже (отново с малки изключения), които да подпомогнат по-тежките физически дейности и това оказа неблагоприятно влияние върху мащаба на направената на намеса. Все пак, това бе балансирано с ангажирането на доброволци (17 – 18 годишни), които бяха разбрали смисъла на процеса, а това бе ключово за успешното изпълнение на проекта и създаване на общност сред младежите.

Няколко основни урока могат да бъдат изведени и взимани предвид при прилагане на подхода *местосъздаване*:

Трябва да се има предвид, че обещанията за подкрепа към процеса от ползвателите на пространството често са неформални (вербални). Затова е важно, когато се планира мащаба на намесата, винаги да се вземе предвид, че в последствие хората може да не се включат във физическото облагородяване, въпреки заявения предварителен интерес.

Оптималният вариант за намиране на младежи-доброволци е те да бъдат агитирани да се включат от техен връстник или младеж със сходна възраст. По този начин тийнейджърите по-лесно възприемат и разбират нещата, защото те са казани от човек, по-близък до тях като години и поведение. Това прави младежите по-склонни да се доверят и да се включат в инициативата.

Когато ползите от включване в инициативата на местната власт бъдат ясно обяснени и разбрани от формалните ѝ представители, то нейната подкрепа е по-лесна за получаване. Затова обикновено е нужно повече време, което може да последва процеса, а не да върви успоредно с него. Въпреки това приноса от получена евентуална помощ би бил значителен, както в конкретния случай.

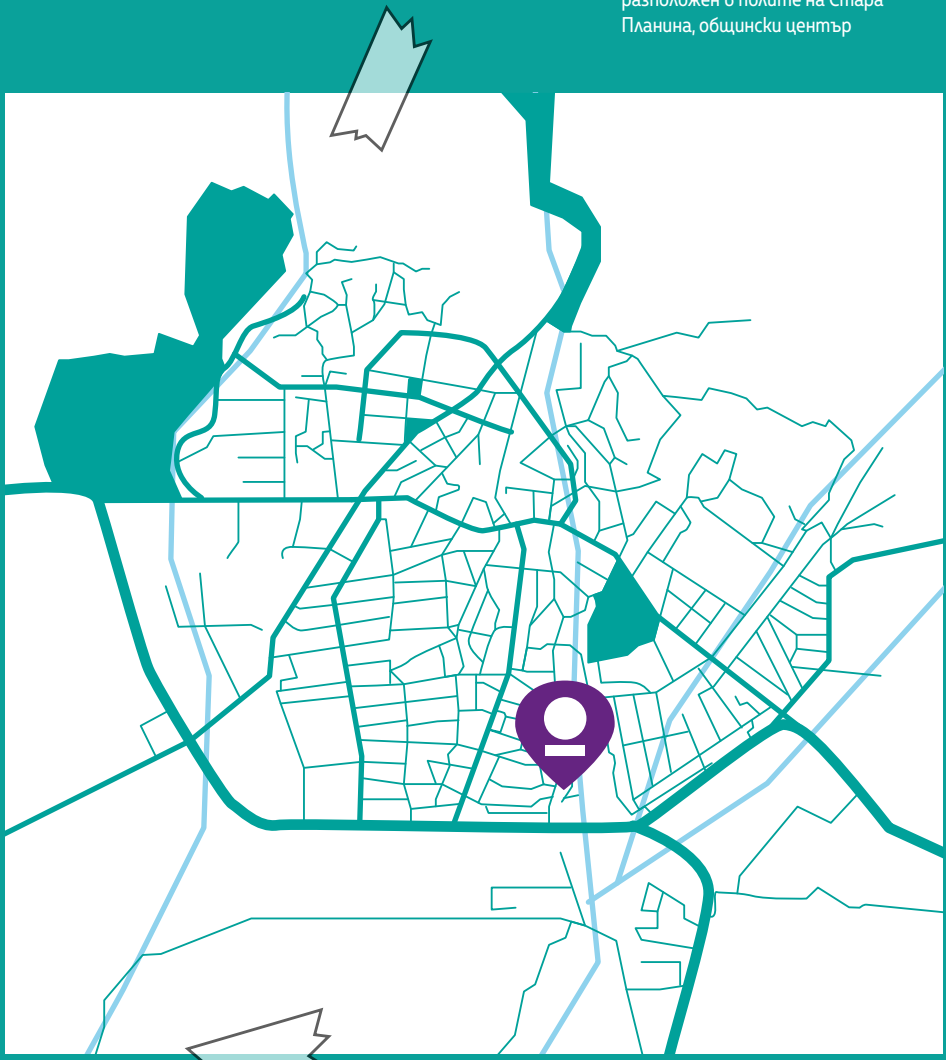
ПЕТЛЕТО МЯСТО

КУПЕНА МЯСТО

КАРЛОВО

Район: Южен централен
Област: Пловдив
Тип град: Малък град
Население (2017): 21 612
Тенденция (2011 – 2017): – 6.34%
Младежи 10 – 29 г. | % от общо население (2011): 4 865 | 21.1%
Описание на града: Град с висока културно – историческа важност, разположен в полите на Стара Планина, общински център

ПРЕДИ:

Географски координати:

42.633275, 24.810161

Местоположение:

Жилищен квартал

Тип пространство:

Градска градина

ОПИСАНИЕ:

Пространството в гр. Карлово представлява градска градина с трапецовидна форма с размери 70x50x40x20 м. Преди интервенцията то бе охарактеризирано от съществуваща тревна, храстова и дървесна растителност, а алеите бяха оформени от валирана земна настилка. Основен акцент в пространството е паметникът „Войнишка майка". В по-далечното минало от това място са изпращали мъжете на военна служба и в тази чест е изграден паметник, а покрай него е оформено и публичното пространство. На мястото съществува и асфалтово спортно игрище, оградено с мрежа, което бе видимо недовършено. До него бе разположена люлка тип-везна в лошо състояние. По протежение на алеите бяха разположени 13 пейки, 2 перголи, и 3 кошчета за боклук, които бяха силно амортизирани. Централно за пространството бе разположена счупена чешма със слабо видими останки на фундамента. В близост до мястото има няколко жилищни блока, а самото то граничи на юг с гърбовете на няколко гаража.

СЛЕД:

ПРОЦЕС:

С оглед на това, че публичното пространство бе доста амортизирано, основната цел на инициативата бе изградена върху възстановяване на съществуващите елементи (пейки, перголи, кошчета, люлка) и създаване на единен (жълто-зелен-оранжев) дизайн. Това се отасяше както за градските мебели, така и за съществуващото игрище и новоизградени кътове за игри и отдих направени от палети. Някои от тях бяха креативно обособени с възможност за игра на шах и табла. Съществуващото (незавършено) спортно игрище бе атрактивно оцветено и трансформирано в комбинирано игрище за футбол, волейбол и бадминтон. Прилежащите гърбове на гаражи бяха изрисувани с тематични изображения на Балкана и характерните за този край розови полета. В допълнение, бяха поставени тенис маса и чешма, а алеите бяха засипани със ситни камъчета, които придадоха завършен вид на мястото. Цялостната намеса бе подпомогната и от местната власт, която ремонтира мрежата обграждаща игрището, постави работещо осветление на него, подкастри, оформи и засади нова растителност в обхвата на целевата територия. Общият ефект от всички тези неща бе вдъхването на нов живот на едно занемарено публично пространство и тоталната му трансформация в рамките на само 5 дни.

Поради лошото състояние на пространството преди неговото облагородяване, то не бе особено популярно и използвано от местните жители. Липсваше активна местна общност, която да участва в отделните етапи на процеса по *местосъздаване*. Имаше частични включвания от отделни жители в близост, които обаче не се оказаха достатъчни за екипа да формира единен и ясен поглед над нуждите на жителите. Това лимитира социалния ефект от инициативата и предопредели физическата трансформация да се концентрира върху обновяване на съществуващите функции и обособяване на пространството. Въпреки това, посредством тези действия и проведения процес се образуваха интересни взаимоотношения между хора на различни възрасти и постепенно мястото и процесът придобиха популярност сред местните жители.

УРОЦИ ОТ КУПЕНА МЯСТО

Основното предизвикателство, което трябваше да се преодолее по време на процеса, бе да се заинтригуват местните общности да се включат в етапите на проекта. Това бе продиктувано от липсата на активни ползватели на пространството и неговия местен (квартален) характер, което ограничи значително обхвата от хора, които могат да бъдат достигнати чрез ангажиращи дейности, провеждани в рамките на самото място. Това бе преодоляно чрез целенасочени покани към *външни доброволци*, които не живеят или използват конкретното място, но споделят идеологията на процеса по *местосъздаване*.

Двата основни изводи от реализираната инициатива посредством „Якото / Купена Място" са свързани с въвличането и управлението на доброволческите ресурси в процеса по *местосъздаване*:

Потенциалните доброволци, които да се включат в даден облагородителен процес не са географско ограничени в и около конкретизираната територия, както бе в този случай. За достигане до тях бяха използвани времевите интервали между активните етапи на процеса, което се оказа подходящо за ангажиране на техния интерес и въвличане.

Постоянното наличие на храна и вода създаде предпоставка за силно оптимизиране на работния процес по време на етапа по физическо облагородяване (действие). В допълнение, това осигури по-добри условия за създаване на общност чрез споделяне на храна, общи почивки, кафе-паузи и др.

THE SPOT

КУПЕНА МЯСТО

ПАРКО МЯСТО

БЕРКОВИЦА

Район: Северозападен
Област: Монтана
Тип град: Малък град
Население (2017): 12 360
Тенденция (2011 – 2017): – 8.19%
Младежи 10 – 29 г. | % от общо население (2011): 3 107 | 23.1%
Описание на града: Планинско градче в граничен район, общински център

ПРЕДИ:

Географски координати:

43.238139, 23.125771

Местоположение:

Център

Тип пространство:

Градска градина

ОПИСАНИЕ:

Пространството в гр. Берковица е разположено в самия център на града и представлява градска градина с размери 60 x 40 x 35 x 35 м. Мястото се характеризира с богата растителност и централно местоположение – граничи с главната пешеходна зона и общинския пазар. Въпреки тези дадености, преди осъществяването на инициативата, то нямаше почти никакви функции и голяма част от територията бе окупирана от автомобили, използващи територията за паркинг. Централно за градината има разположена къща, която се използва от различни общности. Преди осъществяването на *placemaking* процеса бяха налични 6 пейки, чиито дървени седалки бяха почти изцяло разрушени, а интензитетът на ползване на пространството бе доста нисък. Морфологично публичното пространство се опасва от локален път, който обслужва жителите на прилежащите блокове и пешеходна алея, която осъществява връзката с пазара. Жилищните блокове в непосредствена близост са 3 на брой, а озелененитe площи граничат с бетонни гаражни клетки.

СЛЕД:

ПРОЦЕС:

Концепцията за облагородяване на пространството се основа на желанието (на координиращите организации, на граждани и администрация) публичното пространство да бъде върнато на хората, тъй като голяма част от него бе завзето от автомобили. Тази цел бе постигната чрез ограничители за колите, които имаха и допълнителни функции – кашпи засадени с цветя и храсти, цветни табла за изложба на открито, нова дървесна и храстова растителност. Бяха ремонтирани всички съществуващи пейки и бяха изградени нови такива, на подходящо място и с дизайн, съобразен с природните дадености. Централно за пространството бе изработено поле за шах от мраморни плочки и дървени фигури с височина от 30см. Поставена бе тенис маса и съдове за боклук, а желанията за паркур елементи бяха задоволени с изграждането на алтернативни катерушки, от дърво и автомобилни гуми, съчетаващи различни възможности за спорт и отдих. Бе изградено и игрище за набиращия в световен мащаб популярност спорт – *панна*. Освен споменатите дотук неща, всички прилежащи стени на къщата и гаражите в съседство бяха изрисувани от графити артисти и художници от България и чужбина. Това се случи като част от „Art fest Berkovitsa", чийто организатор бе местният партньор. Тази намеса, със своето качество и мащаби, със сигурност превърна мястото във впечатляваща арт галерия на открито, на която имат честта да се наслаждават всичките му ползватели.

От социална гледна точка, процесът бе изключително контрастен, най-вече заради силно вариращата активност на местните хора в различните етапи на инициативата. Началото бе белязано от дейно участие на множество деца и младежи, изявяване на позиция, мнение и отношение от възрастни жители и администрация при създаването на визия. Впоследствие липсваше почти всякакъв принос от тях при физическото облагородяване. От една страна това развитие на нещата улесни управлението на общностния интерес и изграждането на цялостна концепция за намесата, но същевременно затрудни изпълнението на реновацията и изграждането на новите елементи в средата.

УРОЦИ ОТ ПАРКО МЯСТО

Основните проблеми по време на проведения процес бяха ангажирането на местните общности при физическата трансформация на пространството и неспазването на редица обещания от страна на общината. Тези условия създадоха предизвикателна ситуация за координиращия екип, която бе преодоляна чрез въвличането на външни технически подготвени лица и ефективното съчетаване на *placemaking* проекта с друга инициатива („Art fest Berkovitsa"). Локализирането и правилното използване на местните потенциали и ресурси (в случая, местен завод за мрамор и дървена борса) също се оказа ключов фактор за успеха на инициативата.

Основните уроци, които могат да бъдат изведени след проведения процес по *местосъздаване* са:

Провеждането на открит диалог в конкретното публично пространство, вкл. граждани, доброволци и администрация, доведе до позитивни резултати и ясни общи приоритети, около които да се създаде дизайн визията.

Към етапа на физическо облагородяване трябва да се подхожда реалистично, без да се разчита прекалено силно на подкрепа от външни за процеса страни, като доброволци и местна администрация. Тяхното включване трябва да е окуражавано и приветствано, но трябва да се отчита по-скоро като допълващо. Включването на външни технически изпълнители също може да бъде от полза, но трябва да бъде контролирано от гледна точка на качество и дизайн цели.

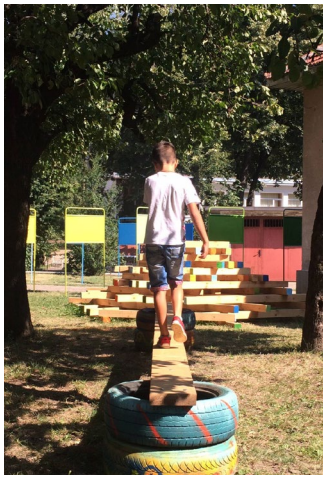

СЪЗДАЙ ... МЯСТО
НАПИШЕТЕ ВАШИТЕ ЖЕЛАНИЯ И ПРЕДЛОЖЕНИЯ
ЗА ОБЛАГОРОДЯВАНЕ НА ГРАДИНКАТА

ПАРК МЯСТО

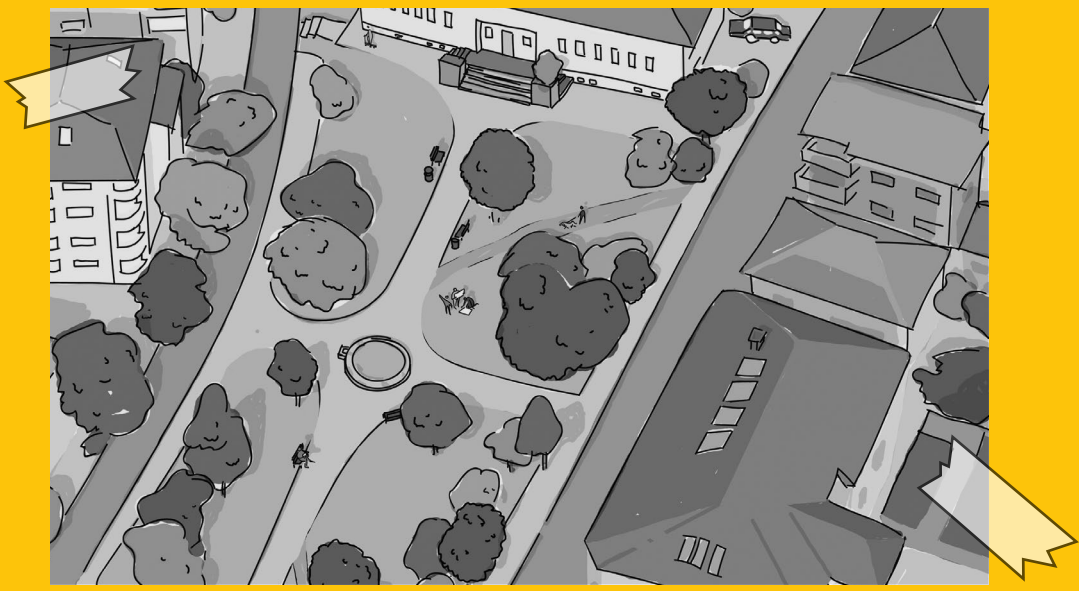
нашето еко място

ПЛЕВЕН

Район: Северозападен
Област: Плевен
Тип град: Голям град
Население (2017): 102 141
Тенденция (2011 – 2017): – 4.50%
Младежи 10 – 29 г. | % от общо население (2011): 22 467 | 21.0%
Описание на града: Икономически, образователен, медицински и регионален център за Северозападна България

ПРЕДИ:

Географски координати:

43.409824, 24.630830

Местоположение:

Жилищен квартал

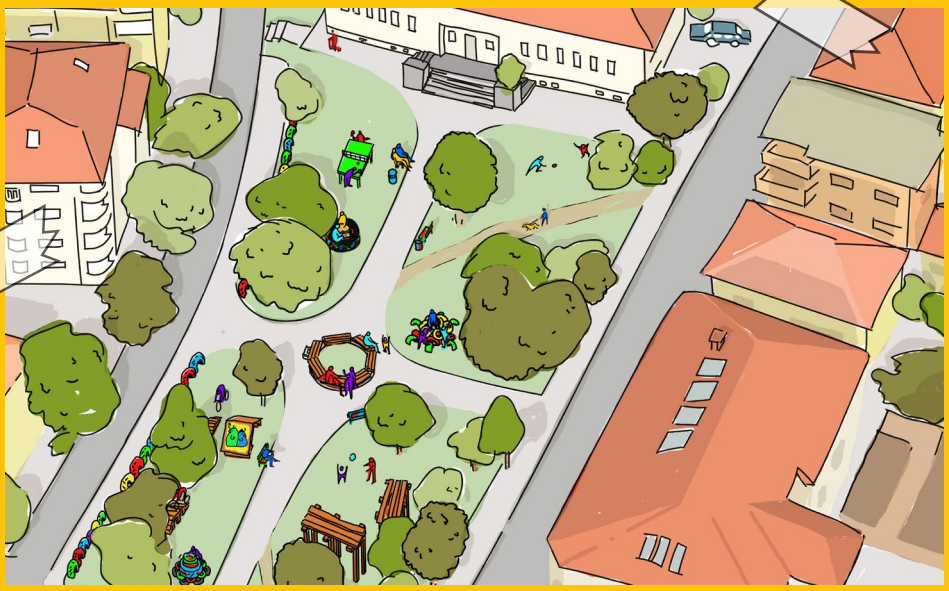
Тип пространство:

Градска градина

ОПИСАНИЕ:

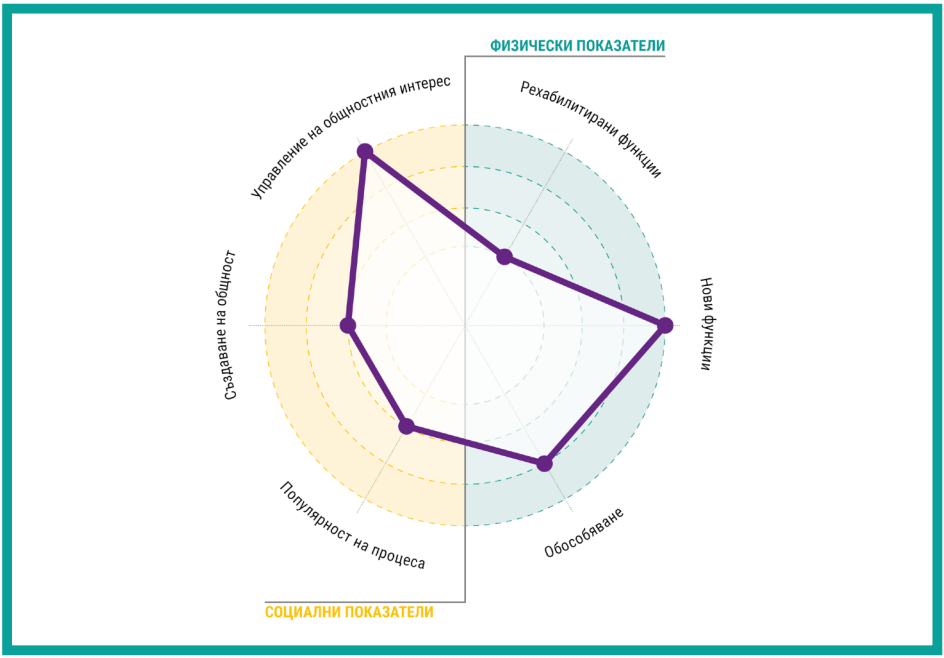
Публичното пространство се намира в *сърцето* на жилищен квартал, разположен в източната част на града. То е обградено от жилищни сгради и медицински център, чиято реновация се извършваше по време на процеса на облагородяване. Размерите на пространството са 70 х 30 м и то представлява градска градина с богато озеленяване и добри условия за рекреация. В допълнение, локацията има силен местен характер, базиращ се на високите нива на използване от местни граждани и деца от училището в близост. Въпреки голямата си популярност сред жителите, преди интервенциите пространството се охарактеризираше с амортизирани елементи на градския дизайн, които не могат да предоставят разнообразие от функции и да поддържат пълноценна среда за социален живот.

СЛЕД:

ПРОЦЕС:

Визията за облагородяване на мястото се фокусира върху добавяне на функции в пространството, като същевременно целеше неговото разкрасяване. В тази връзка бяха изградени нови елементи, а съществуващите такива бяха освежени и реновирани. Проблемът с липса на достатъчно възможности за сядане бе разрешен чрез трансформиране на стар и нефункциониращ фонтан в просторна кръгла пейка. Освен това, две перголи бяха проектирани и конструирани с цел да създават комфорт на хората използващи пейките под тях. Тяхната структура позволяваше и предполагаше засаждане на увивни растения, които да подсигурят естествена сянка в близко бъдеще. С оглед желанията на местните хора бяха поставени елементи за игра на децата – дървена къщичка и катерушка от автомобилни гуми. За да се осигури по-високо ниво на сигурност за най-малките ползватели и да се блокира достъпа на автомобили до целевото пространство, от страната на граничната ул. „Христо Ясенов" бе направена ограда от вкопани в земята автомобилни гуми. Като част от разкрасяващите дейности, всички съществуващи пейки и кошчета бяха изрисувани от местни младежи. Последно, но не по важност, бяха изградени различни елементи, които предоставяха възможност за активен отдих в пространството – тенис на маса, дървени рампи за велосипеди и маса за шах на открито.

Социалните аспекти на процеса бяха доминирани от управлението на общностния интерес, свързан с облагородяването. Някои от взетите решения бяха силно оспорени и дискутирани от различни групи местни жители и ползватели. Това костваа сериозно усилие на експертния екип да балансира различните интереси, с цел да се задоволят желанията на всички хора, включили се в процеса. Освен това бе работено в посока за надграждане на съществуващите местни общности, благодарение на което те активно окуражаваха местни младежи, които познават, да се включват в процеса.

УРОЦИ ОТ нашето ЕКО МЯСТО

Основните предизвикателства, които трябваше да бъдат преодолени, бяха свързани с комуникационни проблеми в две основни направления. Външно (промоцията на инициативата), проведено в началото на процеса посредством местни медии, които не отразиха коректно характера на инициативата и приложения подход за определяне на възможните интервенции. В по-късен етап от процеса се прояви и втория съществен комуникационен проблем, вътрешен между местните жители. Той бе свързан с вижданията на две основни групи относно конкретна намеса в целевото пространство. Първият проблем бе по-лесен за *изглаждане* чрез даване на допълнителни разяснения и прозрачност относно стойността на намесата. Вторият конфликт изискваше влагането на значително повече енергия с цел да бъде постигне временен консенсус сред местната общност. В дългосрочен план обаче бяха нужни последващи усилия и разговори включващи различни членове на общността.

Поддържането на позитивния тон в най-критичните моменти по време на процеса бе от ключова важност за преодоляването на възникналите трудности и надграждане на привързаността на местните към мястото. За да се постигне това бе необходимо да се прояви постоянно конструктивно отношение и да се отдели допълнителна енергия и време за физическа работа, която да запази доверието на хората към процеса.

Основните уроци, научени по време на реализацията на процеса по облагородяване на „Нашето Еко Място", са следните:

Намесите в интензивно използвани пространства, както в разглеждания случай, изискват проява на възможно най-високо внимание към управлението на общностния интерес, тъй като в тези места хората са най-силно привързани към пространството и реагират много чувствително относно всичко случващото се в тях.

Важно е да се отделя внимание на възможните странични ефекти на медийното отразяване на процеса. „Няма лоша реклама" не е принцип, който работи добре при общностни инициативи, като невярно представената информация може да попречи съществено на процеса по изграждане на доверие сред местната общност.

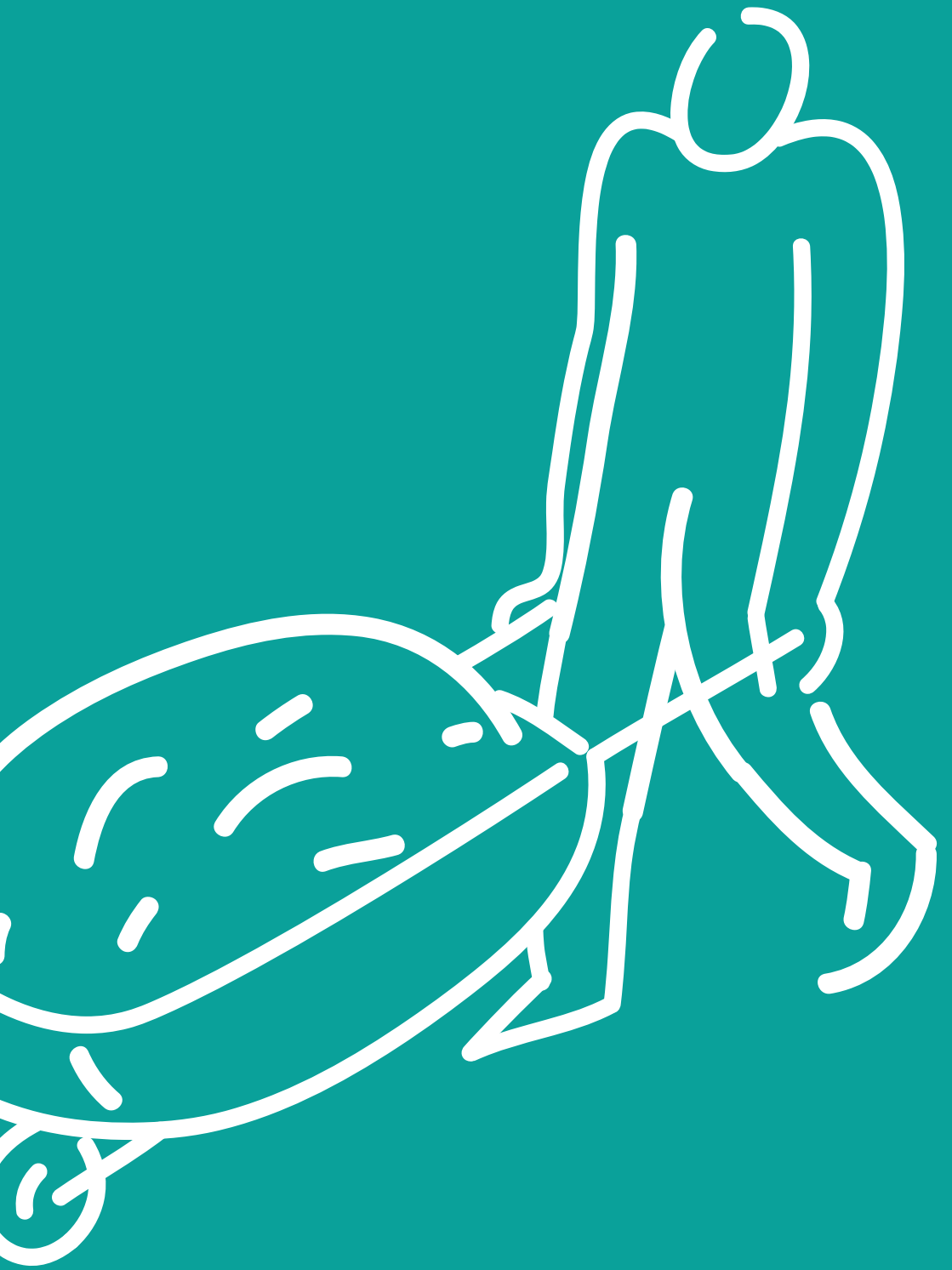

нашето еко МЯСТО

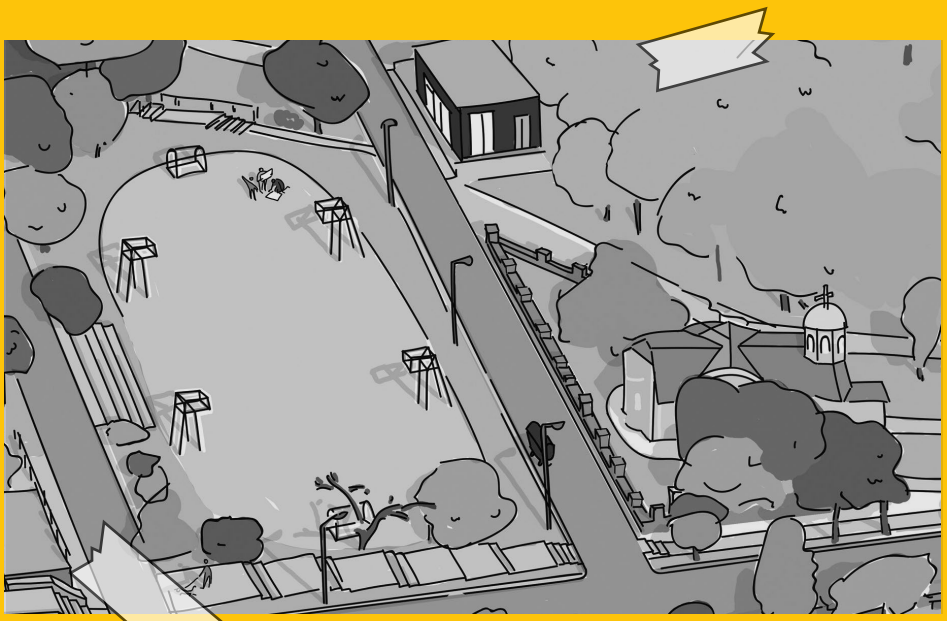
ЯБЪЛКАТА МЯСТО

ДОБРИЧ

Район: Северозападен
Област: Добрич
Тип град: Среден град
Население (2017): 85 402
Тенденция (2011 – 2017): – 6.18%
Младежи 10 – 29 г. | % от общо население (2011): 20 168 | 22.1%
Описание на града: Регионален център на земеделския район Южна Добруджа, разположен в близост до границата с Румъния и Черно море

ПРЕДИ:

Географски координати:

43.563658, 27.842933

Местоположение:

Жилищен комплекс

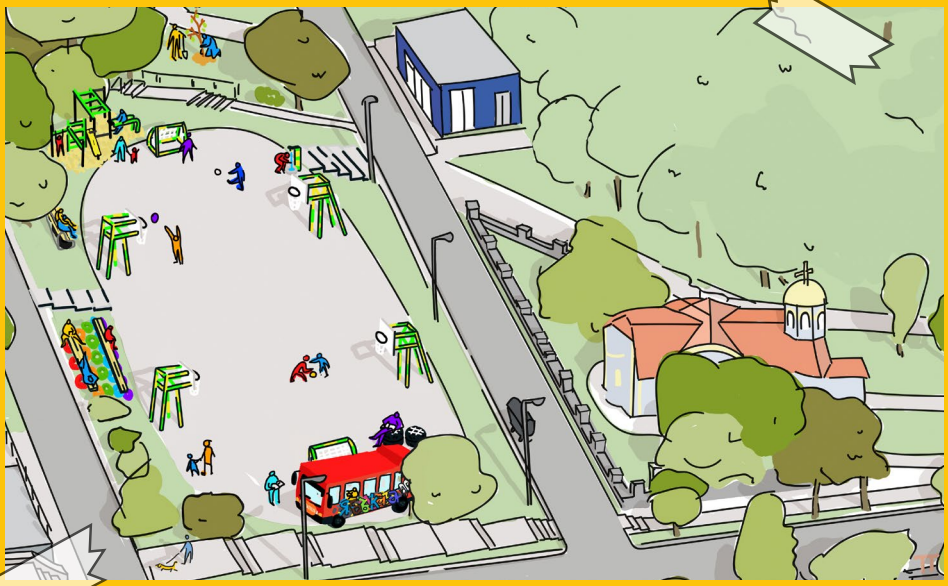
Тип пространство:

Асфалтова площадка

ОПИСАНИЕ:

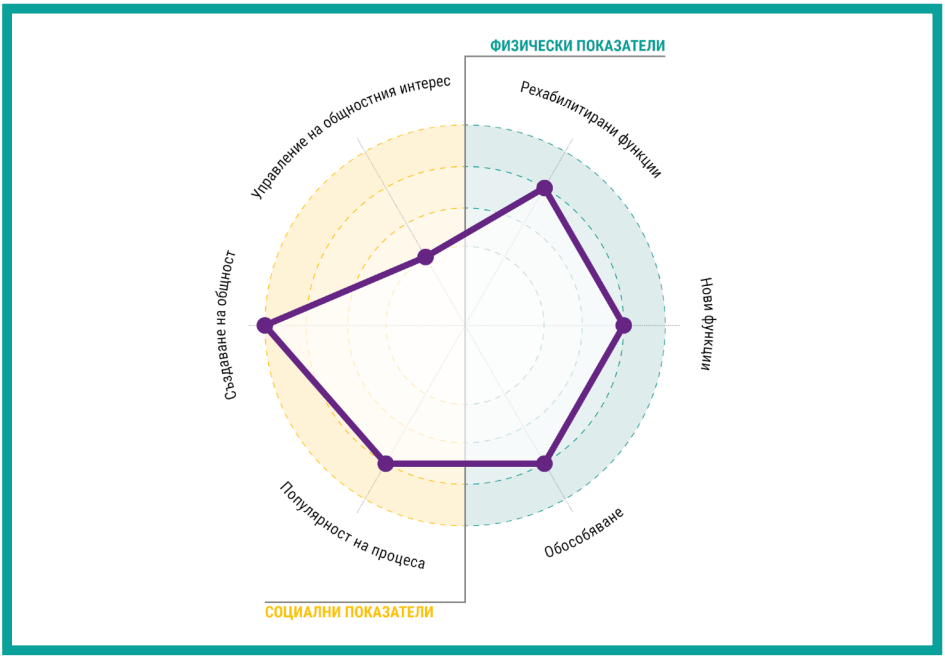
Пространството представлява изоставена асфалтова площадка, с лошо качество на настилката, която се състои от футболно игрище и 2 баскетболни такива с общи размери 80х70х60 метра. Преди намесата спортните съоръжения бяха тежко повредени като нямаше нито един баскетболен ринг и само едната футболна врата бе в състояние позволяващо тя да бъде използвана за оригиналната си функция. Въпреки че площадката бе изгубила функционалност и липсваха каквито и да било елементи на градския дизайн, множество хора преминават през пространството ежедневно, най-вече заради неговото ключово местоположение, граничещо с жилищен квартал и в непосредствена близост до 3 училища.

СЛЕД:

ПРОЦЕС:

Вземайки предвид местоположението на пространството, развитието на процеса в ранните етапи бе базирано на споделените желания на местните младежи и ученици, които имаха основен принос за разработването на конкретната дизайн концепция и нейната последвала реализация. Тяхната амбиция бе да възродят функционалността на изоставената спортна площадка, като същевременно я надградят с изграждане на нови структури. Съществуващите баскетболни кошове и футболни врати бяха възстановени, а в допълнение бяха изградени две нови стълбища, които да подобрят достъпа до площадката и да установят по-добра връзка от прилежащата улица, която е на различно ниво. Основна нова функционалност, която бе добавена на мястото, бе комплексен уред за уличен фитнес. Той бе най-желаната интервенция от страна на местните младежи. Освен това бе решено да бъдат добавени някои разнообразни и динамични функции в пространството. За целта бе изготвен дизайн на сцена за различни училищни представления, а основният фокус бе върху реновацията и трансформацията на стар, нефункциониращ автобус в градска библиотека. По време на откриването на локацията бе засадено ябълково дръвче, което да символизира посяването на градския активизъм във всеки гражданин и младеж, взел участие в процеса по *местосъздаване*.

Заслужава си да се сподели, че около физическата реновация на пространството се изгради силна местна общност от ентусиасти, чиито усилия бяха публично отпразнувани от широката общественост, благодарение на високата популярност на инициативата в града. Успешното гражданско активизиране, породено от облагородителния процес, допринесе за продължаващата поддръжка и развитие на мястото от основните инициатори на неговата промяна. Година след направената намеса, кръгово кръстовище бе изградено, нови цветя и храсти бяха засадени и нови части от прилежащата територия бяха доразвити и облагородени с пейки, пешеходни алеи и реставрация на публична чешма с питейна вода.

УРОЦИ ОТ ЯБЪЛКАТА МЯСТО

Основното предизвикателство, което трябваше да бъде преодоляно по време на процеса по *местосъздаване* бе мащабът на физическата реновация. За да се превъзмогне това се изискваше повишено внимание към управлението на процеса от страна на местния партньор. Той успя да създаде силно ядро от активисти, всеки от тях с мотивацията да действа като посланик на идеологията на *местосъздаването*. В резултат на това бе постигнат ефектът на снежната топка и бяха привлечени множество различни заинтересовани страни в процеса. Освен това, проблемът с вандализма бе силно изявен, най-вече по отношение на автобуса-библиотека. Поради тази причина и *чупливата* същност на автобуса, впоследствие бе взето решение той да бъде преместен на друго място в града, предоставящо по-добри възможности за структурата да се запази и развие.

Два важни урока, свързани с управлението на процеса и въвличането на младежите, могат да бъдат извлечени от проведения процес:

Едновременното и умело използване както на официални, така и на неформални комуникационни канали, е жизненоважно за улесняване на успешното осъществяване на физическите трансформации и събиране на подкрепа от различни заинтересовани страни по време на инициативи по местосъздаване.

Включването на младежи и тийнейджъри още от най-ранните етапи на процеса и подкрепянето на техните смели идеи е предпоставка за тяхното овластяване в рамките на целия проект. След като се демонстрира вяра в тяхната визия, те от своя страна демонстрират изключителна всеотдайност и силен ангажимент за постигане целите на инициативата. В конкретния случай това беше още по-впечатляващо, като се има предвид факта, че младежките групи са склонни да губят интерес към подобен процес много по-лесно.

Miss
Free

БИБЛИОТЕКА

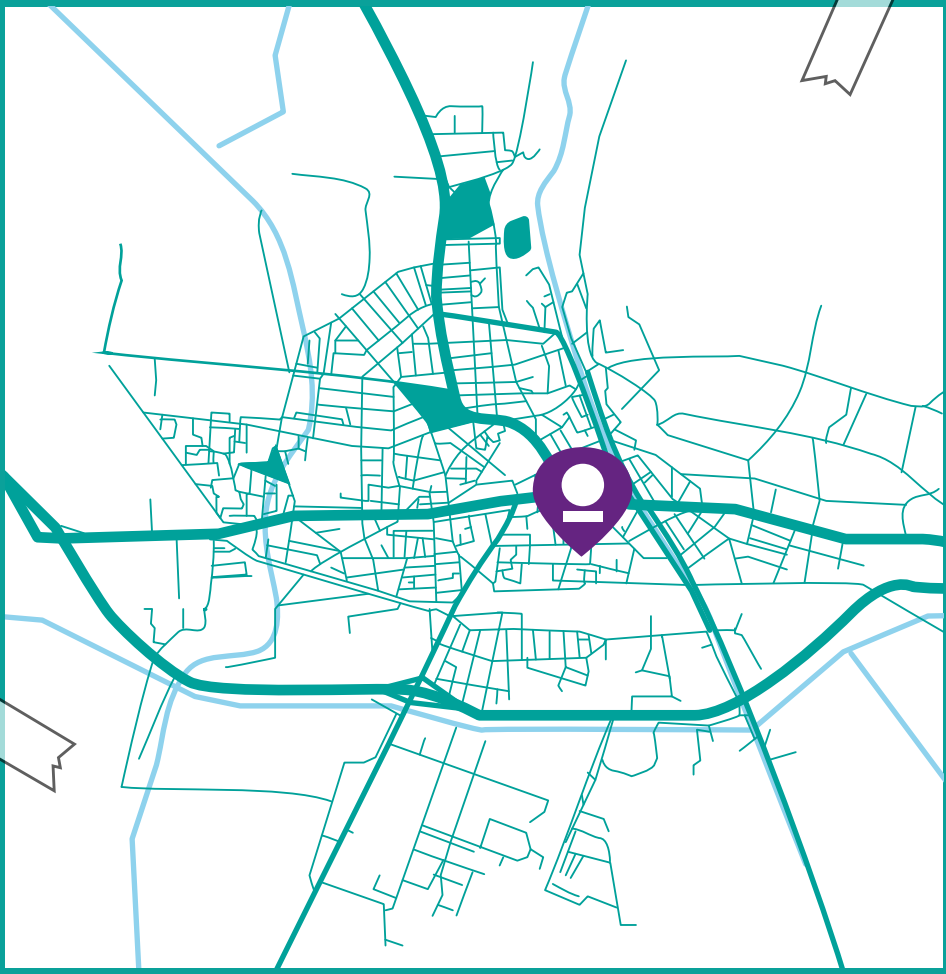
ЯБЪЛКАТА МЯСТО

ЯКОТО МЯСТО

КАЗАНЛЪК

Район: Югоизточен
Област: Стара Загора
Тип град: Среден град
Население (2017): 49 493
Тенденция (2011 – 2017): +4.58%
Младежи 10 – 29 г. | % от общо население (2011): 9 635 | 20.3%
Описание на града: Център на *Розовата долина*, с културни и индустриални традиции, общински център

ПРЕДИ:

Географски координати:

42.616154, 25.397144

Местоположение:

Жилищен квартал

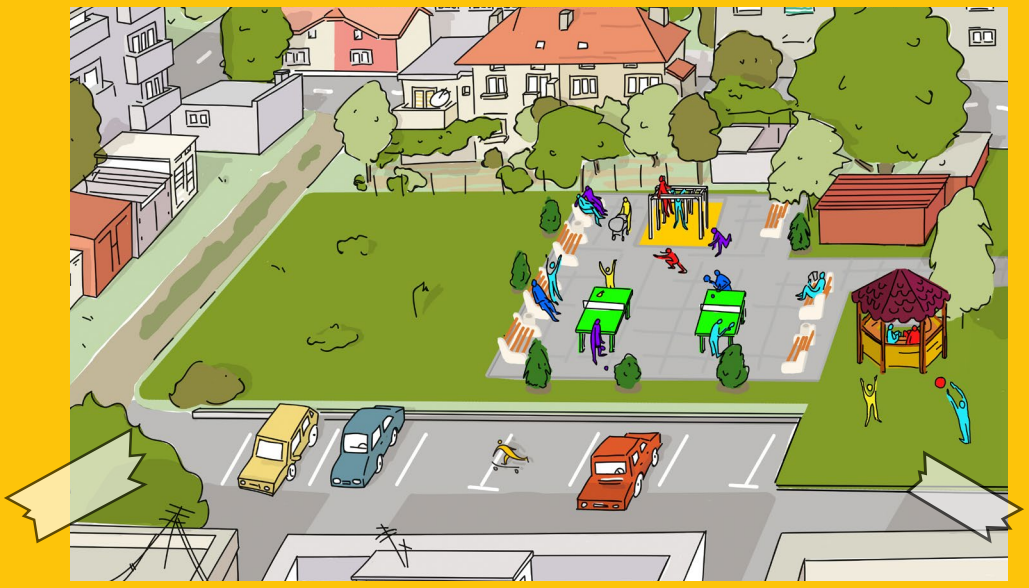
Тип пространство:

Озеленено (междублоково) пространство

ОПИСАНИЕ:

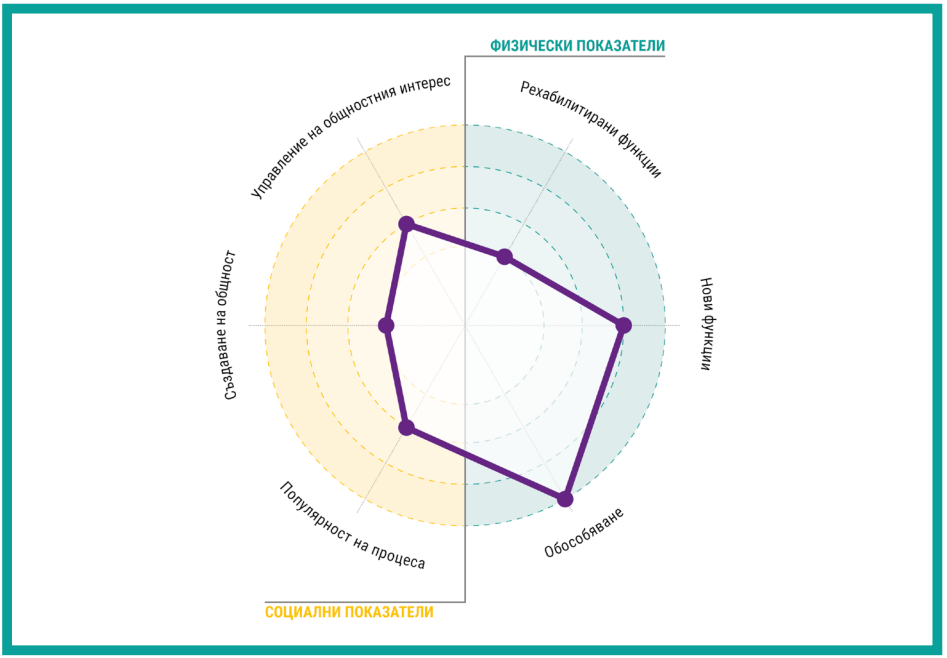
Пространството представлява правоъгълно озеленено пространство с размери 40 х 20 м., което е недостъпно за автомобили и обградено от жилищни блокове. Преди осъществяване на инициативата мястото бе охарактеризирано от това, че в него липсват каквито и да било функции и елементи на градския дизайн. Освен това, пространството бе неподдържано и пълно с отпадъци, а в допълнение на всичко осветлението в него бе изключително слабо по време на тъмните часове на денонощието. Фактът, че е обградено от сгради с изцяло жилищна функция обуславя потенциала на целевата територия да се превърне в страхотно публично пространство със силен местен характер, оформен от гражданите, които обитават прилежащите сгради.

СЛЕД:

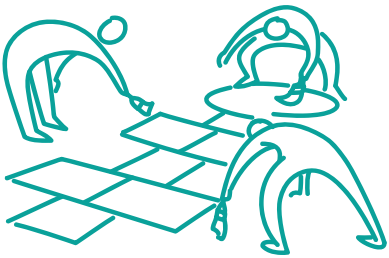

ПРОЦЕС:

На база представените характеристики на публичното пространство, експертният екип и местната власт (която беше силно въвлечена в първата част на инициативата) насочиха процеса към създаване на място със силен локален характер. Тези намерения бяха подкрепени от активното участие на хора, които обитават жилищните сгради в непосредствена близост, и които участваха активно при разработването на колективната визия за подобряване на среда. Вземайки предвид съществуващото състояние и потенциал, предложението целеше тотална трансформация на нефункциониращата озеленена площ. Дизайн визията бе основана на изграждането на значителен брой функции в публичната среда, с цел тя да бъде ефективно използвана от местните жители (и не само). За тази цел, просторна дървена беседка бе изградена, а на локацията бяха разположени още 8 пейки, 4 съда за отпадъци и 5 новозасадени дървета. Освен това, изграждането на алеи и засаждане на допълнителна растителност, бяха планирани да се осъществят в цялото пространство. С цел да се добавят по-динамични функции към мястото, които да привличат местни жители и младежи, бяха инсталирани мултифункционален уред за уличен фитнес и две тенис маси.

Въпреки че основната идея за облагородяване и трансформация на пространството бе то да се превърне в популярно място за местната общност, въвличането на жителите бе трудно осъществимо след първите етапи на процеса. По време на физическата работа на терен, местните хора не се включиха активно и това лимитира социалните аспекти на инициативата, като основните причини за това са описани в следващите редове.

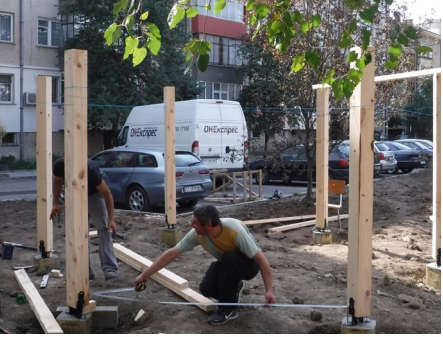
УРОЦИ ОТ ЯКОТО МЯСТО

Прекалената зависимост и надежди заложени на местната администрация бе най-големият проблем по време на реализацията на конкретната инициатива. Демонстрираният интерес и засиленото въвличане на общински представители рано в процеса наложиха формален начин за провеждане на предстоящото облагородяване – нагласа, която бе също така подсилена и от местните партньори. Това, в комбинация с амбицията да се изградят относително сложни структури, доведоха до липса на ефективно въвличане на местните в етапа по реализация на планираната намеса. С цел да се преодолее тази критична ситуация, професионалисти със значителна техническа експертиза бяха включени в процеса. В края на краищата, поетият ангажимент от общината, свързан с физическата помощ при реновацията на пространството, в т.ч. поставяне на плочки и оформяне на алеи, за жалост, не бе изпълнен. Това бе невъзможно да се компенсира в рамките на реализираната инициатива и беше делегирано към местните власти за осъществяване в близко бъдеще.

Основано на приложението на подхода по *местосъздаване* в град Казанлък, следните основни уроци могат да бъдат извлечени:

Общинските администрации са формални структури и следователно трябва да бъдат третирани като такива. Това означава, че уговорките и комуникацията с техните представители е най-добре да бъдат формализирани с цел да се задължи администрацията да изпълни поетите ангажименти. Ако това не се направи и някои уговорки с местните власти останат на устна, вербална основа – съществува шанс цялата инициатива и доверие към процеса да бъдат компрометирани.

От друга страна, комуникацията с местните жители не трябва да се води изцяло във формален диалог (като изключим специални случаи). Подобен начин на общуване създава доста 'стриктна' атмосфера за процеса, която води до колебание от страна на гражданите дали те имат капацитета да допринесат за облагородяването на публичното пространство. Местосъздаването цели да създава точно обратното възприятие – че процесът е отворен и подходящ за всички, а местната общност е основният експерт и е активно овластена като такава.

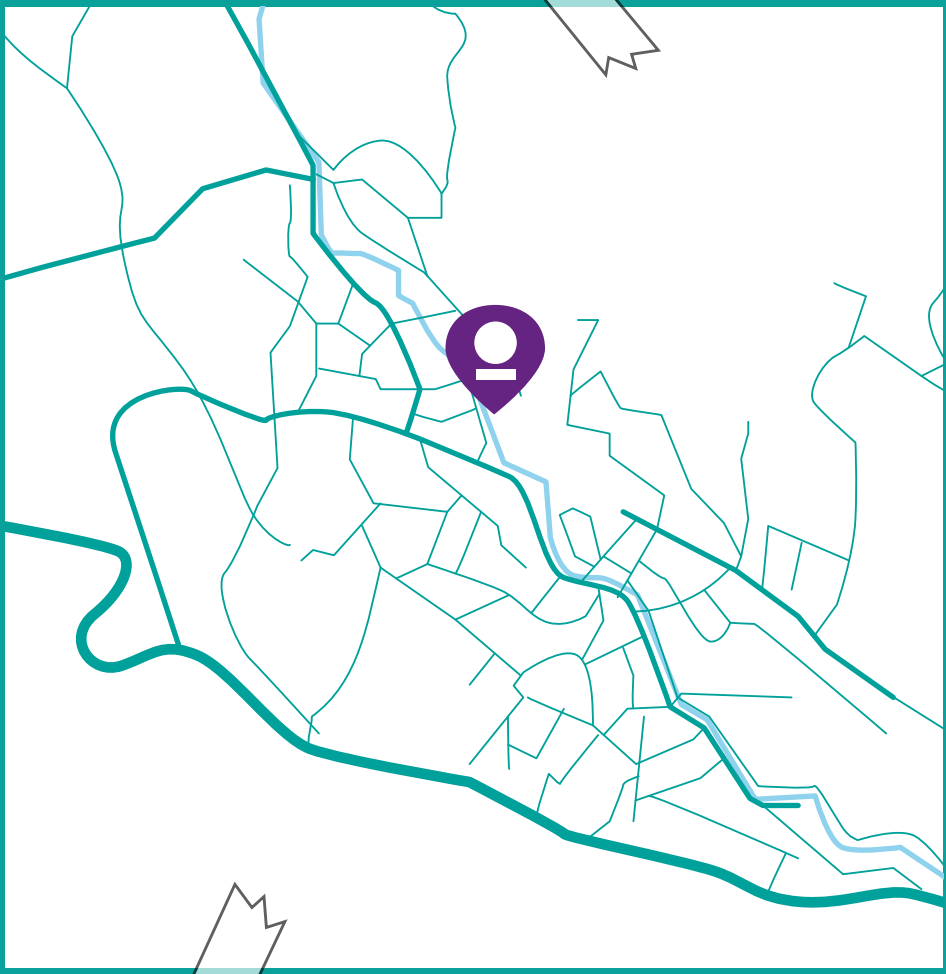

МЯСТО

ФОНТАНИТЕ МЯСТО

КАЛОФЕР

Район: Южен централен
Област: Пловдив
Тип град: Много малък град
Население (2017): 2 849
Тенденция (2011 – 2017): – 8.18%
Младежи 10 – 29 г. | % от общо население (2011): 616 | 19.8%
Описание на града: Планински и туристически град с висока културно-историческа стойност

ПРЕДИ:

Географски координати:

42.612457, 24.974430

Местоположение:

Централна градска част

Тип пространство:

Градска градина

ОПИСАНИЕ:

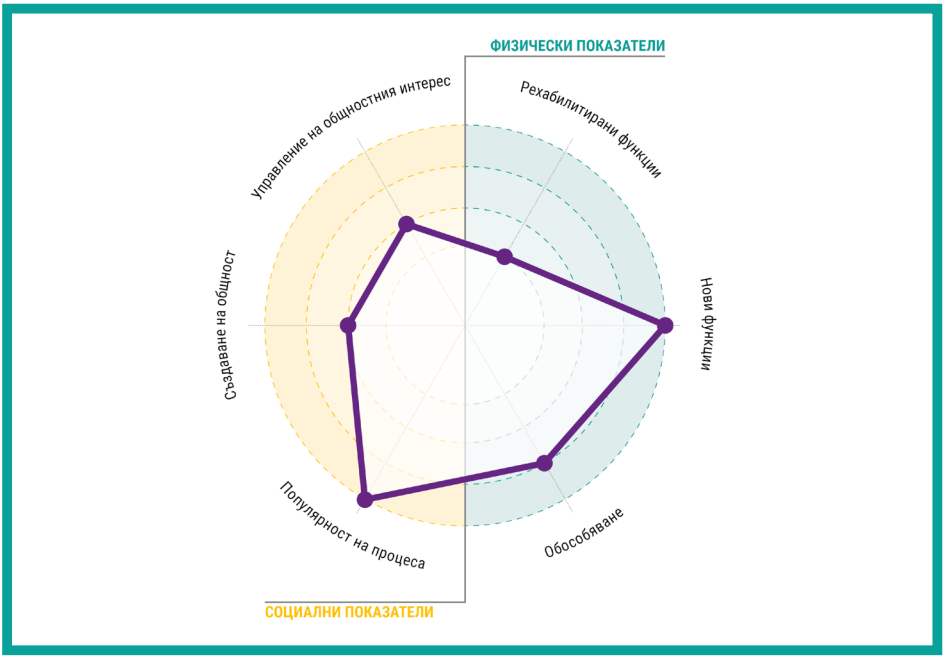
Целевото пространство е разположено на изключително значимо място за града – в мемориалния комплекс от национално значение „Христо Ботев", точно до архитектурен паметник на културата – „Даскал Ботевото училище". Преди намесата, в озеленето пространство с размери 50 х 20 м, липсваха каквито и да било елементи на градския дизайн, които да осигурят функционалност и посещаемост на мястото. Въпреки това, територията се охарактеризира с изключително благоприятен микроклимат за потенциални ползватели, в т.ч. богата и добре поддържана растителност, дървета и река, преминаваща в съседство.

СЛЕД:

ПРОЦЕС:

Както е споменато по-горе пространството в Калофер представлява много интересна локация – в обхвата на зона с богато културно-историческо наследство в централната градска част, изискващи специално внимание и подход. Осъществените намеси целяха пълното съобразяване с наличното наследство и надграждане върху позитивните дадености на локацията чрез създаване на нови елементи с цел да се повиши функционалността на мястото. Мотивацията за това бе да се внесе нов живот в градската градина чрез внедряване на нови начини за използване, които да я превърнат в атрактивно място за младежи. Това бе осъществено с разнообразни нови елементи, които бяха изградени. В едната част от територията те бяха с фокус върху спорта и физическата активност, а в другата – с културна насоченост. Бяха изградени и поставени: паркур елементи, тенис на маса, комбинирано съоръжение за уличен фитнес, маса за шах и табла, три пейки, съдове за отпадъци, библиотека на открито, мобилни елементи за седене и табла за изложба и обяви. Чрез пространственото облагородяване, локацията бе трансформирана в мини-паркур парк, което се оказа много популярна активност сред местните младежи. Поради тази причина, мястото стана много популярно сред определени групи тийнейджъри, които го използваха активно след реализацията, за да тренират техните умения.

С оглед на размера и характера на града, процесът придоби много голяма популярност сред местните общности. Информацията за инициативата бе бързо комуникирана сред местните жители и това допринесе за високото ниво на въвличане на различни групи граждани, най-вече по време на етапа на физическо облагородяване. Процесът бе подкрепен и от официалните структури в града, в т.ч. кметът, общинската администрация и местните училища. По време на откриването на мястото, позитивното и ентусиазирано настроение беше споделено от местните хора и туристите, които посещаваха мемориалния комплекс.

УРОЦИ ОТ ФОНТАНИТЕ МЯСТО

Конкретният процес беше изграден около местни младежи и техните желания от самото начало – те бяха активни участници както в проучването, така и във фазата по събиране на идеи. Базирайки се на това, успешното приложение на идеологията на *местосъздаване* задължаваше интензивното включване на младежите и по време на физическата реализация на намесата. Въпреки че местните тийнейджъри и младежи участваха в този етап от процеса те потвърдиха наблюденията, че са група чийто интерес е трудно да бъде задържан за по-дълъг период от време. За да се преодолее това предизвикателство бяха използвани някои стратегически методи като: честа промяна на задачите, които те изпълняваха; създаване на мини-надпревари между по-малки деца (игровизация на работния процес); активно напътстване и предоставяне на възможност на по-големи тийнейджъри, след проведен инструктаж, да работят с електрически инструменти.

Два основни урока могат да бъдат изведени на база придобития опит по време на проведения процес по *местосъздаване* и реализацията на „Фонтаните място":

В контекста на по-малки градове, като Калофер, инициативите по местосъздаване имат потенциала да се разпространят бързо в цялото населено място, което от своя страна да доведе или до много високи нива на активност от хората или до компрометиране на процеса. За целта трябва да бъде проведено ефективно управление на процеса, което трябва да отчете факта, че в подобен контекст дори и дребномащабни инициативи имат потенциала да се превърнат в много значими проекти за местната общност.

Младежите допринасят изключително много с енергията си, когато са успешно въвлечени в процеса по местосъздаване. Важно е да се има предвид, че тяхната отдаденост и интерес варират доста. Препоръчително е да се разработят редица методи (като тези описани по-горе), чрез които да се задържи тяхната мотивация и ефективен принос.

Тара
2017

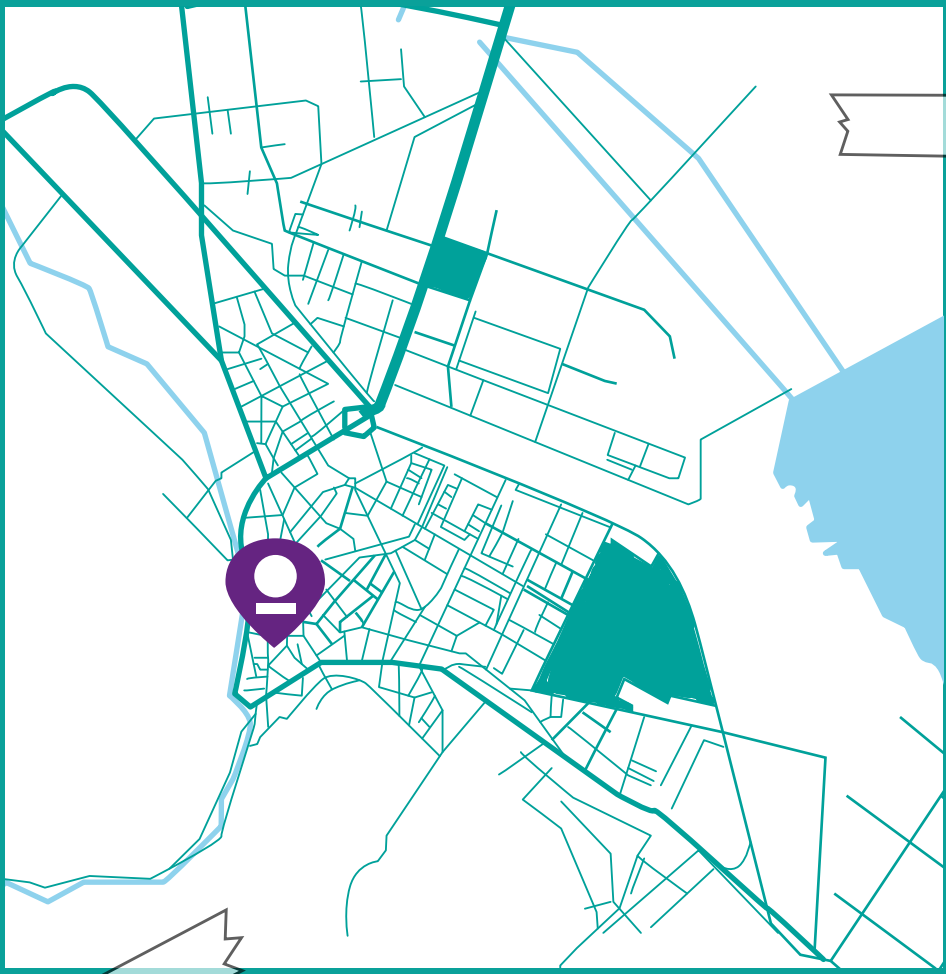

Якото място

ВРАЦА

Район: Северозападен
Област: Враца
Тип град: Среден град
Население (2017): 53 570
Тенденция (2011 – 2017): – 11.73%
Младежи 10 – 29 г. | % от общо население (2011): 13 289 | 21.9%
Описание на града: Град с историческо и индустриално наследство, разложен в подножието на Врачанския Балкан, Областен център.

ПРЕДИ:

Географски координати:

43.200457, 23.547231

Местоположение:

Централна градска част

Тип пространство:

Озеленена територия

ОПИСАНИЕ:

Целевата територия във Враца е разположена доста централно в контекста на града, по-конкретно, на гърба на Регионалния исторически музей. Пространството представлява озеленена територия с отличен микроклимат и богато озеленяване, но без никаква функционалност. Преди интервенцията мястото се характеризираше с липсата на каквито и да било дизайн елементи (освен доминираща бетонна структура), акумулираше голямо количество боклуци, а стените на музея бяха постоянно вандализирани, въпреки че транзитно през пространството ежедневно преминават много хора.

СЛЕД:

ПРОЦЕС:

Разработената концепция целеше тотална трансформация на целевото пространство и надграждане над съществуващите потенциали. С цел да се промени облика на мястото, няколко ключови намеси бяха осъществени. Съществуващата бетонна структура, която е част от вече нефункциониращата отоплителна система на музея, беше превърната в градска сцена, която в последствие бе използвана за представления от различен характер. Стените на музея бяха освежени с нова боя, а колоните на сградата бяха трансформирани в колони на добродетелите чрез изписване на мотивиращи фрази. Капаците на шахтите в обхвата на локацията бяха креативно пребоядисани и 5 нови зони за отдих бяха обособени, направени от палети, макари за кабели и дървени пънчета. Прилежащият тротоар бе възстановен и изрисуван с различни асфалтни игри и обособен като 'алея на здравето', напомнящ на хората колко важно е движението за всеки един от нас. Цялото пространство бе оградено със саксии с цветя, направени от автомобилни гуми и осветено от 3 нови улични лампи с цел да се създаде комфорт и през тъмните часове на денонощието.

Въпреки че не постигна изключително високи нива на гражданско участие по време на процеса, интервенцията беше реализирана чрез включването на голям брой членове на местния партньор („Младежки център – Враца“) и други младежи, свързани с тях. Това облагодетелства създаването на сплотена общност, желаеща да се грижи за мястото. Важно е да се отбележи, че тази основна група проведе няколко допълнителни намеси и събития (в т.ч. събитие част от Нощта на музеите) на локацията, година след завършване на инициативата. В допълнение, идентичността на мястото бе засилена чрез изрисуване на изящен стенопис на централна стена на музея, обърната към пространството, с тема символа на музея – Рогозенското съкровище.

УРОЦИ ОТ Якото МЯСТО

Най-голямото предизвикателство бе справянето с вандализма по време на реализацията и след приключване на инициативата. Въпреки че в повечето случаи не бяха нанесени големи щети на структурите, постоянното чупене на саксиите с цветя и драскането върху стените на музея нарушаваха естетическия вид на пространството. Тези актове на вандализъм бяха навременно поправяни от членове на местния партньор, които бяха най-силно ангажирани в първоначалната реализация на проекта. Тези случки доведоха до 2 позитивни неща – вандалските прояви намаляха, а местната общност стана дори по-привързана към локацията, тъй като те инициираха няколко подобрения последващи активните етапи на инициативата, в т.ч. изрисуването на стенопис, обособяване на пешеходна алея с дървени пънчета и обновяване на сцената. В допълнение, активна група граждани, стояща зад реализацията на „Якото място" от „Младежки център – Враца", започна да подкрепя други инициативи по *местосъздаване*, провеждащи се в града.

На база на специфичния опит, придобит по време на процеса, следните уроци могат да бъдат изведени:

За провеждане на успешни инициативи по местосъздаване, не е задължително да се цели включване на хора от целия град или пък множество партньори и поддръжници. Конкретният случай демонстрира, че когато има активно ядро от допринасящи хора, могат да се постигнат вдъхновяващи резултати. В ситуации като тази, където потенциалът сред вече ангажирани участници е идентифициран, си заслужава да се инвестира в задълбаване на техните способности с цел да се подхрани устойчиво манталитета им на местосъздатели и да се мотивират за бъдещи инициативи.

Вандализмът може да бъде преборен и преодолян чрез упоритост и действия, като това бе доказано от конкретния случай. Ако щетите не са необратими, навременното реагиране на вандалските прояви е начинът да се предотвратят по-сериозни щети, както е дефинирано в „Теорията на счупения прозорец". Тя гласи, че видимите следи от престъпление, антисоциално поведение и вандализъм създават градска среда, която окуражава по-нататъшно развитие на подобни негативни действия спрямо физическата среда.

БЪДИ АКТ

10
8
9
7
5
6
4
2
3
1

Якото МЯСТО

ПЕЙКА МЯСТО

Тази инициатива, „Сервиз за пейки", е специална в контекста на проекта „_Място" поради две основни причини: (1) адресира определен елемент от публичното пространство вместо конкретно пространство и (2) беше проведена на множество локации из цялата страна.

Идеята, мотивираща нейното осъществяване, изхожда от това, че ремонтирането на пейки из града носи голямо удовлетворение и не е трудно постижимо. От друга страна това действие има терапевтичен и възпитателен ефект за жителите на района, в който определена пейка е ремонтирана.

Всички отделни интервенции бяха реализирани на база на напълно спонтанни / неочаквани намеси (ремонти) за жителите на кварталите, където се случват и посредством организирани акции, въвличащи ученици и граждани в ремонтите. Изключение от това прави предварително планирана и известена намеса в гр. Пловдив, където заедно с помощта на ученици от „Националната гимназия за сценични и екранни изкуства" бяха ремонтирани и креативно изрисувани 20 пейки в градинката пред училището.

Ремонтираните пейки по време на инициативата (общо 100) имат общи отличителни знаци – стикери, упоменаващи допълнителна информация за „Сервиза за пейки" и номер, отбелязващ броя ремонтирани пейки до този момент.

За работния екип зад инициативата и проекта „_Място" пейката бе определено възхвалена като специално място за всеки един от нас; място от което всеки има приятни спомени и на което всеки е прекарал много време в публичната градска среда. Ето защо основната ни цел чрез „Сервиз за пейки" е да покажем и представим самоинициативата и доброволният труд в обществена полза с цел подобряване на градската среда, не просто като нещо хубаво – а като нещо наистина яко, привлекателно, даващо възможност за себеизразяване, нещо вдъхновяващо.

Населените места, които получиха нови пейки са: София, Пловдив, с. Воден, Шумен, Силистра, Троян, Ямбол и други.

МЯСТО

409 B

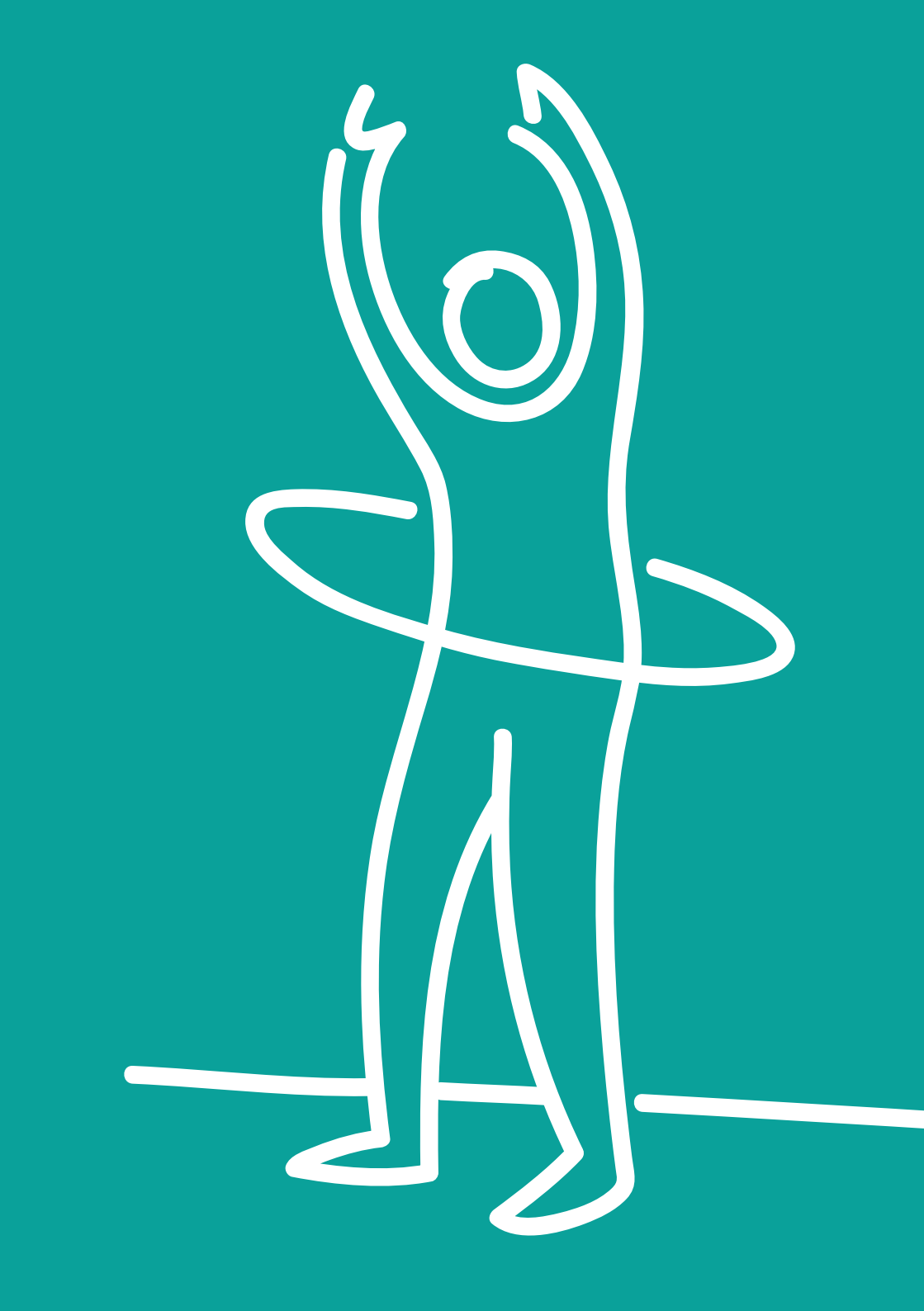

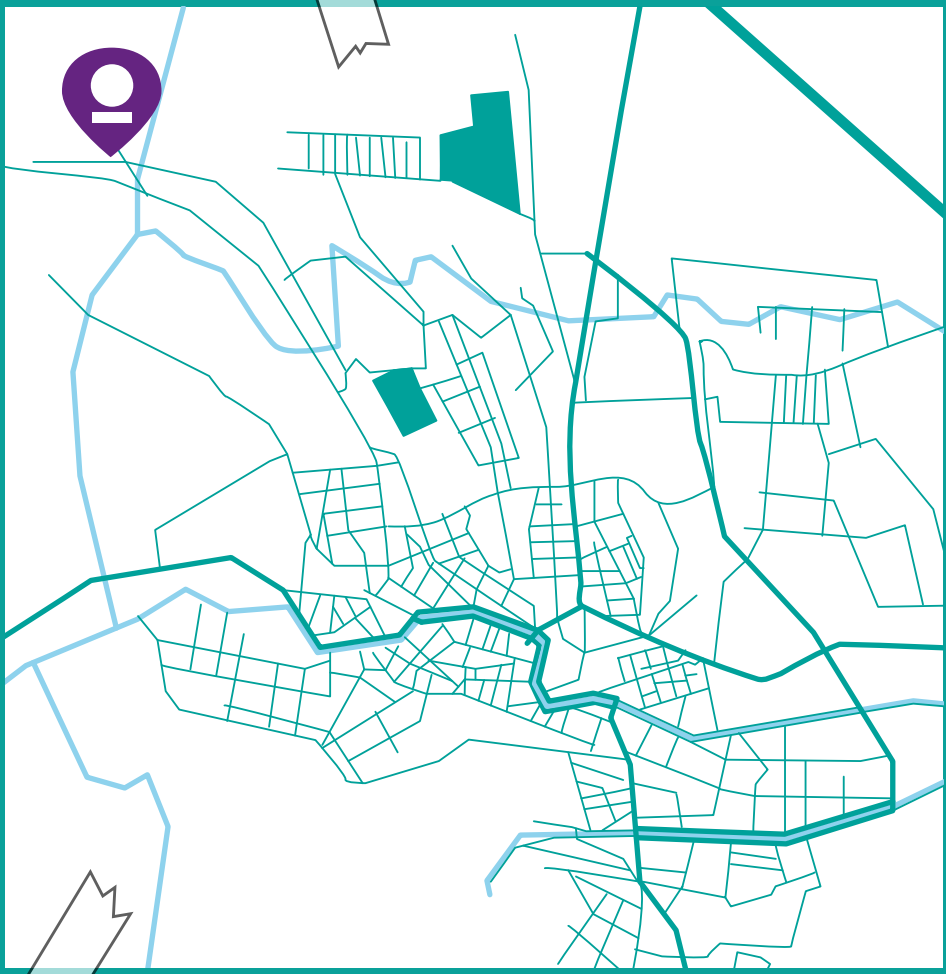

4-43-4

СРЕЩА МЯСТО

ХАСКОВО

Район: Южен централен
Област: Хасково
Тип град: Среден град
Население (2018): 70 406
Тенденция (2011 – 2018): – 7.84%
Младежи 10 – 29 г. | % от общо население (2011): 4 513 | 32.1%
Описание на града:
Административен, икономически и образователен център на област Хасково, в близост до границите с Турция и Гърция

ПРЕДИ:

Географски координати:

41.953015, 25.529385

Местоположение:

Голям градски (лесо)парк

Тип пространство:

Изоставено изкуствено езеро

ОПИСАНИЕ:

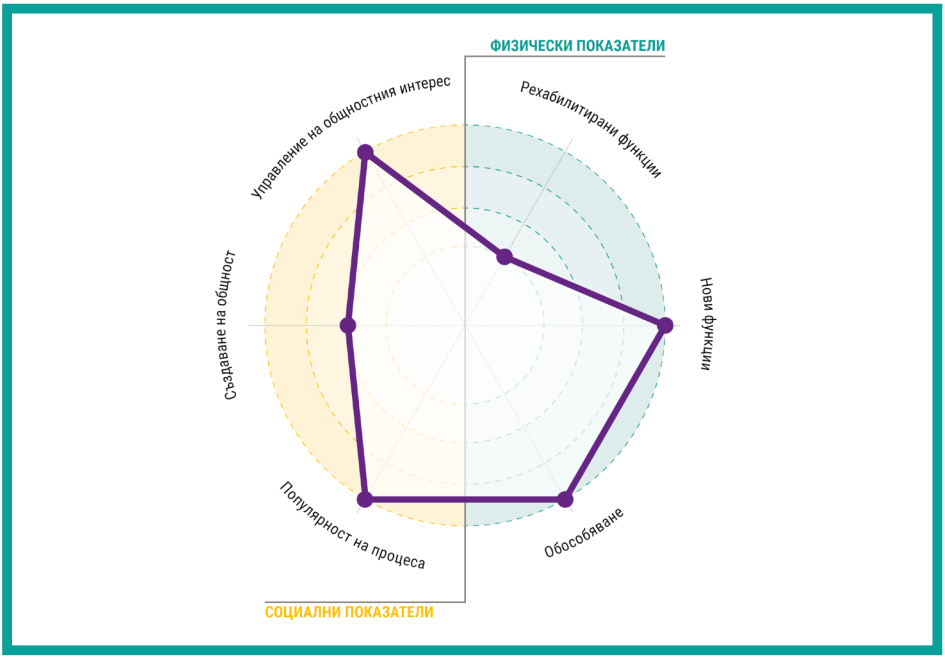
Публичното пространство в град Хасково представлява изкуствено създадено езеро, което в миналото е служило като зона за рекреация, с водни колела и прилежащ ресторант. Разположено е в градския лесопарк „Кенана", като до него се стига по главната пешеходна ос / алея, завършваща в езерото, което е основен визуален и функционален елемент за тази част от парка. В момента то е празно и се състои от две части: 1/ ниска, която е била пълна с вода в миналото, вдадена в земята с дълбочина около 1.50 метра под нивото на терена и 2/ висока, разположена в среда на пространството, на нивото на околните територии и функционираща като своеобразен *остров*. На него има разположени няколко дървета осигуряващи сянка и комфорт, а до пространството се стига единствено посредством мост, водещ до имота на прилежащия ресторант, който е частна собственост. В настоящето достъпът от моста към острова е ограничен. В големи зони от ниската част настилката е компрометирана поради факта, че не се използва и през нея са прораснали трева, храсти и дървета. Езерото е с неправилна, органична форма и размери на най-дългите страни 90 и 100 метра.

СЛЕД:

ПРОЦЕС:

Първоначално бе изработена цялостна концепция за облагородяване на пространството. Тя се основаваше на 200 идеи за алтернативно използване на цялата площ на езерото и прилежащия *остров*. В последствие, след преговори с общинската администрация и технически лица от местния партньор, обхватът на проекта беше стеснен и инициативата се фокусира върху южната част на езерото и *острова*. Това решение бе направено поради съображения за сигурност, тъй като някои части от езерото бяха идентифицирани като опасни за бъдещо използване и много повече ресурси биха били необходими за справяне с този проблем. В края на краищата, две метални стълбища бяха поставени, за да осигурят сигурен достъп до езерото и до *острова*. След това, площта на езерото бе разделена на две части – едната с асфалтни игри, а другата – за спортни занимания, където бяха монтирани 2 тенис маси и баскетболен кош. В допълнение, стара лодка бе поставена в средата на това пространство, за да направи символична връзка между миналото (когато хората са плавали там с подобни лодки) и настоящето (донасяйки нов живот на занемареното публично пространство). За тази цел тя бе трансформирана като място за сядане и игрови артефакт за деца и възрастни. Освен това, няколко предварително изработени пейки бяха инсталирани, така че възрастните, използващи пространството, да могат да седнат, да се отпуснат и да същевременно да наблюдават децата си. В допълнение към тези функционални подобрения, бе направено и разкрасяване на обграждащите стени, като едната без изрисувана доброволно с разнообразни графити от местни младежи, а другата бе изпълнена с различни картини на деца и множество и различни по размер символи на сърце, изрисувани от неизвестен автор. Като част от намесата територията на *острова* беше *обзаведена* със пейки, маси и кошчета изработени от палети, библиотека на открито и катерушка, направена от автомобилни гуми.

От социална гледна точка, инициативата бе съпътствана от различни емоции и предизвикателства. Процесът придоби изключително висока популярност, най-вече в социалните медии, в които хората бяха много активни, а техните мнения – разнородни. От това дали трябва езерото да функционира пак като такова или да бъде облагородено с алтернативни функции, каквито предлагахме с проекта. При събиране на желания и идеи за това, активността на хората също бе много висока, което не може да се каже за последващите етапи от процеса. При самото облагородяване на пространството, въпреки лошото време, се включиха активно няколко младежи, благодарение на които намесата придоби завършен вид. През последните дни, с оглед на по-хубавото време и ключовото местоположение на пространството, започнаха да се включват и нови доброволци, което за жалост се случи в края на процеса. Важно е да се отбележи, че за успешното реализиране на инициативата бяха положени множество усилия за управление на общностния интерес на различните заинтересовани страни, в т.ч.: граждани, местна организация, администрация, собственика на прилежащия ресторант, под чиито навес се работеше първите дни заради лошото време, службата за обществен ред и сигурност и местни бизнесмени и спонсори.

УРОЦИ ОТ СЪРЦЕТО МЯСТО

Основните предизвикателства, с които се сблъска експертният екип по време на процеса, бяха да накара местния партньор да се ангажира сериозно с инициативата и да проведе отворен, открит и включващ процес на всички етапи, а не да се ограничава до рамките и възможностите на собствената организация. Положените усилия за преодоляване на горните трудности и нежеланието на администрация и партньори да облагородят цялата площ на езерото, доведе до частична намеса в пространството. Въпреки горните трудности, мястото беше обживено, а съоръженията и новоизградените елементи – използвани от деца, младежи и родители.

Няколко урока могат да бъдат извлечени от извършената интервенция и взети предвид при бъдещо прилагане на подхода *местосъздаване*:

Не трябва да се доверява прекалено много на думите и обещанията, дадени от партньорите (било организация или администрация), тъй като те могат да създадат грешни впечатления относно наличните възможности и съответно да се планира намеса от по-голям и труден за осъществяване мащаб. Уверенията за активно включване на различни заинтересовани страни от местния партньор (ученици, бизнес и др.) не се оправдаха, което затрудни дейностите по физическо облагородяване на пространството.

Внедряването на атрактивен, централен елемент, обвързан смислово и тематично с характера на пространството, привлича хората (най-вече децата) и съответно повишава ползваемостта на мястото. В този случай, това бе поставената централно за пространството, рибарска лодка.

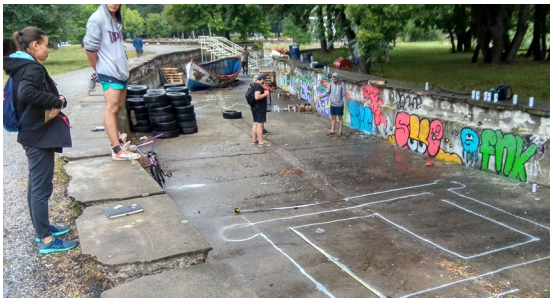

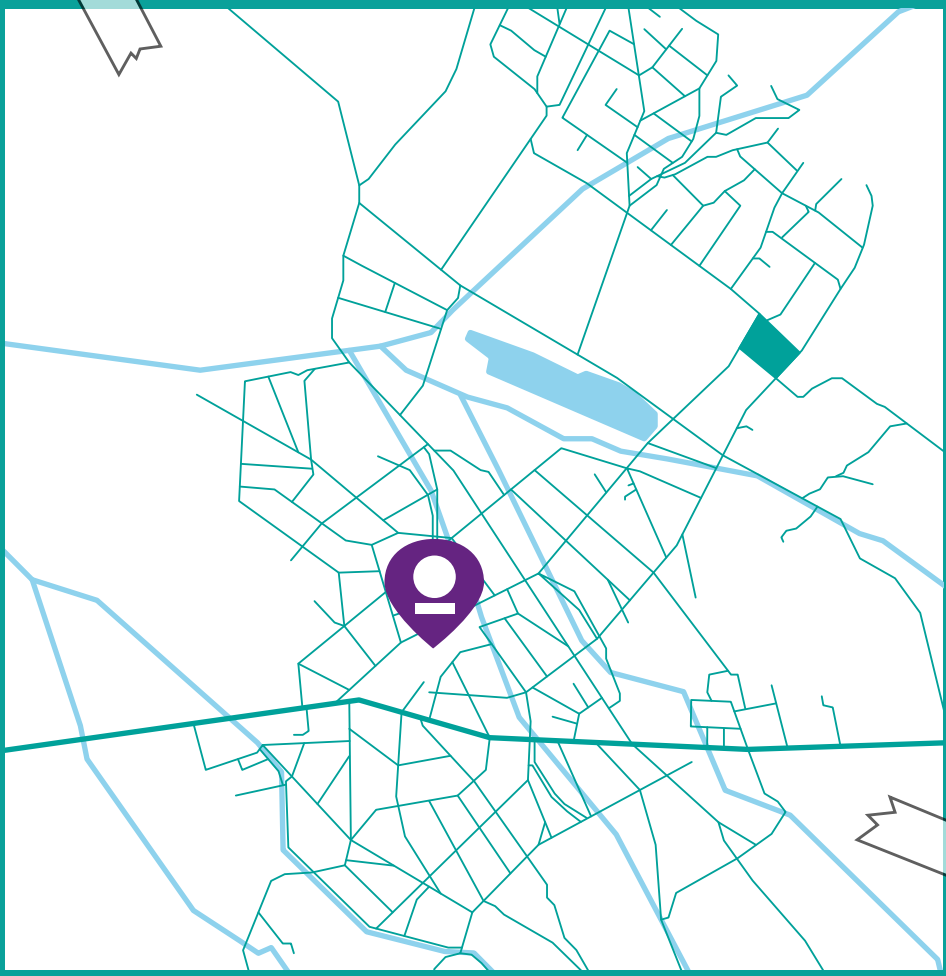

Wake
Your Body

ПАРК МЯСТО

ТРУДОВЕЦ

Район: Югозападен
Област: София – област
Тип град: Голямо село
Население (2018): 3 115
Тенденция (2011 – 2018): – 3.70%
Младежи 10 – 29 г. | % от общо население (2011): 862 | 26.6%
Описание на града: Голямо село, част от агломерационния ареал: Ботевград – Трудовец – Правец

ПРЕДИ:

Географски координати:

42.916653, 23.840898

Местоположение:

Централна градска част

Тип пространство:

Озеленена площ, част от парково-площаден ансамбъл

ОПИСАНИЕ:

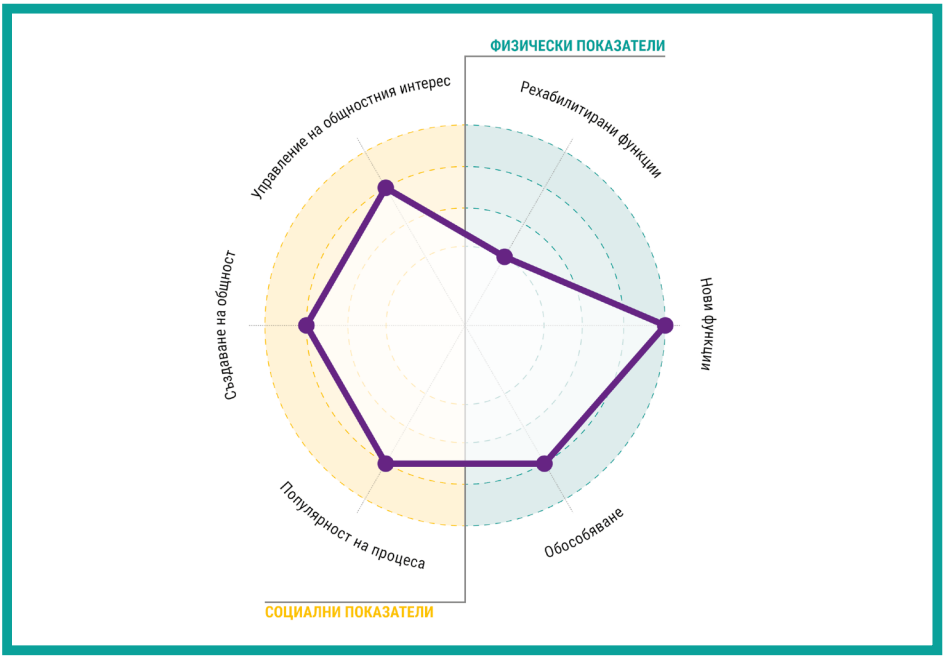
Мястото в Трудовец е с трапецовидна форма, с размери 20 х 35 х 50 х 50 метра. Разположено е в самия център на селото и е част от цялостен парково-площаден ансамбъл, състоящ се от административни, културни и религиозни сгради, обвързани помежду си от редица площадни и паркови територии. Целевото пространство обхваща озеленена територия, с множество големи дървета, разположена в централната част на ансамбъла. Към момента на започване на процеса, в пространството съществуваха 5 пейки, 3 кофи за боклук и 2 раздвижени фитнес съоръжения, изградени по предишна инициатива на местния партньор. Те оформяха своеобразен кът за отдих, до който, освен формалните алеи, се бяха образували 2 неформални такива, през озеленените площи.

СЛЕД:

ПРОЦЕС:

Целият процес по *местосъздаване* беше много популярен сред местните деца и младежи и затова реализираната дизайн концепция се основаваше най-вече на техните нужди и желания. Тя съчета създаването на нови възможности за спорт, удобства за отдих и други функционални подобрения на пространството. Новоизградените елементи включваха тенис на маса, комбинирани лостове за фитнес на открито, комбинирано игрище за волейбол / бадминтон, слаклайн, паркур съоръжения (специална конфигурация от лостове и дървени сандъци), дървена стълба, разположена на земята и греда за равновесие. Освен всички тези елементи, бяха конструирани и подвижни столове, пейки и специални маси, които осигуряват възможност за игра на шах и „Не се сърди човече". Възможностите за отдих в пространството също бяха подобрени чрез изграждането на двоен шезлонг с размери 3.60 х 3.60 м, който бе разположен на централно място, осигуряващ възможности за наблюдение на различните спортни дейности. В допълнение, двете основни неформални пътеки, водещи към мястото, бяха подобрени с полагане на каменни плочи. По продължение на една от съседните алеи бяха добавени три дървени информационни рамки и велостойка, изработен от автомобилни гуми. Към всички елементи в пространството, бяха изработени креативни графики и послания в стихотворна форма, които призоваваха към запазване на направеното и оценяване на труда на участниците. Всички описани интервенции бяха добавени към съществуващите съоръжения и заедно създадоха място, което предоставя изключително богат набор от удобства и функции за ползватели от всички възрасти.

От социална гледна точка, процесът се характеризираше с високо ниво на активност на местното население, най-вече сред деца и младежи. Ключово за тяхното ползотворно ангажиране и повдигнат интерес към инициативата бе създаването на условия и креативни занимания още от първите етапи на процеса. Добрата предварителна подготовка позволи събирането на идеи да става успоредно със създаването на креативни места за сядане, маси и настолни игри. Обсъждането на предложената концепция също премина при голям интерес и смислена дискусия. При реновацията се включиха множество деца и родители, но като цяло може да се отбележи, че в процеса не се включваха по-големи младежи (15 – 18 г.), които умишлено заобикаляха мястото по време на активните етапи. От друга страна имаше и активни младежи в тази възрастова група, които със своя авторитет сред по-малките подпомогнаха значително успешната реализация на намесата.

УРОЦИ ОТ ПАРК МЯСТО

Основните предизвикателства, пред проведения процес по *местосъздаване*, бяха 2: 1/да се убедят младежите, отговорни за замърсяване и разрушаване на някой пространства и елементи от площадния ансамбъл, че има смисъл да се включат в инициативата, че тя може да ги научи на нещо и да им покаже как се създава и 2/ да се превъзмогнат междуличностните отношения между местния партньор и кмета на селото, по начин, който да не компрометира процеса и да не повлияе на качеството на намесата. Това важеше в най-голяма степен за свързването към водопровода на планирана за поставяне чешма, но също така и за други видове подкрепа от страна на управителния орган.

Най-важните уроци, които могат да бъдат извлечени от извършената интервенция и проведения процес, са:

Провеждането на живи срещи и разговори с хората от страна на местния партньор, предхождащи активните етапи от процеса, е предпоставка за повишаване на интереса към предстоящата инициатива. В конкретния случай това доведе до много голяма активност от страна на деца и младежи, която значително подпомогна процеса през всичките му етапи.

Предварителната подготовка, при очакван голям интерес от страна на деца и младежи, е изключително важна, за да се създаде добро първо впечатление, да се повдигне интереса и вярата към процеса и да се даде възможност за създаване на креативни неща още от самото начало. В случая, още за Етап 1, бяха подготвени палета, автомобилни гуми, спрейове и други материали. Това облагодетелства значително целия последващ процес, тъй като даде възможност за изява и творене на децата и им показа, че намеренията и отношението е сериозно. Като бонус, бяха създаването на креативни места за сядане, маси и настолни игри. Младежите бързо губят интереса към приказки и въпроси. Затова, за да се задържи по-дълго техният интерес, е необходимо да им се предостави възможност за извършване на физически дейности.

Младежите могат да бъдат отдадени към процеса, когато тяхното специфично желание за намеса (в случая – паркур площадка) бъде изпълнено. По този начин се показва доверие и уважение към дадения младеж и той отвръща със същото по време на самата интервенция.

Място

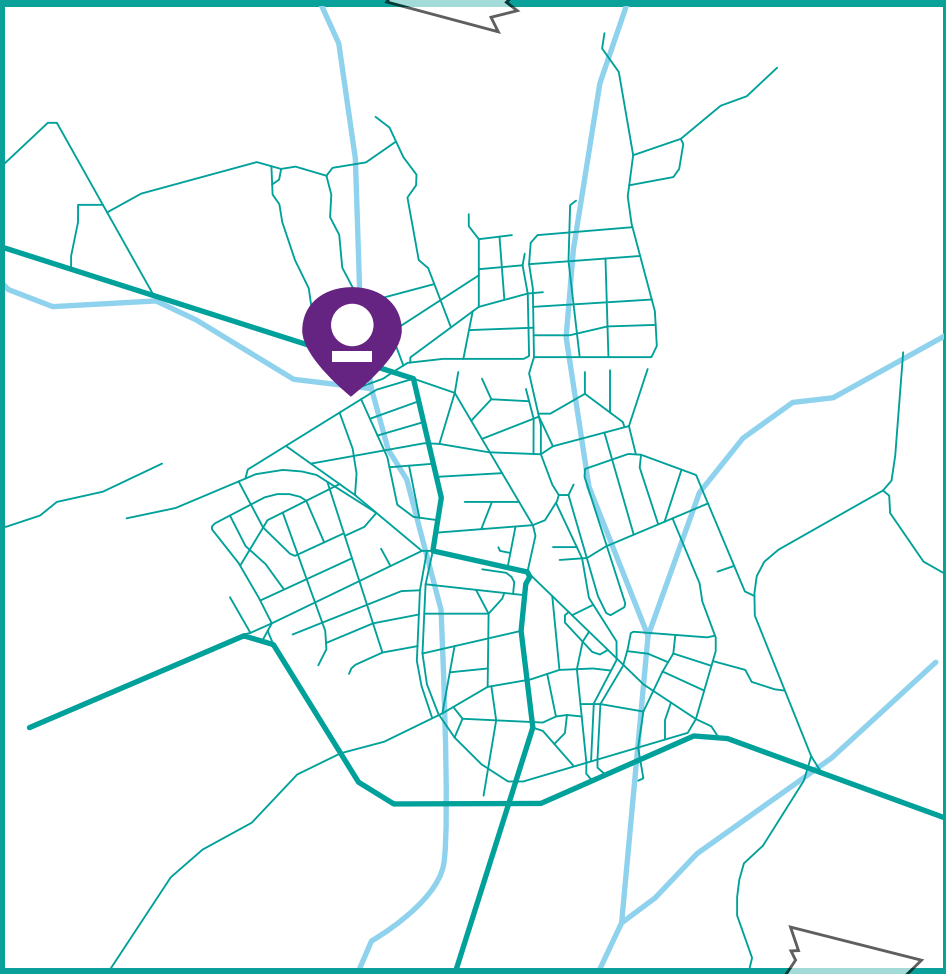
ПАРК МЯСТО

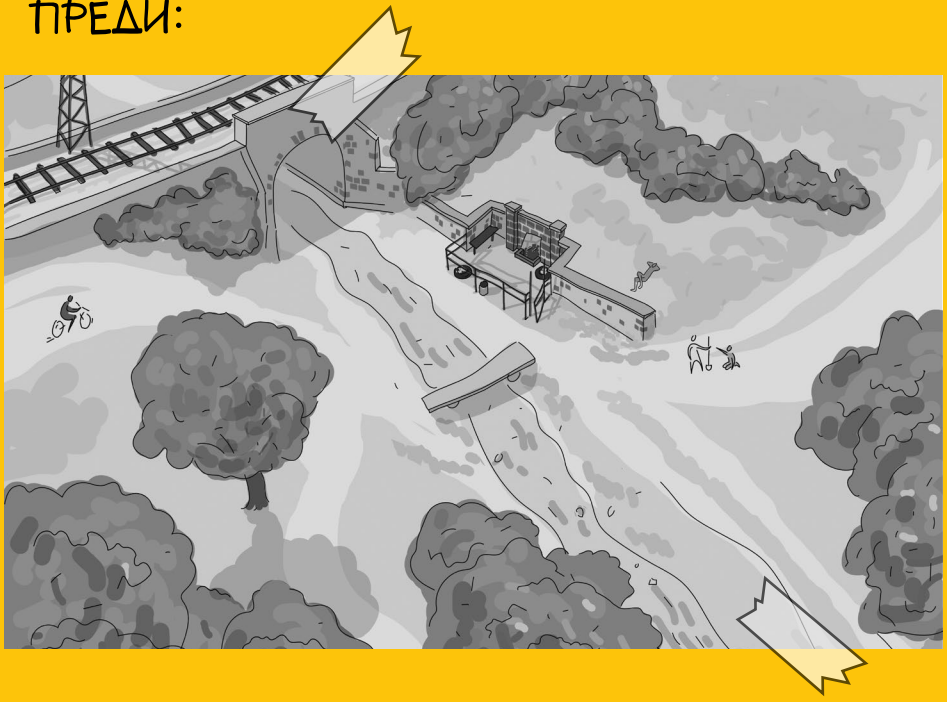
гешмата МЯСТО

ЗЛАТИЦА

Район: Югозападен
Област: София област
Тип град: Много малък град
Население (2018): 4552
Тенденция (2011 – 2018): – 10.46%
Младежи 10 – 29 г. | % от общо население (2011): 1640 | 32.2%
Описание на града: Много малък град, разположен в Златишко-Пирдопската котловина – един от най-богатите региони на редки и ценни метали

ПРЕДИ:

Географски координати:

42.718637, 24.131730

Местоположение:

Периферията на града, в природна среда, в непосредствена близост до река и ЖП линия

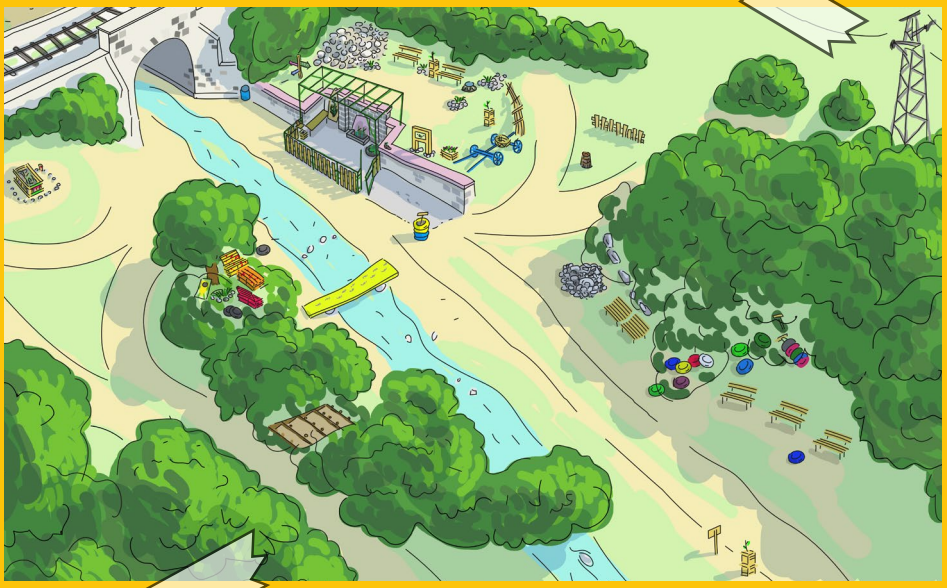
Тип пространство:

Чешма с прилежаща бетонова площадка и озеленени площи около река

ОПИСАНИЕ:

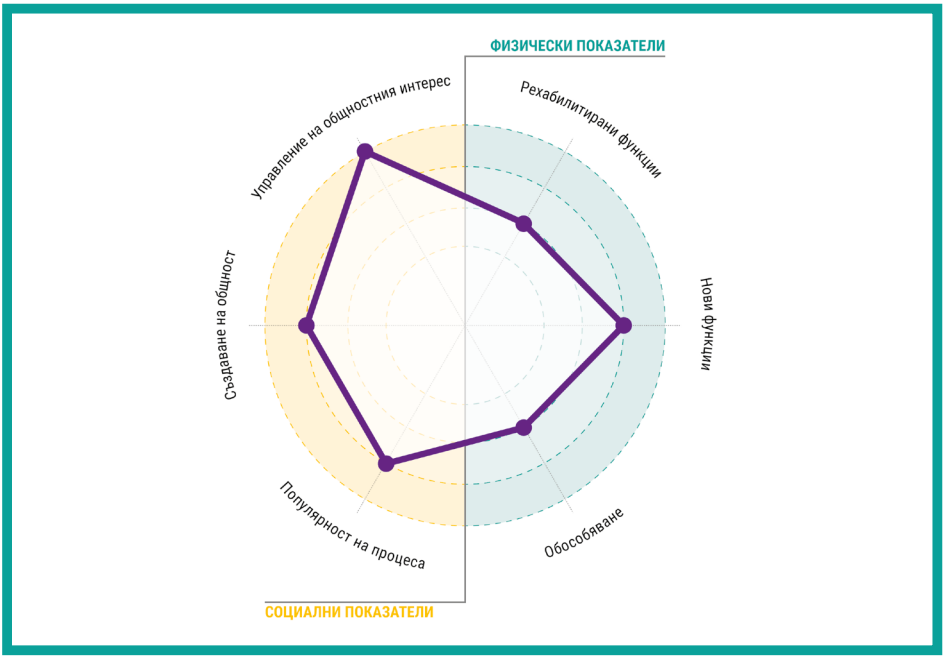
Мястото в Златица вероятно е едно от най-необичайните публични пространства за целия проект. То е разположено в периферията на градчето, от двете страни на (коритото на) река и в непосредствена близост до ЖП прелез, през който преминава Главна железопътна линия № 3 Илиянци (София) – Варна. Централният елемент за мястото е известната „Кър чешме" – една от чешмите с най-хубава вода в целия регион. Тя се явява притегателен пункт за млади и стари, които идват да си пълнят вода от нея. В допълнение, чешмата е изходен пункт за преходи в южните части на Стара планина, до връх и хижа Свищи плаз. Зоната на чешмата е обособена с метална мрежа и малка бетонова площадка (10 х 5м), на която има разположена пейка и саксии със здравец. Останалата част от целевото пространство е разположена по протежение на реката, на север, и се състои от озеленени площи, над които се издигат различни дървесни видове. Връзката между двата бряга на реката се осъществяват посредством голяма бетонова плоча, която служи като мост.

СЛЕД:

ПРОЦЕС:

Концепцията за мястото бе променяна на няколко пъти, но винаги основен акцент в нея бе зоната с чешмата. В края на краищата, проектното предложение се фокусира върху тематично разграничаване на пространството в различни зони – водна зона, романтична зона, зона за отдих и т.н. Пространството над чешмата бе почистено, нова декоративна растителност бе засадена, поставена бе стара каручка с цел украсяване на локацията и бяха създадени няколко нови пейки за почивка. Освен това оградата около чешмата бе обновена, а бетоновата площадка – разширена, за да се предотврати наводняване от реката и да се подобри комфорта и достъпа. С цел да се осигурят по-добри условия за отдих и наслада, за посетителите бяха създадени нови пейки, маса и кош за отпадъци. Направена и поставена бе карта на туристическите маршрути в района на Златица, които водят началото си от „Кър чешме". Друга интервенция, целяща подобряването уюта на мястото, бе засаждането на лозови насаждения и изграждането на метална структура, които ще образуват асма след няколко години и ще осигуряват приятна естествена сянка на мястото. Другите интервенции, осъществени в пространството, бяха свързани с почистване и подобряване (заравняване) на ландшафта и поставяне на допълни елементи на градския дизайн (шезлонги, места за сядане, контейнер за компост, декоративни елементи), които да предоставят различни начини за посетителите да се насладят на великолепната природа охарактеризираща локацията.

Динамичният характер на мястото и многобройните обсъждания с местните граждани, по време на различните етапи от процеса, доведоха на няколко пъти до цялостна промяна на общностната дизайн визия. В крайна сметка, това доведе до много позитиви за целия процес и самата намеса, тъй като концепцията беше съобразена с вижданията и опасенията на всички граждани, изказали мнение. Силно изявеният социален характер на пространството, с оглед на неговата специфика – чешма, улесниха събирането на местно знание за територията; като например, откъде точно минават тръбите за чешмата, къде се събира дъждовната вода и кои площи се наводняват при силен дъжд. В различните етапи на проекта се включиха множество различни хора и доброволци и всеки един от тях остави по нещо от себе си, било то идея или физически труд, и спомогна реализирането на физическата трансформация, а и за бъдещата поддръжка и развитие на пространството.

УРОЦИ ОТ чешмата МЯСТО

Основното предизвикателство пред процеса в гр. Златица бе изграждането на единна визия и съобразяването и с максимално много желания, идеи и размисли, свързани с района на „Кър чешме". Колективната визия бе променяна на няколко пъти, тъй като в процеса и при разговорите с все повече хора, научавахме неща, свързани със съществуващата инфраструктура на чешмата и с динамичния характер на пространството. Преминаващата река бе основният фактор, с който бе съобразена намесата. Новите знания за пространството доведоха до промяна във физическото изражение на намесата, дори и по време на етапа по облагородяване. Въпреки това, с достатъчно гъвкавост и съобразителност от страна на експертния екип и местните партньори, бе извършена една страхотна интервенция, трансформирала зоната около чешмата и околните територии, вземайки предвид всички природни фактори и ангажирайки множество доброволци.

Основните уроци, които могат да бъдат извлечени от извършената интервенция и проведения процеса са:

В малките населени места негативните слухове при провеждане на подобен процес се разнасят по-лесно и бързо. Това може лесно да компрометира процеса. Затова на такива места трябва да има подсигурена възможност за гъвкавост и промяна на планираната намеса спрямо колективните желания, съобразявайки се със споделените опасения. Процесът трябва да бъде максимално прозрачен и включващ, за да опровергае негативните слухове и да засили подкрепата към инициативата на повече хора.

Винаги трябва да се вярва на съветите на местните хора и да се възприема обмислено и сериозно споделеното от тях знание относно даденото пространство. В конкретния случай местен жител сподели с експертния екип ключова информация относно потенциални наводнения определени зони от целевото пространство. Въпреки че тези твърдения изглеждаха малко вероятни те бяха потвърдени при първия силен дъжд и съобразяването с тази ключова, специфична информация се оказа изключително важно за успешното осъществяване на интервенцията.

Креативните и артистични по-дребни елементи / детайли са важни за естетиката на средата и са добър инструмент за ангажиране на доброволци.

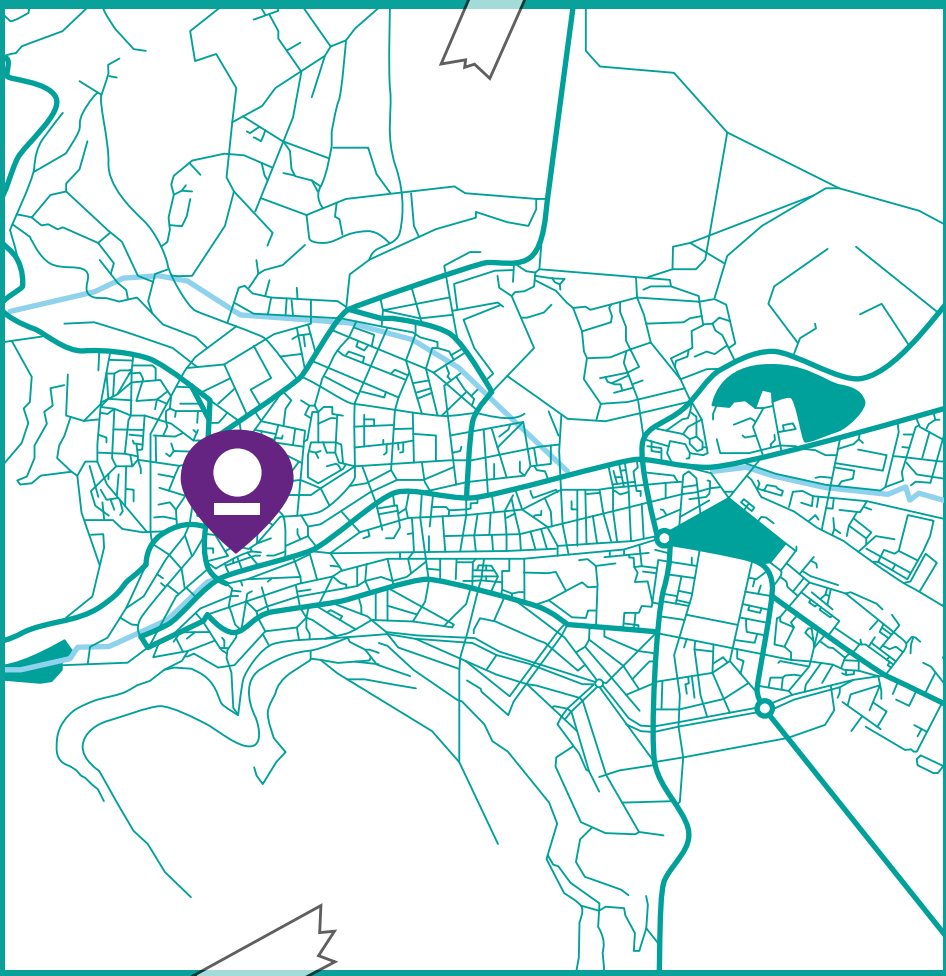
нашата МЯСТО

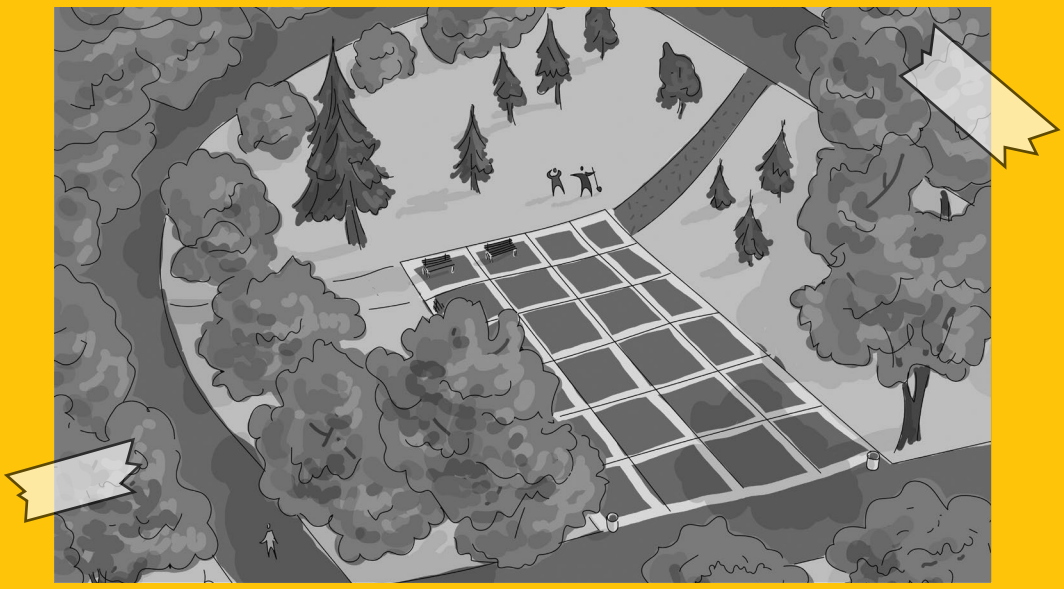
МЯСТО

ШУМЕН

Район: Североизточен
Област: Шумен
Тип град: Среден град
Население (2018): 75 500
Тенденция (2011 – 2018): – 6.62%
Младежи 10 – 29 г. | % от общо население (2011): 26 669 | 33.0%
Описание на града: Град със значимо историческо наследство, образователен, икономически и областен център

ПРЕДИ:

Географски координати:

43.270565, 26.912160

Местоположение:

Широк градски център

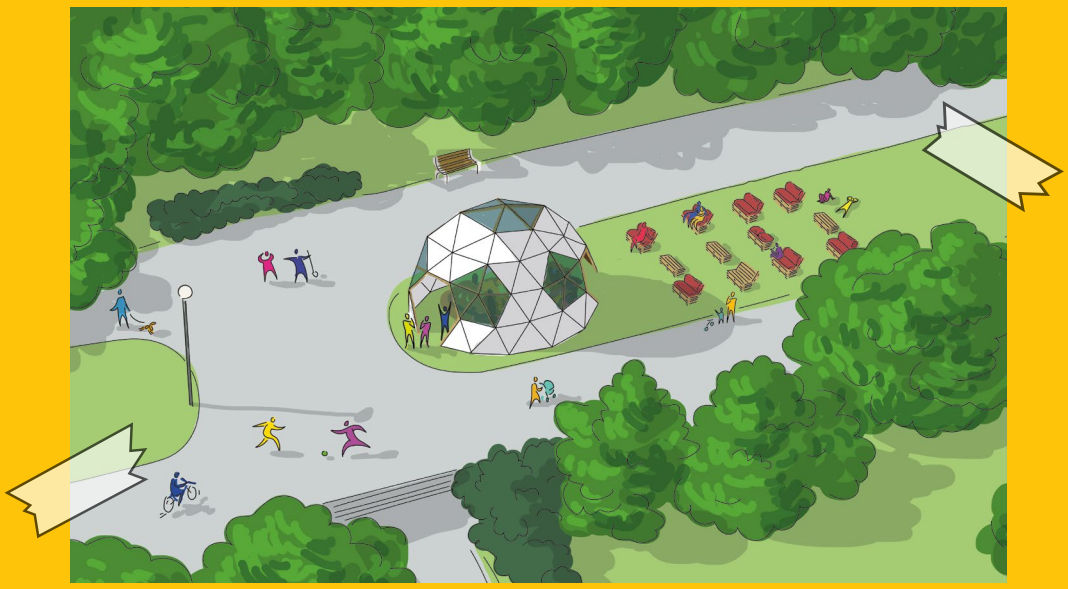
Тип пространство:

Градска градина/парк

ОПИСАНИЕ:

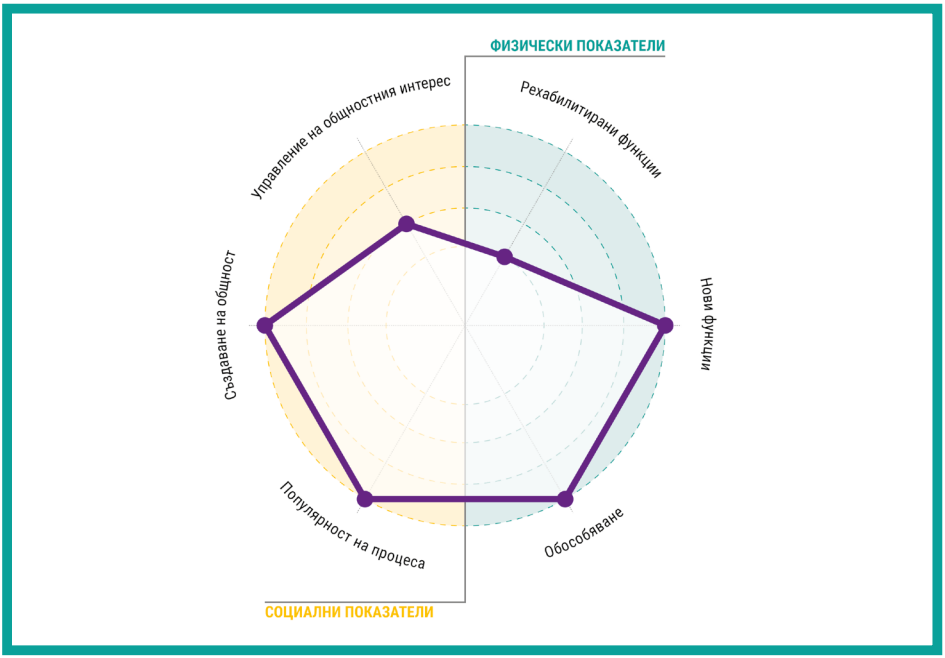
Проектът в Шумен, още от самото начало на инициативата, бе оформен около амбициозната идея на младежи от града да създадат *тихо* публично място за култура, което да е достъпно за всички. Основен елемент в реализацията бе изграждането на геодезичен купол (сферична структура), за която бе предвидено да бъде притегателния хъб в публичното пространство. Организационният екип беше гъвкав относно точната локация където планираната намеса да бъде реализирана, като се обсъждаше едно най-важно условие, а именно: мястото да бъде на относително централно пространство, което е популярно сред младежите в града. Първоначално избраната локация беше на видно място в централната градска градина, в непосредствена близост до няколко училища, а също така и до авто- и ЖП гара. Въпреки това, поради непостоянни и неясни причини, местната власт на няколко пъти промени мястото, на което да бъде реализирана намесата. В края на краищата, проектът *се приземи* в неподдържано публично пространство, разположено в широкия център на града, в жилищен квартал. Липсата на съществуваща функционалност в пространството, преди интервенцията, предоставиха възможност новоизградените структури да променят изцяло пространството и неговата динамика.

СЛЕД:

ПРОЦЕС:

Интервенцията в Шумен се фокусира върху създаване на алтернативно културно пространство за младежи чрез изграждане на специална закрита, сферична структура. Това целеше да бъде изграден физически подслон в публичното пространство, който същевременно да функционира като социо-културен хъб, с основен акцент – геодезична сферична структура и допълнителни удобства като градски мебели, изградени от рециклирани материали. Въпреки дългия процес на преговори с местната власт за осигуряване на подходяща локация за изграждане на структурата, ентусиазмът сред местните младежи бе задържан на високо ниво и по време на самата реализация имаше много активно въвличане на множество доброволци. Всички структури бяха изградени по време на две публични работилници с фокус към (1) изграждане на геодезичната структура и (2) рециклиране на логистични палети и превръщането им в пейки, маси и кошчета за боклук, които да обслужват публичното пространство.

Територията, която бе използвана за намеса, от друга страна бе обживена чрез *инжектиране* ѝ с нов живот, функционалност, допълнително улично осветление и повишена сигурност, осигурена чрез видео наблюдение. „Младежката сфера" се превърна моментално в изключително популярна локация за местните младежи и жители, които щедро дариха голямо количество книги и дори пиано, с което допринесоха за съ-създаването на това пълно с култура и вдъхновение място. Въпреки че дизайнът на проекта бе почти изцяло дефиниран от самото начало на процеса, липсата на ясната за конкретното му местоположение от страна на местната администрация изискваше допълнителни усилия насочени към преговори и изготвяне на план за действие от страна на местните организатори. Въпреки това, тези обстоятелства повлияха положително на социалния ефект от инициативата тъй като по-големият период от време позволи на организаторите да формират силно ядро от активисти и по-широк кръг от хора, подкрепящ и свързан с проекта. Този ефект бе нагледно демонстриран по време на етапа по изграждане на проекта и неговото откриване, когато значителен брой младежи (и не само) се включиха и участваха дейно.

УРОЦИ ОТ МЯСТО

По време на конкретния процес по *местосъздаване* възникна едно конкретно и основно предизвикателство. Това бе непостоянството от страна на формалните органи и липсата на институционална подкрепа от местната власт. Трудно е да се каже какви точно бяха специфичните причини за това, но изглеждаше, че е провокирано от различия в мисленето на хората, които трябваше да вземат финалното решение. Въпреки това, за да се справят с негативния ефект от този казус, организаторите на инициативата показаха сериозни управленски качества. Поради горните причини, по време на Етап 2 от процеса бе организирана затворена дискусия, вместо публична такава, между всички основни местни активисти, студиото разработило проекта и всички хора, подкрепящи проекта. По време на тази среща, пълен обзор на разговорите с общината бе представен от водещия партньор и на тази база бе изработен стратегически план за действие, в т.ч. дефиниране на последователни стъпки за изграждането и определяне на лични отговорности сред местните протагонисти. В края на краищата, това послужи като основа за осигуряване на необходимите формални разрешителни и материализиране на инициативата, като същевременно привлече още по-силна обществена подкрепа към проекта. Това си пролича в по-късните етапи от проекта, а също така и в живота на мястото след края на инициативата.

Най-важните уроци, които могат да бъдат изведени от опита с конкретния процес са следните:

Ако е направено по подходящия открит и прозрачен начин, представянето на преминатите трудности при развитието на даден проект, може да бъде мощен начин за събиране на подкрепа и гражданска ангажираност за целите на конкретната инициатива по местосъздаване. Важна част от процеса е да се достигнат и въвлекат широк набор от заинтересовани страни, дори когато усилията са насочени към формалности, свързани с управлението на проекта. Във всички случаи обаче си заслужава да се наблегне, че е важен начинът и замисълът, с който това се прави.

Ясното представяне пред специфичните заинтересовани страни, които проектът иска да адресира, подсигурява осигуряването на тяхната ангажираност. В този конкретен случай, инициативата беше силно фокусирана върху местните младежи. Въпреки че тяхното ефективно въвличане често се оказва проблем, инициативата в Шумен се справи доста добре по това отношение. Това беше постигнато чрез правилно насочване и представяне на комуникацията на младежки език, в т.ч. трябва да се вземе предвид начина, по който информацията беше презентирана и каналите, които бяха използвани. Стартирането с дефиниране на ясна идея кого искаме да бъде въвлечен в конкретния процес по местосъздаване е първият значителен въпрос, на който трябва да дадем отговор.

НАЙ-ХУБАВОТО
СЕ ВИЖДА САМО
СЪС СЪРЦЕТО.
НАЙ-СЪЩЕСТВЕНО-
ТО Е НЕВИДИМО
ЗА ОЧИТЕ

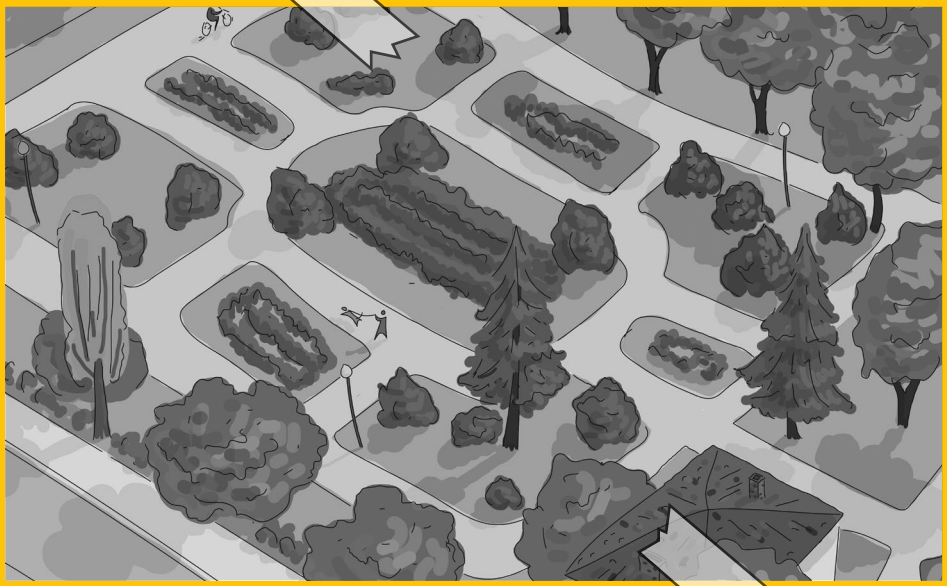

ВИДИН

Район: Северозападен
Област: Видин
Тип град: Среден град
Население (2018): 41 583
Тенденция (2011 – 2018): – 13.49%
Младежи 10 – 29 г. | % от общо население (2011): 14 748 | 30.7%
Описание на града: Дунавски граничен град, областен център

ПРЕДИ:

Географски координати:

43.988631, 22.882203

Местоположение:

Градска
Дунавска градина

Тип пространство:

Парков ансамбъл с
историческа сграда

ОПИСАНИЕ:

Пространството в гр. Видин е част от вековната Градска градина, разположена по протежение на река Дунав. Самото то е с правоъгълна форма с размери 85 х 45 м и е оформено като своеобразен ансамбъл на парковото изкуство, ориентиран около историческа постройка, която по Османско време е функционирала като поща. В момента сградата се използва като детски и младежки център и е известна като „Библиопоща". Стопанисва се от местната Регионална библиотека, която бе партньор по инициативата „_Място". Пространството граничи с главната алея на Градината и е в непосредствена близост до „Телеграф капия" – една от входни крепостни врати на гр. Видин, чието име идва именно от постройката и нейната функция от миналото. В целевата територия съществува единствено храстова и дървесна растителност с висока екологична и естетическа стойност, като липсва всякаква функционалност и елементи на градския дизайн.

СЛЕД:

ПРОЦЕС:

Концепцията за публичното пространство се формира на база на около 600 идеи, споделени от местните жители. Тя бе фокусирана върху създаване на място за отдих и вдъхновение, с културно-образователна насоченост. Това бе обосновано от нуждите и желанията на хората и факта, че прилежащата сграда функционира като детски и младежки център и е отворена за посетители. Физическото изражение на концепцията бе да се създадат места за сядане (6 дъгообразни пейки и 2 кръгли), разположени симетрично в пространството, с дизайн съобразен с парковото оформление на тази част от градината. Идеята бе да се осигурят различни възможности за съзерцание към красивата заобикаляща среда. Базирано на желанието на гражданите да се обособи социално активно място, и присъствието на младежкия център, бе изградена дървена сцена с размери 6 х 4 метра. Стъпалата ѝ бяха проектирани по начин, по който да осигуряват лесен достъп до нея като същевременно предоставят условия за ползвателите да седнат, да легнат и да намерят момент на вдъхновение върху тях. Друг основен елемент в концепцията бе да се създадат структури за изложби на открито, чрез които да се популяризира богатата история на града и региона. Това бе осъществено чрез поставянето на 12 дървени панела, които бяха използвани за първа изложба с теми, тясно свързани с историята на пространството – Птици и дървета, които се срещат в Градската градина и Развитие на старата Османска поща през годините.

Популярността на процеса сред местните хора бе изключителен висок при събирането на мнения и желания, тъй като този етап бе проведен през слънчев уикенд на главната алея на Градската градина, която граничи с целевото пространство. Този интерес спадна за последващите етапи от процеса, най-вероятно заради настъпването на лятото и относително отдаленото местоположение на мястото от жилищните зони. Въпреки това, социалното включване бе изключително продуктивно, както при обсъждането на предложенията, така и при физическото изграждане на структурите. Активното и отдадено включване на няколко младежи, а също така хора от общината, направи възможно успешното реализиране и изграждане на всички предварително планирани елементи на градския дизайн – пейки, табла за изложба, сцена.

УРОЦИ ОТ до тела —графа МЯСТО

Основното предизвикателство, с което се сблъска експертният екип, бе да се изпълни намесата в срок. Това бе продиктувано донякъде от липсата на повече доброволци, но и от мащаба и голямото количество материали, необходими за изработка на предвидените елементи на градския дизайн. Въпреки това, благодарение на отдадеността на доброволците и оказаната помощ от местната администрация, намесата бе изпълнена в срок, а резултатът бе повече от задоволителен.

От проведения процес по *местосъздаване* могат да бъдат извлечени следните важни уроци:

Важно е да се следват 11-те принципа за успешен placemaking процес. В дадения случай, експертният екип не се съобрази изцяло с правилото – „Създавай място, а не дизайн" и това значително затрудни изработката на предвидените съоръжения. Това бе обособено от факта, че за създаване на различните елементи се изискваха технически познания и работа с машини. Това ограничи значително дейностите, в които можеха да участват доброволци и съответно повиши изискванията за тях – не всеки можеше да се включи.

Предварителните разговори с хора на ръководни позиции в местната администрация (кмет, главен архитект) са изключително важни за повишаване на доверието към процеса. В последствие, това води до оказване на подкрепа към инициативата и по-лесно преодоляване на различията и мненията на експерти от общинската структура. В този случай имаше разминаване между вижданията на ландшафтния архитект и експертния екип относно изражението на намесата.

Слушай внимателно, всяко мнение е важно! Понякога идеите, участието и действията на само 1 човек могат да бъдат ключови и вдъхновяващи за изработване на цялостната концепция за мястото. Становище, което бе потвърдено по време на конкретната интервенция.

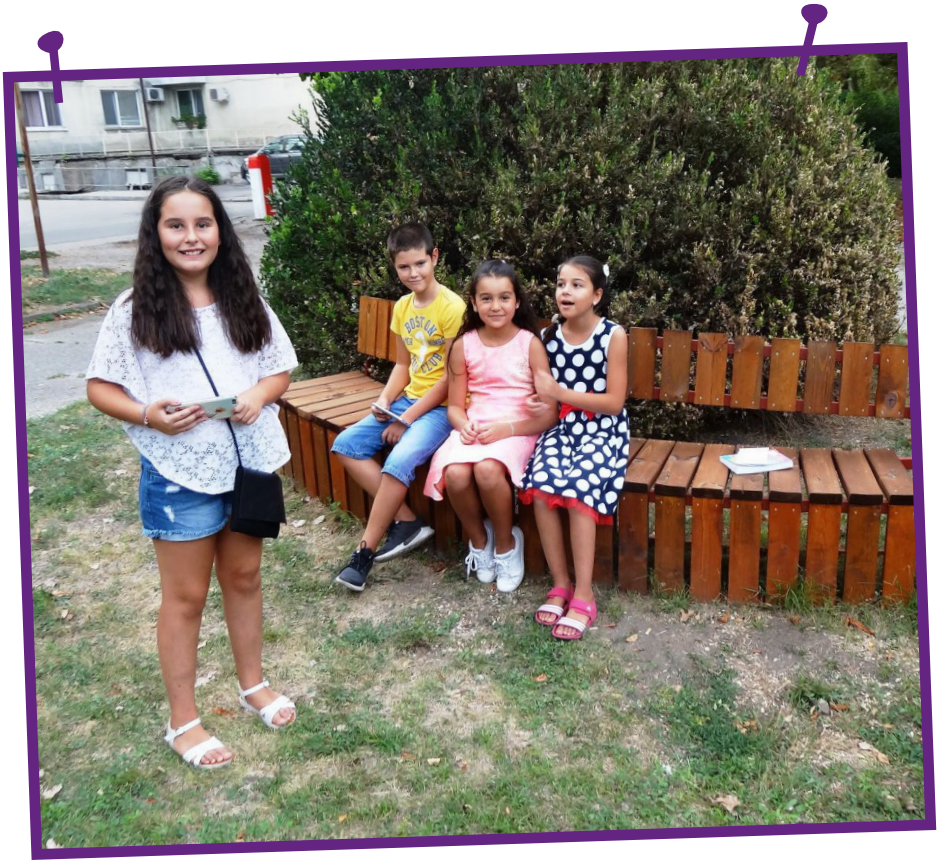

ПТИЦИТЕ из видинския край

go mene
—grafa

МЯСТО

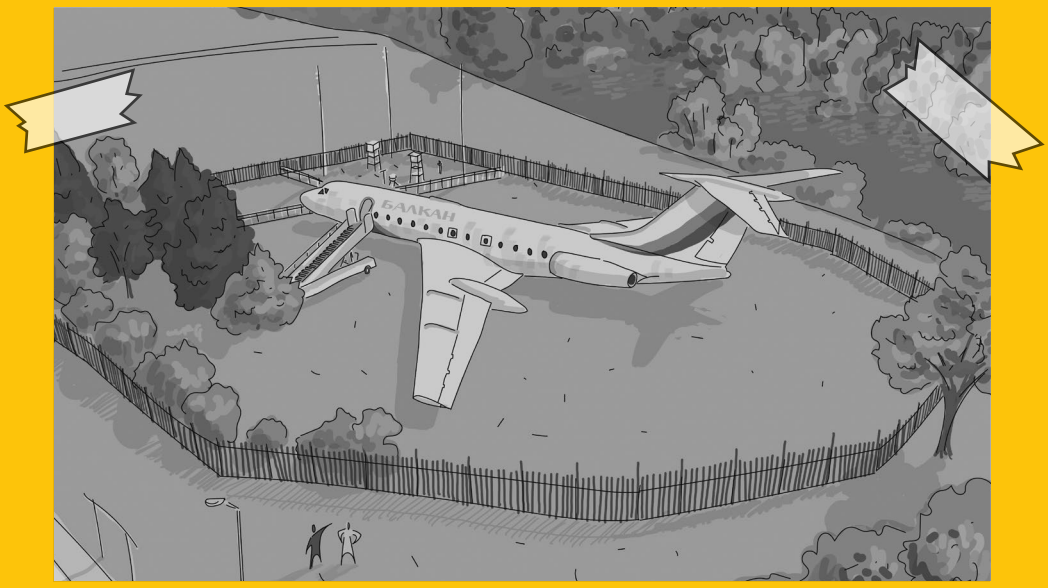
само тук МЯСТО

СИЛИСТРА

Район: Северен централен
Област: Силистра
Тип град: Среден град
Население (2018): 31 468
Тенденция (2011 – 2018): – 11.62%
Младежи 10 – 29 г. | % от общо население (2011): 9 609 | 27.0%
Описание на града: Районен земеделски и индустриален център, разположен на границата с Румъния.

ПРЕДИ:

Географски координати:

44.121374, 27.275958

Местоположение:

Жилищен квартал

Тип пространство:

Озеленено пространство / местна забележителност

ОПИСАНИЕ:

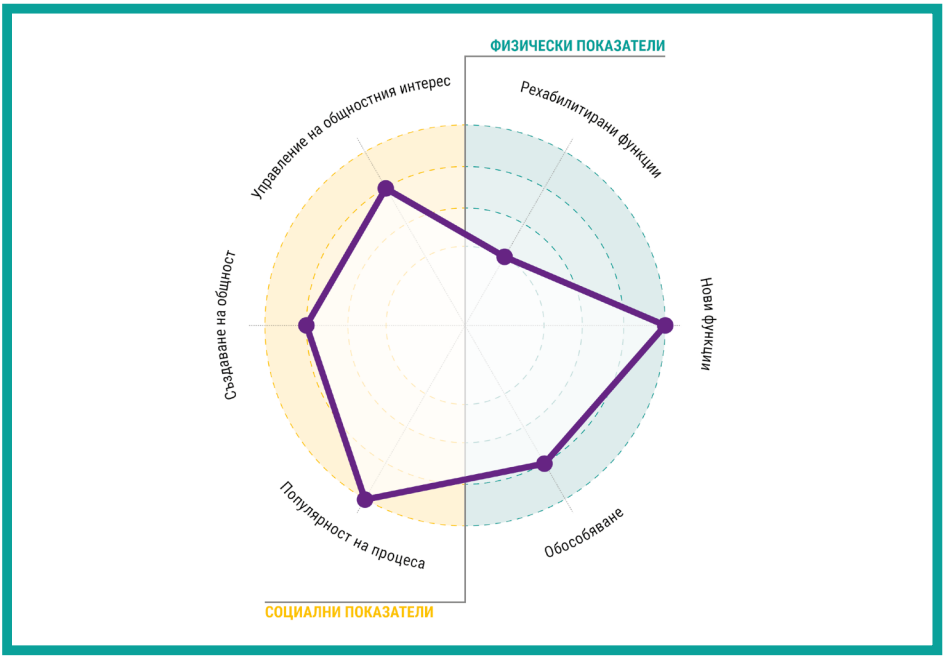
Целевото пространство в Силистра представлява емблематично място за целия град. То е разположено в най-североизточната точка на България, ситуирано точно до сухоземната и речна граница с Румъния. В обхвата на територията е позициониран нефункциониращ пътнически самолет, който в момента няма никаква функция. В миналото, той е бил използван като център за обучение на деца в областта на информатиката. Въпреки че е имало множество различни идеи за използване на пространството, което все още се управлява от местния център за развитие на деца, нищо не се е реализирало с цел да се трансформира средата и функционалността на самолета. В допълнение, местните жители от прилежащите блокове имат сантиментално чувства към самолета, и в частност към мястото. То е оградено с метална ограда и към момента на започване на инициативата представлява запустяло място, без функция, с емблематична стойност, намиращо се на ключова локация.

СЛЕД:

ПРОЦЕС:

С оглед на началното състояние на мястото, проектът се фокусира основно към внасяне на функционалност и изграждане на нови елементи в пространството. Това включва както спортни (структури за физически активности) съоръжения, така и културни (образователни) компоненти. Спортните съоръжения включват мултифункционален уред за фитнес на открито, панна игрище, тракторна и автомобилни гуми за различни упражнения. Създаването на образователни активности включва място с *тихи игри*, в т.ч. „Не се сърди човече", шах, морски шах и библиотека с книги, достъпни за всички; открита класна стая пък предоставя условия за провеждане на различни видове семинари, а в допълнение на едно от стълбищата към самолета бе изградена и сцена за импровизирани представления и мини-влакче от саксии, в което да се отглеждат и да се учи повече за различните видове билки. Освен това, нови места за сядане бяха изградени, а съществуващите пейки – поправени. Пространството бе и разкрасено чрез пребоядисване на много от елементите и поставяне на нови такива като ревитализиране на стара рибарска лодка и засаждането и с цветя.

Имайки предвид важността на тази зона за града, самолетът като структура и историческата стойност на мястото, проведеният процес по *местосъздаване* предизвика голям интерес. Това предопредели високия социален ефект и усилията, които координаторите на инициативата трябваше да вложат с оглед доброто и успешно управление на общностния интерес, както и поддържането на високи нива на интерес и активност. От друга страна, това създаде предпоставки за включване на по-голямо количество местни актьори, в т.ч. местната администрация, културни институции, жители на квартала и множество формални и неформални групи от активисти. Това се отрази в създаването на няколко местни общности, за които има надежда, че ще поддържат, надграждат и развиват мястото и в бъдеще.

УРОЦИ ОТ САМО ТЕЗИ МЯСТО

Основното предизвикателство, което трябваше да бъде преодоляно в специфичния процес по *местосъздаване*, бе комбинация между мащаба на физическата трансформация, която трябваше да бъде осъществена и изключително високото ниво на граждански интерес към проекта. И макар последният аспект е традиционно приеман като предимство, високият интерес сред хората доведе до няколко спекулативни твърдения посредством различни комуникационни канали. Въпреки че координационният екип реагира на тях моментално и адекватно, този тип негативна информация застраши успеха на целия процес. Въпреки всичко, именно това високо равнище на публичен интерес позволи на проекта да достигне своята амбиция и да се справи с големия мащаб на намесата чрез въвличане на допълнителни доброволци, материални дарения и силна местна институционална подкрепа от: община, театър и библиотека. В допълнение е важно да се спомене, че физическото облагородяване започна от самото начало на процеса, когато дори още не беше създадено дизайн предложение, чрез извършване на подготвителни дейности в пространството.

Няколко основни урока могат да бъдат подчертани, рефлектирайки върху специфичната инициатива по *местосъздаване*:

По-голяма група от хора, ангажирана с процеса, може да има по-голямо влияние, но трябва да бъде взето предвид, че различните участници имат различни интереси. Съобразяването с всички тях трябва да бъде взето предвид, но в никакъв случай това не трябва да компрометира качеството на проекта с оглед на неговия включващ и приобщаващ характер (чрез изключване на нечии перспективи). Обобщено може да се каже, че по-големият спектър от участващи групи прави прилагането на основни placetaking принципи по-трудно за координация. Ако обаче това бъде направено по ефективен начин, със сигурност по-широкото включване на хората ще доведе до по-добри резултати.

Както се подразбира от управлението на проекти от всякакъв вид, разделянето на отговорности между основни координатори е ключово за постигане на ефективни резултати. Въпреки това е важно да се подчертае, че в случая на местосъздаване разделянето на отговорностите, от гледна точка на комуникация на процеса, е доста важно и може да има силно положителен ефект тъй като всички различни членове на координационния екип имат индивидуални мрежи от хора и начин на комуникация. Това може да способства за по-лесното създаване на местни общности, които донасят различно положително въздействие върху процеса.

BALKAN

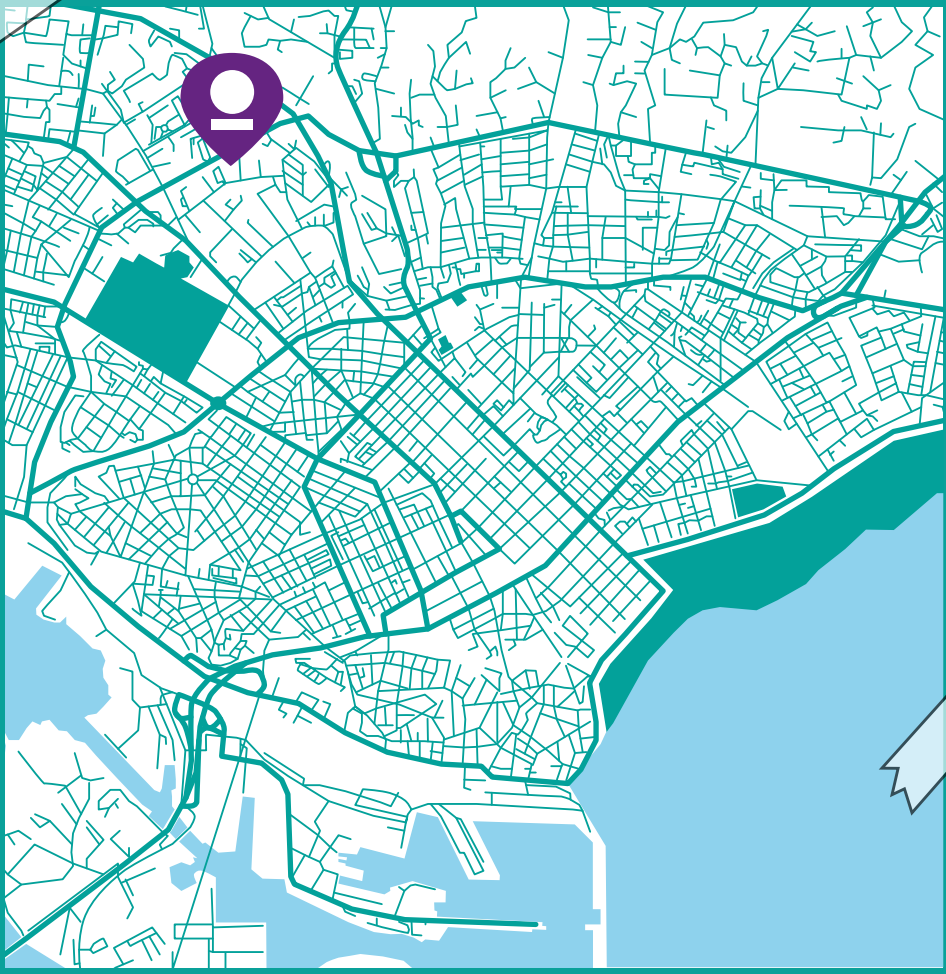
самолетно МЯСТО

Успех! МЯСТО

ВАРНА

Район: Североизточен
Област: Варна
Тип град: Много голям град
Население (2018): 336 505
Тенденция (2011 – 2018): +0.49%
Младежи 10 – 29 г. | % от общо население (2011): 113 897 | 34.0%
Описание на града: „Морската столица на България", главен административен, икономически, туристически и образователен център

ПРЕДИ:

Географски координати:

43.225405, 27.897542

Местоположение:

Жилищен комплекс

Тип пространство:

Междублоково пространство

ОПИСАНИЕ:

Проектът във Варна имаше за цел да облагороди публично пространство, разположено между няколко жилищни блока в близост до фабриката за електрическо оборудване и устройства „Успех". Основният замисъл за завода при неговото построяване е в него да работят основно хора, които имат затруднения със зрението. Жилищните сгради, обграждащи целевото място, са построени с идеята да бъдат дома на работниците от предприятието. С изминаване на времето и след националните политически промени през 1989 г., хора от различни социално-икономически групи постепенно се заселват в тези блокове. Към 2018 г. около половината от жителите в 4-те сгради са със зрителни проблеми. Относително високата концентрация на хора с увреждания естествено се отразява върху дизайна и състоянието на публичната градска среда.

СЛЕД:

ПРОЦЕС:

С оглед демографските характеристики на жителите в зоната, първият компонент на дизайн предложението целеше логистични подобрения, които да облекчат пешеходците със специални нужди чрез изграждането на нови настилки, реновация на напътстващи парапети и повишаване вниманието на шофьорите чрез поставяне на сигнализация около мястото, изграждане на изкуствени неравности за ограничаване на скоростта в зоната и други. Освен тези намеси, на база желанията на жителите, инициативата целеше да създаде условия за използване на публичното пространство и да подобри неговия комфорт. Тези желания бяха материализирани чрез изграждането на 3 нови беседки, разкрасяване на съществуващите градини, места за игра на футбол, а също така – тенис на маса и зона за *тихи игри*.

Първоначалните етапи на проекта бяха организирани и проведени много добре и съответно това генерира висок медиен интерес и привлече външни партньори, в т.ч. прилежащата фабрика и общинската власт. Тези първоначални, много позитивни сигнали, доведоха до поставяне на твърде амбициозни цели пред инициативата; факт, който в крайна сметка създаде сериозни затруднения по време на физическото облагородяване поради голямото количество работа, което бе заложено от проектния план. Освен това, специфичните социални условия и затруднения, които съществуваха в местната общност преди започване на интервенцията, и факта, че пространството бе зле поддържано в продължение на десетилетия, също допринесоха за повишаване на натиска и напрежението върху процеса по *местосъздаване*. Въпреки всички създали се предизвикателства и огромното количество енергия, което бе вложено за управление на различните интереси на местните общности, координационният екип успя да реализира значителен брой от физическите подобрения на мястото.

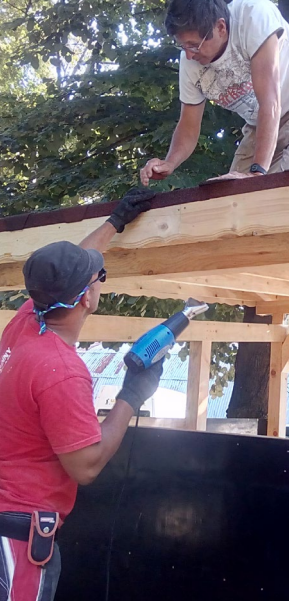
УРОЦИ ОТ Успех! МЯСТО

Процесът по *местосъздаване* е силно зависещ от дадения контекст и съществуващите в него социално-културни условия. Реализацията на процеса в случая на „Успех_Място" демонстрира и потвърди това по доста виден начин. Съществуващите социално-културни конфликти, преди започване на намесата, могат да бъдат идентифицирани като най-съществената пречка през целия процес по облагородяване. Въпреки че бяха инвестирани множество усилия от страна на екипа с цел да се преодолее това предизвикателство и да се активизират някои от местните жители, процесът на работа бе смущаван постоянно. Това бе превъзмогнато чрез инвестиране на допълнителни ресурси за включване на способни хора и външни доброволци, които да подкрепят реализацията на проекта.

Два фундаментални урока, с отношение към *местосъздаването* и управлението на общностния интерес, могат да бъдат научени от придобития опит по време на тази специфична инициатива:

Нивата на социално сближаване в рамките на която и да е общност, където се прилага подхода, могат да окажат голямо влияние върху динамиката на инициативата. Въпреки своите големи възможности, местосъздаването в края на краищата е базирано на местните общности, затова внимателното подхождане към предизвикателния социално-културен контекст е ключова стратегия за успешно модериране на процеса. Това е още по-важно и уместно в случаите където физическите подобрения и активната поддръжка са липсвали за дълъг период от време, какъвто бе случая с целевото място.

Включването на външни заинтересовани страни и подкрепа обикновено носят ползи и това е силно позитивен знак за процеса. Въпреки това, освен повече потенциали, подобна подкрепа въвлича и повече интереси (или възприятия за потенциални интереси), което със сигурност усложнява процеса. В рамките на условия, в които местната общност не е силно обединена, въвличането на допълнителни заинтересовани страни може да създаде допълнителен шум и да възпрепятства процеса по изграждане на доверие. Препоръчително е в подобни ситуации да се модерират разумно наличните потенциали и да се прояви реалистична преценка относно предвижданите трансформации за дълъг период от време.

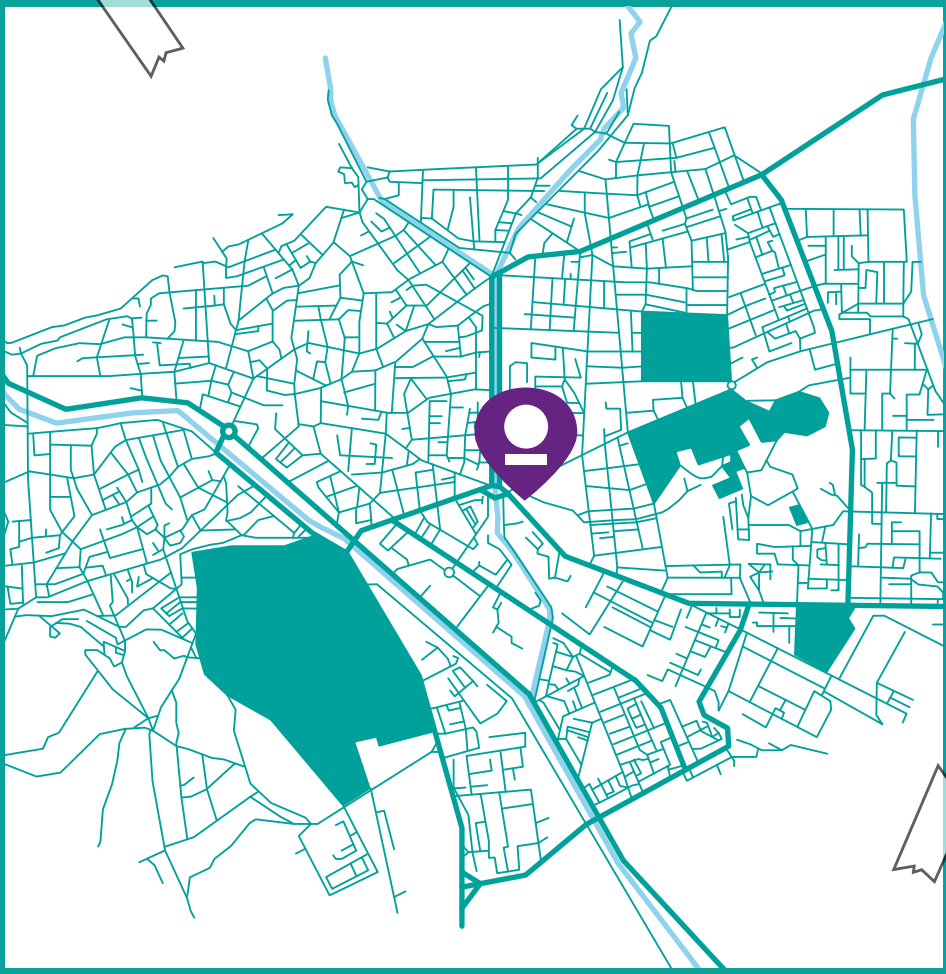
Успех! МЯСТО

ПЛОЧАТА МЯСТО

СЛИВЕН

Район: Югоизточен
Област: Сливен
Тип град: Среден град
Население (2018): 86 275
Тенденция (2011 – 2018): – 5.83%
Младежи 10 – 29 г. | % от общо население (2011): 31 213 | 34.1%
Описание на града: Столица, административен, икономически и образователен център на България

ПРЕДИ:

Географски координати:

42.678004, 26.327269

Местоположение:

На входа на Градската градина

Тип пространство:

Каменен постамент и заобикалящо го парково пространство

ОПИСАНИЕ:

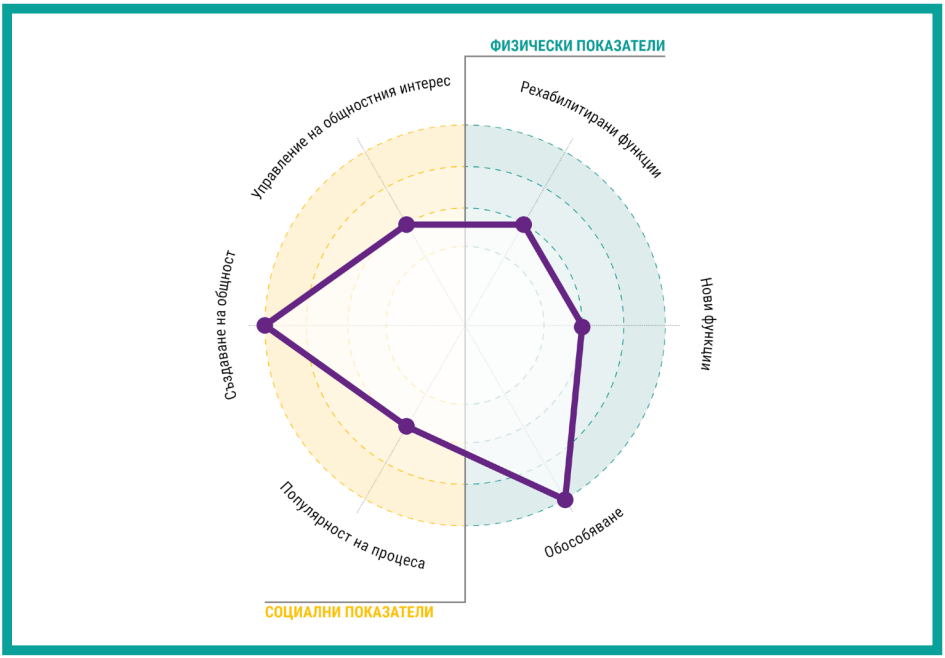
Пространството в град Сливен се намира на входа на Градската градина. Доминиращ елемент в него е правоъгълен каменен постамент с размери 20 х 7 м, на който в миналото е стоял паметник на Владимир Ленин. След премахването на паметника, фундаментът (известен като *плочата*) остава на входа на парка. Той е изграден от две части с правоъгълна форма – голяма и ниска, върху която е поставена малката и висока част, където е бил разположен монументът. Височината на всяка от тях е около 40 – 45 см, което ги прави удобни за сядане. Пред постамента има широко пространство, от което започват 2 от главните алеите на парка. От източната, задна страна на плочата, се намират озеленени площи, част от които също попадат в обхвата на инициативата.

СЛЕД:

ПРОЦЕС:

Концепцията на интервенцията се фокусира върху трансформация на външния вид на постамента чрез изрисуването му с цветен фон и изписване на фрази от известни български поеми с различни размери на буквите. Строфите, които в последствие бяха изписани, бяха избрани от местните жители, чрез публично гласуване по време на първия етап от проекта. Най-впечатляващият ефект на реализацията идва от факта, че всички думи могат да се четат само под точно определен ъгъл. Това създава интересно и вълнуващо чувство, когато човек се разхожда по прилежащите на постамента алеи и пред него се разкриват последователно различни думи от любими български стихове. Отстрани на плочата бяха изписани 3 куплета от стихотворението „Аз съм българче". В допълнение към естетическото облагородяване, в озелененатa площ, зад плочата, бяха изградени и монтирани стойка за велосипеди и 14 места за сядане, също с артистичен дизайн. Тези елементи предоставят възможност за осъществяване на социално-активни дейности от различни по големина групи хора, като същевременно съчетават множество изгледни позиции – както към художествената интервенция на пиедестала, така и към съседните алеи и паркови площи.

ФИЗИЧЕСКИ ПОКАЗАТЕЛИ
Рехабилитирани функции
Нови функции
Обособяване
Популярност на процеса
СОЦИАЛНИ ПОКАЗАТЕЛИ
Съхраняване на общност
Управление на общностния интерес

УРОЦИ ОТ ПЛОЧАТА МЯСТО

Основните предизвикателства, пред проведения процес по *местосъздаване*, бяха 2 основни. Първото бе да се включат външни за процеса доброволци, които не бяха учители или ученици от Художествената гимназия, която бе местният партньор. Може би обусловено от специфичния характер на намесата, изцяло фокусиран върху изписване на букви и изрисуване на детайли върху плочата, липсата на външни доброволци всъщност спомогна за високото качество на художествената намеса. Второто основно предизвикателство бе да се изработи велостойката и местата за сядане. Техният специфичен дизайн затрудни намирането на технически изпълнител, който да изработи елементите, качествено и в срок.

Основните уроци от процеса по *местосъздаване*, проведен в град Сливен, са следните:

Тъй като местният партньор бе институция, в случая училище, процесът по местосъздаване беше едновременно: улеснен, но и същевременно е по-затворен за външни доброволци. Първото твърдение е продиктувано от наличието на голям брой ученици и учители, които участваха активно в реализацията на процеса, но също така точно това ограничи донякъде броя на външните доброволци, включили се в инициативата. Хората знаеха и виждаха, че дейностите се изпълняват от Художествената гимназия и това ги възпираше да се включат.

Когато местният партньор притежава специфични умения е добре да се наблегне на тях и те да бъдат използвани максимално по време на физическата намеса. В случая изрисуването на плочата бе направено с голям професионализъм, което обуслови високото качество на интервенцията и допринесе за изключително позитивните отзиви за проекта сред обществото.

При проектирането на различни елементи на градския дизайн, трябва да бъдат взети предвид следните 2 най-важни неща: 1/ трябва да се постигне завидна устойчивост на атмосферни условия и потенциални вандалски прояви, и 2/ изработката на елементите трябва да бъде относително лесна и практична и да предоставя възможност за включване на доброволци в изработката. В случая, сложният дизайн затрудни изпълнението на предвидените елементи, въпреки че те бяха възложени на външен изпълнител. В резултат, велостойката и местата за сядане бяха готови след откриването и по никакъв начин не спомогнаха за процеса по създаване на общност.

Аз съм българче. Обичам нашите планини зелени,
българин да се наричам, първа радост е за мене.

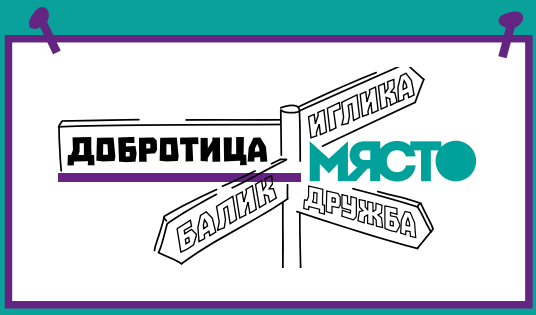

красна, син съм на

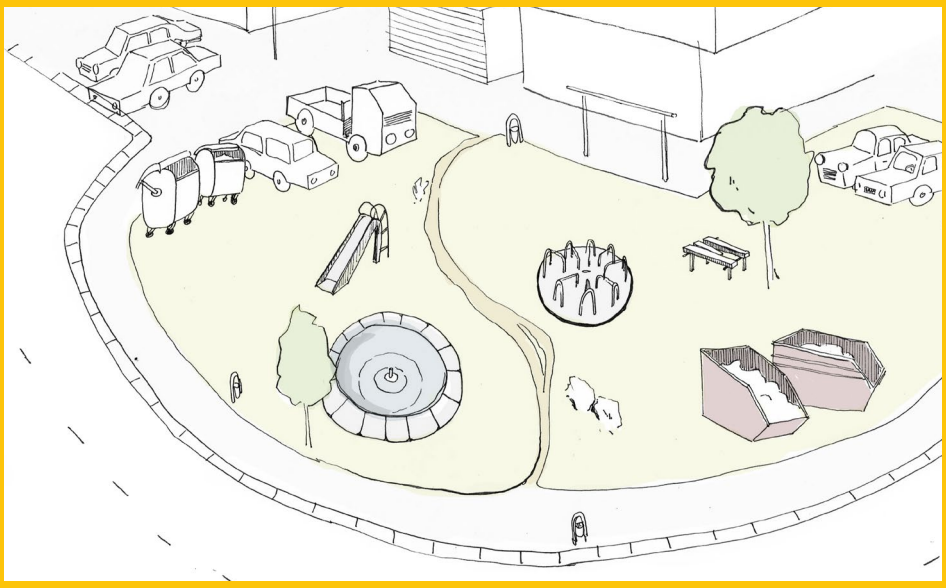

ДОБРИЧ

Район: Североизточен
Област: Добрич
Тип град: Среден град
Население (2018): 83 584
Тенденция (2011 – 2018): – 8.41%
Младежи 10 – 29 г. | % от общо население (2011): 20 168 | 22.1%
Описание на града: Главен град в земеделския регион Добруджа, в близост до границата с Румъния и Черно море, областен център

ПРЕДИ:

Географски координати:

43.581383, 27.833719
43.576519, 27.847428
43.560640, 27.841332
43.554713, 27.828936

Местоположение:

Жилищни комплекси

Тип пространство:

Асфалтови площадки &
Озеленени пространства

ОПИСАНИЕ:

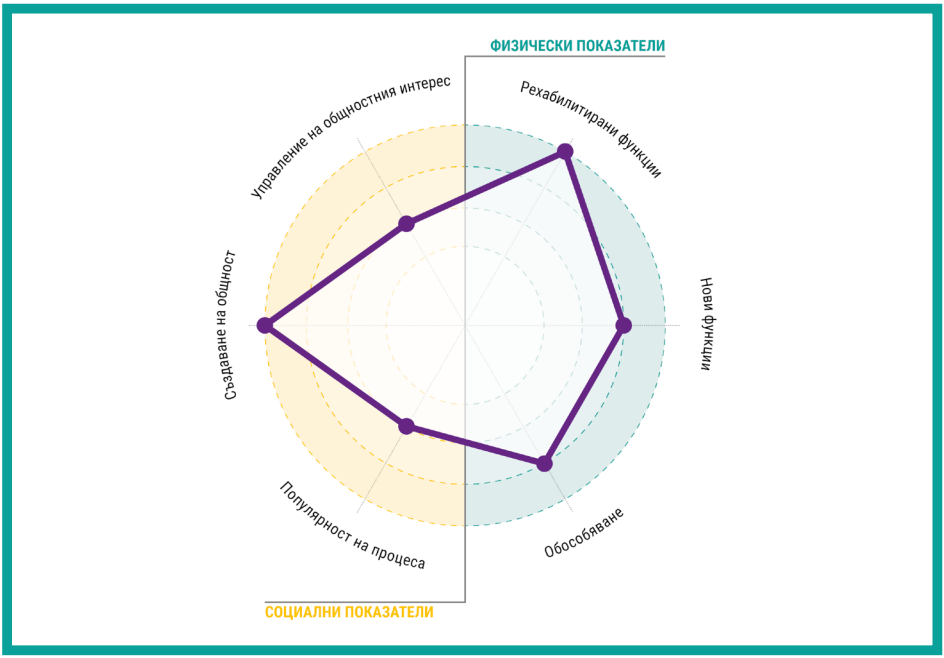
Предложената концепция за осъществяване на проекта в Добрич, която получи подкрепа за реализация по проекта „_Място", е доста отличителна от всички останали предложения. Местният партньор избра като подход да следва идеята за разпространение на концепцията по *местосъздаване* в целия град. Неговата амбиция бе да въвлече голямо количество местни общности и да избере конкретното място на състезателен принцип между 4 квартала – „Иглика", „Балик", „Дружба" и „Добротица". Общият аспект, за да бъдат избрани точно тези пространства бе, че всички те са разположени в квартали, доминирани от панелни жилищни сгради. По този начин целевите публични пространства бяха доста подобни и се характеризираха с лошо поддържани асфалтови площадки за игра и озеленени площи.

СЛЕД:

ПРОЦЕС:

Следвайки предложената концепция за процеса, едновременно на всички 4 места бяха поканени жителите на прилежащите блокове да участват в гражданско почистване на целевите публични пространства. Базирано на демонстрираната ангажираност, местата бяха класирани и съответно наградени с част от бюджета по проекта и професионална подкрепа за реализиране на инициирано отдолу-нагоре облагородяване на *техните места.* Въпреки предизвикателния характер на концепцията, най-вече с оглед на нужните усилия, тя бе мотивирана от идеята за разпространение на идеологията на *местосъздаването* и овластяването на по-голям брой граждани, което да повлияе позитивно на качеството на градската среда. Въпреки че 4 различни пространства бяха обект на инициативата, те имаха подобни пространствени проблеми – остарели структури и липса на функционалности. Освен това не беше изненадващо, че желанията на различните местни общности се фокусираха върху подобни теми: (1) рехабилитация на основните съществуващи елементи като спортни игрища, асфалтови площадки, растителност и т.н.; (2) изграждане на по-малки детайли като пейки, катерушки и други интерактивни структури.

Вглеждайки се в социалните аспекти на проведения процес е малко по-трудно те да бъдат поставени под общ знаменател. Въпреки това в 3 от 4-те случая имаше малко, но силно ядро от група активисти, които въздействаха върху индивидуалния процес. Представителите на всички местни общности бяха подпомогнати с експертна подкрепа, за да се справят със социалната организация по места. Доминираща тема, по която всички активисти заедно с координационния екип работеха, бе да се подсилят местните общности посредством трансформацията на пространствата. За да бъдат успешни тези усилия, бяха проведени специализирани работилници през различните етапи, които имаха за цел да напътстват хората и провеждането на процеса. Интересен факт бе, че на едно от местата – в квартал „Балик", местните тийнейджъри постепенно се превърнаха във водещите активисти и от това произтече изключително високо ниво на ангажираност на доброволци през етапа по реализацията на намесите, въпреки че финансовата помощ бе минимална. Този факт сам по себе си трябва да бъде отбелязан като забележителен пример за силата на подхода *местосъздаване*.

УРОЦИ ОТ

Най-значителното предизвикателство по време на тази конкретна инициатива бе пред координационния екип, а именно: да управлява успешно и да мотивира едновременно 4 различни процеса. За да се справят с това бе организирана по-голяма група от координатори, които имаха възможност да подкрепят индивидуалните места през различните етапи от процеса. В допълнение, колективни сесии включващи основните активисти от всяка локация, бяха организирани с цел да се подпомогне координираното развитие на проекта. На тези срещи хората можеха да споделят своя опит, да обсъдят предизвикателства и да обменят идеи, което имаше осезаем позитивен ефект.

Няколко важни урока могат да бъдат извлечени от изпълнението на инициативите в Добрич през 2018 г.:

Въпреки че се различават в детайли, много публични пространства в българските градове и специално тези, разположени в модернистичните квартали, характеризиращи се с големи жилищни блокове, имат споделен тип проблеми. Поради тази причина, събирайки активисти от различни квартали със сходни характеристики може да бъде изключително ползотворно упражнение за всички замесени.

Примерът на квартал „Балик" и процесът на успешно ангажиране, който се случи, потвърди на практика един от основните принципи на местосъздаването, а именно: „Парите не са проблемът".

Делегирането на ключови отговорности на тийнейджъри и деца може да доведе до вдъхновяващи резултати когато се осъществяват инициативи по местосъздаване. С подходящата подкрепа и тяхното необременено въображение, процесът лесно може да се превърне в силно включващо и креативно преживяване.

BG BE ACTIVE
SPOT / МЯСТО
МЯСТО

ДОБРОТИЦА
ИГЛИКА
МЯСТО
БАЛИК
ДРУЖБА

4.

ИЗВОДИ И ЗАКЛЮЧЕНИЯ

Ангел Бондов и Тодор Кесаровски

ГЕНЕРАЛНИ ИЗВОДИ И УРОЦИ ОТ ПРИЛАГАНЕТО НА ПОДХОДА *МЕСТОСЪЗДАВАНЕ*

Разбирането, че устойчива, функционална и атрактивна публична среда трудно може да бъде оформена без нейната същност да е съставена от гражданските общности, е все по-отчетливо приемано в сферата на градско планиране и дизайн. Въпреки това, ефективното въвличане и окуражаване участието на местните общности в градските трансформации продължава да бъде сериозно предизвикателство в контекста на българските градове. Поради тази причина мултиплицирането на идентичен процес по *местосъздаване* на толкова много (20+) различни и разнообразни места е една чудесна възможност някои генерални изводи относно прилагането на подхода да бъдат изведени. На база на направените сравнения между отделните случаи и анализирането на постигнатите резултати от проведените дейности, в тази глава са обобщени основни заключения и уроци. За по-лесно разбиране и възприемане те са изведени и описани на база на определените категории на *Модела за оценка на процеса*, който е използван и за всеки конкретен случай.

Важно е да се отбележи, че изведените по-долу уроци не претендират да са становища с академична валидност и универсална обоснованост. Те са определени през субективния поглед на експертния екип, координирал цялостната инициатива в продължение на две години. Освен това са тясно обвързани с контекста на физическа трансформация и социално ангажиране в българските градове. Като такива, тези изводи могат по-скоро да бъдат определени като практични препоръки и съвети.

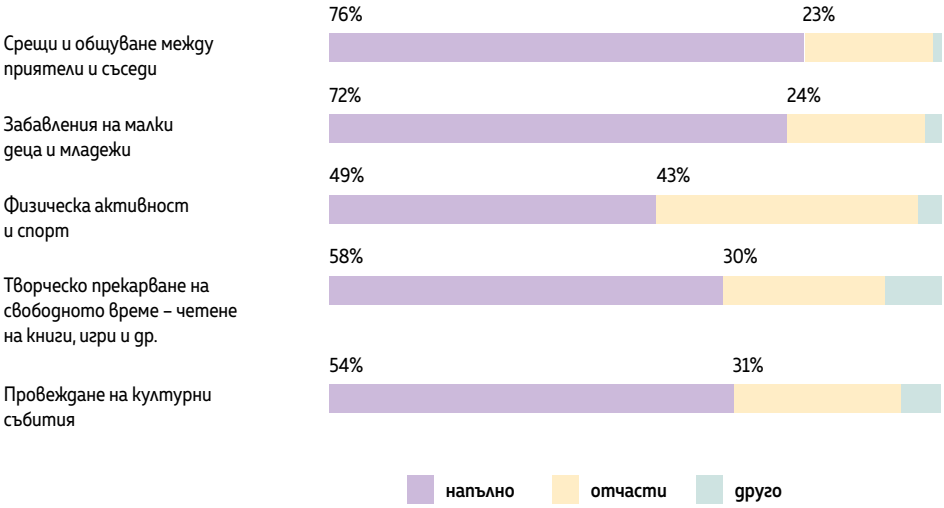
РЕЗУЛТАТИ ОТ ПРОУЧВАНЕ ВЪВ ВСИЧКИ ГРАДОВЕ, ЧАСТ ОТ „_МЯСТО“

През втората година от проекта бе проведено социологическо изследване с цел да събере емпирична информация за измерване на въздействието на инициативата върху общността. Изследването е проведено сред 1152 представители на местните общности от всички населени места, обхванати в рамките на проекта. Извадката възпроизвежда основните характеристики на структурата на населението на града по пол, възраст, образование, етническа принадлежност и район на местоживеене. Проучването е направено от „Института за финансови проучвания и иновации“, Пловдив.

Оценка на ефекта от реализираните облагородителни дейности

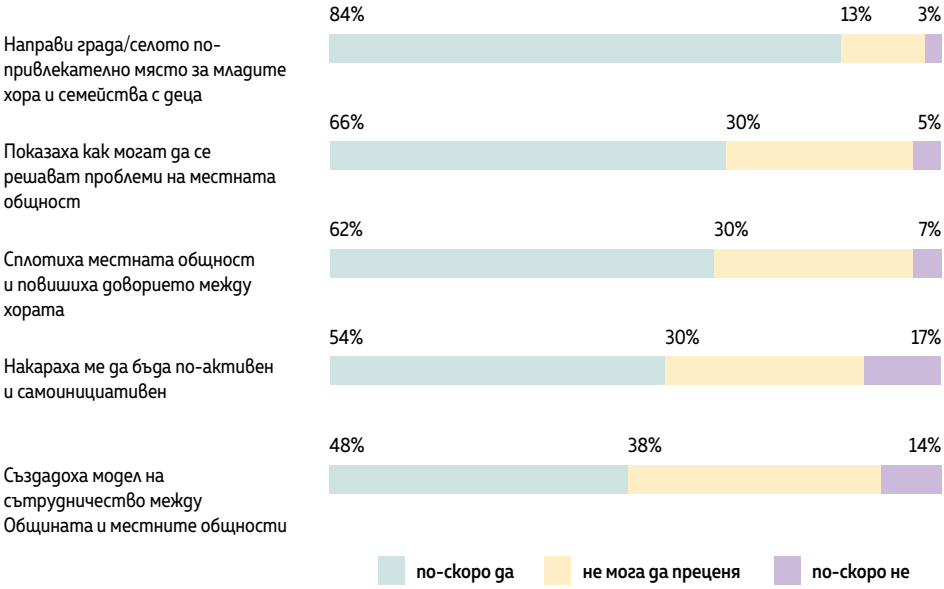
На базата на общия анализ от изследването мнозинството от анкетираните, с дял от около и над 90%, дават цялостна положителна оценка на реализираните дейности. Резултатите относно въздействието и промяната в средата за живеене и удовлетворяване на потребностите на хората, създаващи по-добри условия за конкретни други дейности са също подчертано положителни. Това е недвусмислено доказателство за необходимостта от и ролята на проектите за облагородяване на средата и активизиране на гражданска общност.

Според вас, в каква степен „_Място“ създава условия за:

Огромното мнозинство от анкетираните посочват, че реализацията на проектите „Място" е направило тяхното населено място по-привлекателно за младите хора и семейства с деца. Доминират положителните оценки и относно ролята на проектите като модел за решаване и на други проблеми на местните общности, за тяхното сплотяване и повишаване доверието между хората. Анкетираните дават и висока оценка за реализацията на проектите като модел на партньорство между местната администрация и общностите (община-НПО).

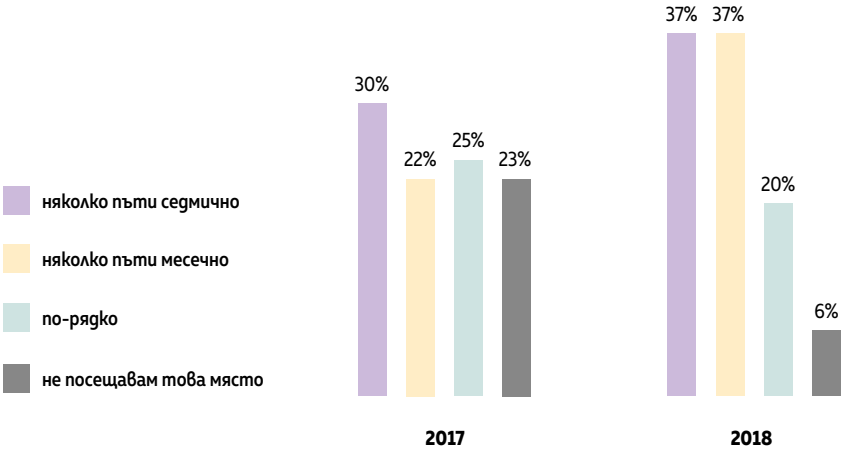
Според вас самата идея, подготовка и реализация на проекта:

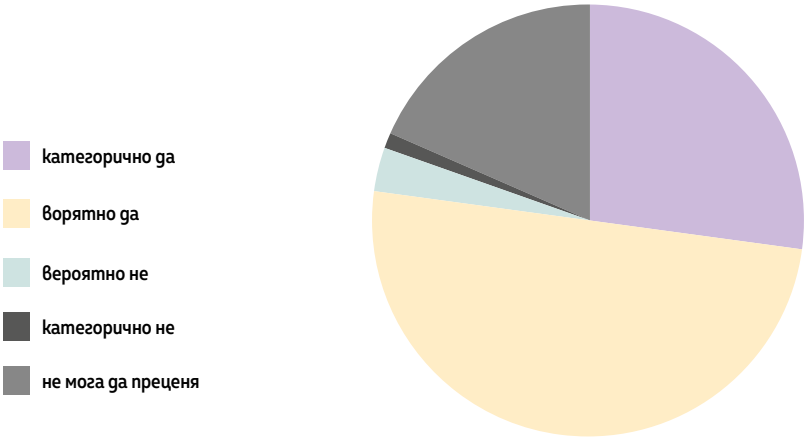
Оценка на Социалния ефект

Социалният ефект от изградените *места* е значим и лично за самите изследвани лица – средно около и над 70% от тях ги посещават няколко пъти месечно и по-често. Реализираните проекти се посещават редовно от членовете на местните общности – според 44% от анкетираните те се посещават от повече от двадесет души дневно, а за 26% – до 20 души дневно.

Колко често посещавате това „_Място“?

Бихте ли се включили в реализацията на подобни проекти в бъдеще?

Намерението на повече от две трети (70%) от анкетираните да поддържат и благоустрояват и в бъдеще създадените места, и желанието на 80% от тях да се включат в бъдеще в реализацията на подобни проекти подкрепят извода от отговорите на въпроса относно ефектите от реализираните проекти за местните общности.

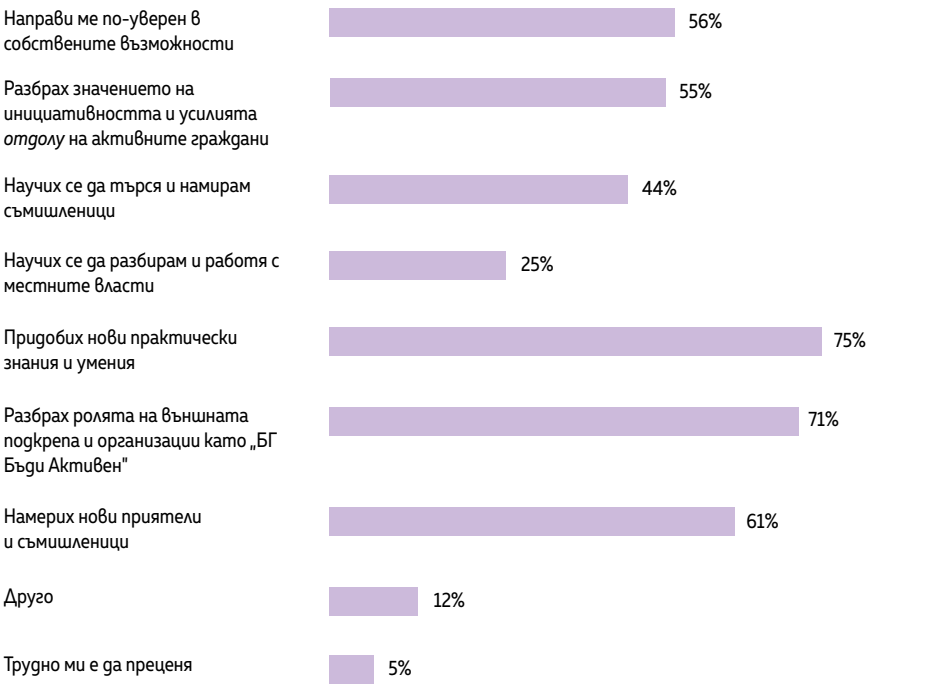
Оценка на идеята, реализацията и инициаторите на проекта

Една от мисиите на програмата „_Място България" е допринесе на организациите/ активните общности не само финансово. Най-голямата подкрепа, която дава сдружението се изразява в нещо много по-ценно – знания, информация и капацитет.

Според проучването реализацията на проектите през 2017/2018 е бил ценен образователен процес за техните екипи и им е позволила да натрупат опит, умения и вдъхновение. Почти всички от тях биха инициирали и се включили в нови бъдещи проекти.

Придобиването на нови практически знания и умения, работа с организации и партньори, и намирането на нови приятели и съмишленици са трите ефекта, които инициаторите на проектите оценяват най-високо за себе си.

Бихте ли направили самооценка на Вас лично какво ви даде участието в реализацията на проекта?

СОЦИАЛНИ ПОКАЗАТЕЛИ СПРЯМО ПРИЛАГАНЕ НА ПРОЦЕСА ПО *МЕСТОСЪЗДАВАНЕ*

УПРАВЛЕНИЕ НА ОБЩНОСТНИЯ ИНТЕРЕС

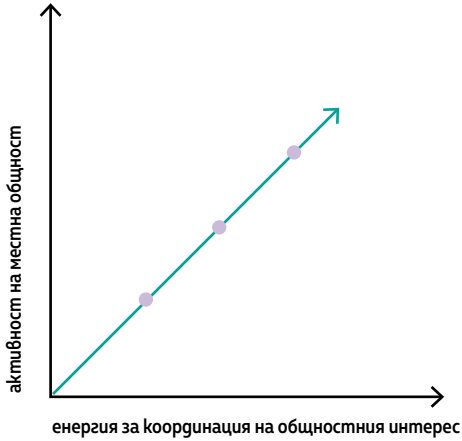
1. Бъдете реалистични(!)

- Успешното осъществяване на процес по градско обновяване, под каквато и да е форма, е много сложна задача. Това важи още повече за проекти, които целят активното въвличане на местни жители. В процеса на работа много детайли ще зависят от странични фактори, затова *не обещавайте неща, които не зависят от вас*! В противен случай, целият процес може да бъде злощастно компрометиран.

  ПРО-СЪВЕТ: Бъдете скромни и акцентирайте върху незавършеността на публичните пространства.

2. Гражданската активност задължава(!)

- Инициирането на интервенции в популярни и интензивно използвани публични пространства позволява по-бързо натрупване на гражданска активност, ангажиране и участие в отделните етапи на процеса. Все пак, това не означава намаляване на енергията, която трябва да се отдели за координиране на общностния интерес. Дори напротив, може да се направи констатацията, че неговото управление изисква още повече внимание при наличие на силно ангажирана местна общност, с цел подсигуряване на конструктивен диалог.

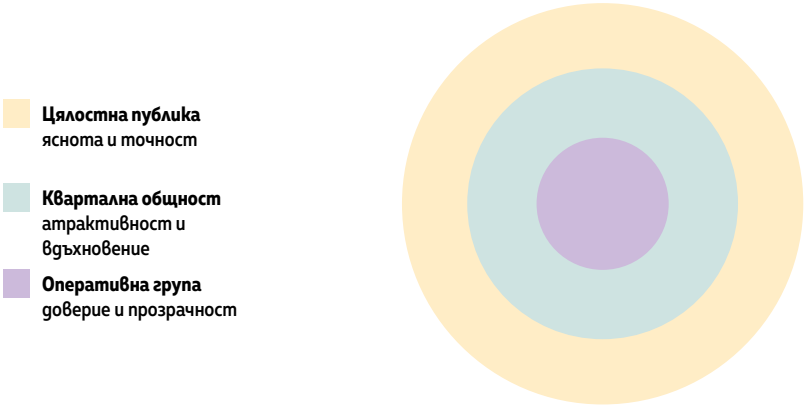

3. Предизвикателството с комуникацията(!)

- Умелото съчетаване на формални и неформални комуникационни канали има важна роля в това да улесни успешното осъществяване на физическата трансформация и да събере по-широка гражданска подкрепа. Все пак, отделните групи граждани имат различно отношение спрямо процеса / конкретното място и е препоръчително това да рефлектира върху начина на комуникация с тях. Използването на правилния

маниер и акцентирането върху отделните ключови фактори за всяка група е основополагащо за индивидуалното ефективно въвличане в процеса.

ПРО-СЪВЕТ: Медиите имат капацитета да създават погрешни впечатления, затова комуникацията с тях трябва да е много добре модерирана.

4. Предизвикателството с негативизма и противопоставянето(!)

При осъществяването на подобен тип градски акции трябва да се взима предвид определената обществена култура, *традиционния* негативизъм и нравствено разделение между граждани и институции в контекста на България. Доминиращото вярване е, че единствено публичните (формални) органи са отговорни за качеството на градската среда, и че промяната отдолу-нагоре е обречена на провал поради липсата на ефективна комуникация между *народа* и *властта*. Умелото модериране на диалог между двете страни е основополагащо за справяне с това предизвикателство, но е препоръчително само отбрани представители от двете страни да участват в конкретни дискусии, за да се изгради позитивна рамка на сътрудничество.

ПРО-СЪВЕТ: Подгответе се за Бай Иван (приложение 1) – той представлява водещ посланик на негативизма и затова трябва да бъде максимално бързо неутрализиран чрез действия и резултати, които да осигурят по-голяма подкрепа сред местната общност.

5. Специфичен подход към формалните органи(!)

- Местната власт и администрация са формални структури и трябва да бъдат разглеждани, третирани и включвани като такива. Това означава, че е силно препоръчително тяхната подкрепа, подобно на разрешенията, които те изискват, да бъде формално документирана в писмен вид. Ако това не е подсигурено, координаторите на процеса по *местосъздаване* не трябва да разчитат на обещанията на местната власт. Подобен вариант рискува да компрометира цялата инициатива при положение, че определени дейности не бъдат изпълнени.

СЪЗДАВАНЕ НА ОБЩНОСТ

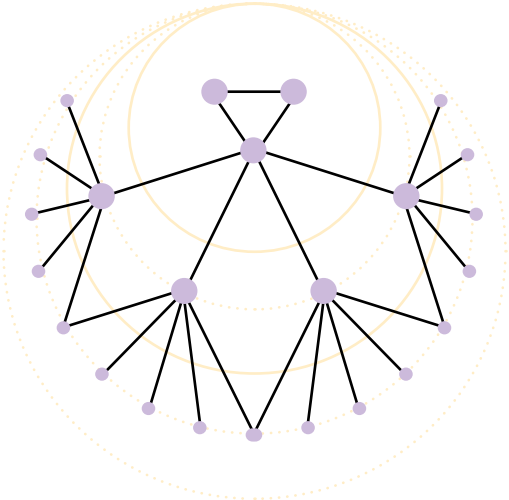
1. Предизвикателството с изграждането на доверие(!)

- Ако искате да спомогнете създаването на сплотена общност, първото нещо което трябва да направите е да изградите доверие сред местните хора. Въпреки че е много трудно да се определи универсален подход за справянето с това предизвикателство, фокусиране върху същинските нужди на местната общност, съпричастност към техните проблеми и прозрачност спрямо инициативата са основополагащи. Първоначалният досег с местна общност е ключов и изисква внимателен подход, за да се изградят добри основи относно изграждането на доверие в процеса.

  ПРО-СЪВЕТ: Препоръчително е да индентифицирате местен граждански активист, с когото да осъществите първоначален контакт, и който да ви представи сред местната общност.

2. Изключително важно е изграждането на силно ядро от *социални активисти* да стимулират процеса и промотират конструктивен диалог(!)

- Успешното провеждане на процес по *местосъздаване* привлича интереса на значителен брой граждани. Тяхното ефективно ръководене много често изисква активно въвличане на местните общностни лидери, които да окажат положително въздействие върху проекта посредством техните авторитет и правомощия.

3. Децата и тийнейджърите могат да са основна движеща сила в един процес по *местосъздаване* – както като носители на изобретателни идеи, така и като обединители на местната общност(!)

- Въвличането на деца и тийнейджъри още от най-ранните етапи на процеса и осигуряването на подкрепа за техните смели идеи може да има силно положително въздействие върху хода на целия общностен проект. Когато е демонстрирана вяра

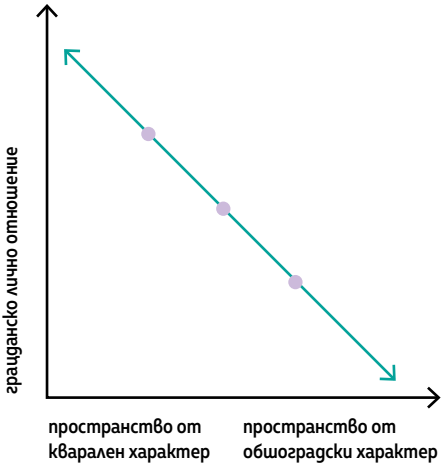
в тяхната визия, те отвръщат с изключителна отдаденост и силна привързаност в постигане на целите на инициативата, което от своя страна стимулира съществено различни групи от местната общност.

ПРО-СЪВЕТ: Помощта от страна на деца и младежи трябва да бъде постоянно контролирана докато се постигне нужното качество, но също така и постоянно стимулирана.

ПОПУЛЯРНОСТ НА ПРОЦЕСА

1. Местоположението на публичното пространство в цялостната градска структура е от определяща важност за специфичното гражданско взаимодействие със заобикалящата ги среда(!)

- Отношението на хората към публичната среда варира в зависимост от това дали конкретното пространство е разположено в жилищен квартал или централно за населеното място. При първия тип локации, характерът на пространствата е доста по-местен, неформален и личен. Това обикновено предопределя и по-високо ниво на гражданска привързаност към различните елементи от пространствената среда. От друга страна, по-централните локации биват дефинирани от техния общградски характер, който лесно привлича по-силен количествен интерес и по-ниско ниво на лично гражданско отношение към конкретното пространство.

2. По-високо ниво на разбиране на процеса не означава задалъжително по-високо ниво на социално ангажиране(!)

- Въпреки че конкретните цели, идеи и същност на процеса по *местосъздаване* може да ясно комуникирани и разбрани от местните общности, няма гаранция, че доста от хората ще се включат активно в него. Причините за това могат да варират спрямо различни фактори като липса на доверие, мотивация, време, разногласие, незаинтересованост и т.н.

3. Правилното използване на местните потенциали и ресурси е ключов фактор за успех и голяма популярност на проекта(!)

- Поради тази причина, локализирането и проучването на местните потенциали и потенициални коалиции са задачи, които трябва да се изпълняват в задълбочен детайл в самото начало или дори известно време преди началото на процеса по *местосъздаване*.

4. Активността на гражданското участие в процеса варира(!)

- Социалното ангажиране и активно участие по време на подобни граждански инициативи е от ключово значение за постигането на устойчиви резултати. Следователно, поддържането на висок интерес и гражданското съдействие възможно най-дълго по време на конкретната инициатива е основополагаща цел.

  ПРО-СЪВЕТ 1: Имайте предвид, че потенциалните доброволци и заинтересованите граждани не се ограничават от географския обхват (квартал), където се осъществява конкретната намеса.

  ПРО-СЪВЕТ 2: Физическата работа привлича вниманието на хората и ги заинтригува да се включват.

ФИЗИЧЕСКИ ПОКАЗАТЕЛИ

РЕХАБИЛИТИРАНИ И НОВИ ФУНКЦИИ

1. Рехабилитацията на съществуващата функционалност обикновено е по-лесно приемана от местните хора в сравнение с въвеждането на нови структури и функции(!)

- Това се дължи на сравнително лесно обяснимия факт, че установените вече функции и определени дизайн елементи са общоприети от гражданите, докато за свикване с новоизградени структури и функции обикновено е необходимо определено време.

2. Внимавайте с последователността на намесите(!)

- Удачното съчетаване на работата относно осъществяването на по-трудоемките задачи с такива, които не изискват много усилия за цялостно изграждане, е препоръчително. Това ще подпомогне позитивното развитие на процеса, тъй като завършените дизайн елементи ще бъдат видими и ще демонстрират действителното облагородяване, докато работата по по-сложните и изискващи повече усилия структури също е в процес.

3. Необходимо е оптимално планиране на намесата (!)

- Максимално точното изчисляване на необходими материали, навременната поръчка, доставка и процес на физическо облагородяване са основни фактори за успешен процес и пространствена трансформация.

  ПРО-СЪВЕТ: Подгответе се в случай на лошо време, като отбележете дейности, които могат да бъдат извършвани по всяко време. Бъдете гъвкави и се подгответе с алтернативни локации за работа на закрито.

4. Ангажирането на граждани за извършване на довършителни дейности по намесата след откриването е рисково(!)

- Не е препоръчително подобрения, базирани на гражданско участие в рамките на конкретната инициатива, да бъдат планирани за след отпразнуването на постигнатите резултати. В краен случай, подобни интервенции трябва да бъдат предвидени само за детайли и да бъдат разглеждани като плюс, но не и като задължителни от ръководителите на процеса.

5. Предизвикателството с вандализма(!)

- Вандализмът е неизменна част от динамиката на публичните пространства и затова намесите трябва да бъдат изградени максимално устойчиво. Ключът към справянето с този проблем е проявата на постоянство от страна на местната общност и навременно отстраняване на нанесените щети. Поради тази причина е основополагащо жителите обитаващи непосредствено конкретното пространство да бъдат ангажирани активно по време на процеса.

ОБОСОБЯВАНЕ

1. Предизвикателството с изграждането на идентичност (!)

- Създаването на местата трябва да се основава на повишаване на сигурността, уюта и идентичността им – точно в този определен ред! Изграждането на идентичност, без изпълнение на първите две, е трудно постижимо и по-скоро би имало негативен ефект посредством подчертаването на проблематична идентичност.

2. *Местосъздаване*-то е подход, който изисква последователна работа с физическото създаване на обществено пространство(!)

- От тази гледна точка е добре ролята на местната власт да се разглежда с по-специфичен поглед. Обикновено различните формални институции се нуждаят от повече време, за да изчистят детайлите относно тяхната подкрепа. Поради тази причина, потенциален принос от тях може да бъде ефективно планиран и като последващи процеса интервенции.

3. Експерименталният характер на подхода не трябва да се асоциира с липса на качество на физическите елементи и социален ангажимент на процеса(!)

- Качеството и изобретателността при осъществяването на конкретните трансформации не трябва да се компрометира въпреки временния характер на интервенциите. В тази връзка е изключително важно да се поддържа реална преценка относно постижимите резултати, съгласно наличните ресурси и потенциал.

  ПРО-СЪВЕТ: По-малко е повече – препоръчително е да подържате фокуса върху изграждането на най-съществените структури и функции, за да постигнете по-ефективен резултат.

ПРИЛОЖЕНИЕ 1: ВГЛЕЖДАНЕ В ХОРАТА

Идентифициране на 10 архетипа от местната общност, характерни за българския контекст .

Натрупаният опит и възможността за провеждане на идентичен процес в 20+ места, позволи на експертния екип да стигне до извода, че въпреки уникалността на всяка местна общност и пространство, еднакъв тип актьори, предизвикателства и възможности се срещат доста често по време на работния процес.

Базирано на това становище, последната част от тази публикация представя 10 архетипа, дефинирани от авторите, под формата на приложение към генералните изводи и научени уроци. Имената и изображенията на отделните архетипи са базирани на реални персонажи от местните общности, с които бе работено по време осъществяването на отделните интервенции. Освен краткото представяне, на всеки един от архетипите са отбелязани и техните основни плюсове и минуси относно процеса *местосъздаване*, както и индикиране на вероятността за тяхно активно въвличането в подобен тип инициативи.

Подобно на изведените уроци в предишната част на публикацията, детайлите относно дефинираните архетипи не претендират за универсална обоснованост. Те целят да генерират оперативни твърдения и формулират конкретни препоръки за работа с местните общности в българските градове на база на субективния опит от проекта „_Място“ през 2017 и 2018.

МИРО: Гражданин в разцвета на силите си (30 – 50 години) с по-скоро песимистична нагласа към възможностите на местните общности и съответно концепцията на *местосъздаване*, въпреки че разбира идеологията на процеса

Силна страна: Въпреки негативната му нагласа би бил изключително полезен, ако бъде успешно ангажиран

Слаба страна: Липса на доверие в местната общност и подходите отдолу-нагоре

Шанс за въвличане: Малък

Фактор за успешно въвличане: Демонстриране на работа, старание и качествено изпълнение

БАЙ ИВАН: Човек на възраст от 30 до 70 години, твърд негативист, който обикновено се изказва необосновано против инициативата (и не само), а в крайни случаи може да опита и да възпрепятства процеса напълно осъзнато

Силна страна: Притежава силно влияние върху (определена част от) местната общност

Слаба страна: Изпитва нужда от конфронтация, която не е водена от принципите на конструктивен диалог

Шанс за въвличане: минимален / нулев

Фактор за успешно неутрализиране: при неговата проява е важно максимално бързо да се активизира другата част от общността за да неутрализира негативния ефект и намали *ентусиазма* на бай Иван

ЦВЕТИ: Оптимистично настроен характер, обикновено на възраст от 30 до 50 г., готова да се отдаде на инициативата, въпреки личните си ангажименти, понеже цени качеството на заобикалящата я среда и социалната сплотеност

Силна страна: Притежава голям потенциал и желание да активизира общността около нея

Слаба страна: Не винаги е на разположение, което се отразява на цялостната организация и ангажираност на общността

Шанс за въвличане: голям

Фактор за успешно въвличане: Искреност, прозрачност и детайлно обяснение на идеята

ЙОАНА: Млада и мотивирана (16 – 25 г.), която осъзнава процеса и факта, че създава нещо с публична значимост, разбира смисъла на доброволчеството и разбираемо има добра комуникационна връзка с други младежи

Силна страна: Има желание и качества да поема отговорност относно изпълнението на конкретни задачи и въвличането на други младежи в процеса

Слаба страна: Силната ѝ мотивация и енергия често я подтиква да се поставя в некомфортни ситуации да преследва прекалено амбициозни цели, чието реализиране не зависи от нея

Шанс за въвличане: голям

Фактор за успешно въвличане: Правилно обяснение на идеологията на *местосъздаване*, практични уроци и даване на личен пример с конкретни действия, както и начин на поведение

МИТКО: Митко е представител на местната общност в тийнейджърска възраст (13 – 18 г.), охарактеризиращи се като група с променливи настроения и желания

Силна страна: Въпреки променливите си настроения, Митко и негови връстници имат потенциала да допринесат с изобретателни идеи и силна привързаност в постигане на целите на инициативата при демонстриране на вяра в тяхната визия

Слаба страна: Обикновено губи бързо интерес в по-продължителни монотомни дейности

Шанс за въвличане: Среден

Фактор за успешно въвличане: Нещо специфично, което е интересно за тях като например работа с машини

ДЯДО АПОСТОЛ: Той е представител на местните хора в напреднала възраст (70+), които обикновено имат положително отношение към процеса и оказват помощ с каквото могат – често малки, но полезни неща като достъп до склад, осигуряване на електричество, вода, поливане на цветя и т.н.

Силна страна: Потенциален силен принос относно социалната сплотеност около инициативата чрез практична помощ или мил жест (направата на баница)

Слаба страна: Въпреки желанието му да помогне, обикновено възрастта му лимитира въздействието, което може да окаже физически.

Шанс за въвличане: Голям

Фактор за успешно въвличане: Спазване на предварителните обещания и позитивно отношениеспецифично, което е интересно за тях като например работа с машини

ВЛАДЕ: Представител на групата от млади възрастни хора (26 – 40 г.), които обикновено са необременени от нуждата да подобрят средата около тях и гледат с насмешка, когато някои друг работи, за да направи нещо хубаво за всички

Силна страна: Потенциал за значителен принос към осъществяването на физическите облагородяване, имайки предвид възрастта и качествата му

Слаба страна: Липса на вяра и разбиране спрямо смисъла на доброволчеството

Шанс за въвличане: Малък

Фактор за успешно въвличане: Настойчиво обясняване на ползите от процеса и нужда от допълнителна мотивация под формата на състезание (игрови елемент)

ФИЛИП: Любопитни хора (вариращи възрастово) с висок авторитет в местната общност, които ги е грижа и са заинтригувани, че нещо конкретно се случва в пространството, което обитават / използват

Силна страна: Проява на силен интерес към граждански инициативи и възможности за висок принос

Слаба страна: Филип е про-активен и обикновено пречупва реализирането на проекта през специфична гледна точка с цел да използва повдигнатото внимание за засягане на личен интерес

Шанс за въвличане: Голям

Фактор за успешно въвличане: Изграждане на доверие с действия и правилно обесняване на процеса и какви да са реалните очаквания

САНИ: Представител на групата от млади родители (26 – 40 г.), обикновено с малки деца, които са отдадени и разбират, че колкото повече помогнат, толкова повече неща ще бъдат направени за техните деца

Силна страна: Силна заинтригуваност и мотивация за принос в лицето на техните деца

Слаба страна: Хората като Сани донякъде ограничават приноса си към визията за едно пространство, тъй като го разглеждат само и единствено като стереотипна игрова среда за деца

Шанс за въвличане: Среден

Фактор за успешно въвличане: Осъзнаване на факта, че като помогне ще бъдат изградени повече неща за техните деца

БУБО : Бубо като представител на децата (8 – 13 г.) е доста любопитен относно случващото се и с напредване на процеса той и връстниците му обикновено са ежедневни участници в извършваните дейности

Силна страна: Не са обременени с комплекси и затова старателно участват в изграждането на намесите и цялостния процес

Слаба страна: Поради голямото количество енергия и обикновено ниските технически качества изискват значително внимание относно дейностите, които извършват, за да се гарантира тяхното качество

Шанс за въвличане: Голям

Фактор за успешно въвличане: Даване на ясни задачи, демонстрация каДаване на ясни задачи, демонстрация как се прави за всяко нещо, спокойствие и търпение при работата с тях

ПОГЛЕД В БЪДЕЩЕТО

„Аз, Ти, Пловдив! – Европейска столица на културата" 2019

През 2019-та програмата „_Място" се фокусира върху град Пловдив, избран за Европейска столица на културата през тази година. Платформата „Аз, Ти, Пловдив!" създаде партньорства между граждани, институции и културни оператори, които да работят заедно за намаляване и оползотворяване на отпадъците от събития и за почистване и облагородяване на жилищни зони в града под тепетата.

Проектът успя да ангажира дългосрочно гражданите на Пловдив с отговорно гражданско поведение, свързано с чистотата на града, лично отношение към разделно събиране и рециклиране на отпадъци. „Аз, Ти, Пловдив!" включи в дейности за почистване на градски пространства, обновяване на определени пространства в града, чрез силата на 'placemaking'-а.

„Партньорство за красива и чиста среда" 2020

През 2020 сдружение „БГ Бъди активен" стартира „Партньорство за красива и чиста среда" част от програмата „_МЯСТО България", чрез която споделя и разпространява натрупания опит от Пловдив и пренася добрия пример в няколко големи града в страната: Варна, Шумен, Добрич, Пловдив и Силистра. Градовете, част от проекта са сред най-активните, включили се в 'placemaking' проектите „_Място" през 2017 и 2018г. През годината към програмата се присъединяват и по-малки населени места, като с. Куртово, с. Марково, с. Езерец, с. Дулово.

Една от целите на инициативата „Партньорство за красива и чиста среда" бе да бъде повишена гражданската активност и отговорност, като местните общности бъдат въвлечени в процеса на обсъждане, избор, почистване и облагородяване на публични пространства, следвайки принципите на тактически урбанизъм и 'placemaking'-а.
В рамките на проекта бяха проведени инициативи за намаляване и рециклиране на отпадъците, като един от акцентите бе почистването на площи край водни басейни. Проектът успя да създаде конструктивен диалог между граждански организации, местни власти и бизнес в името на дългосрочно партньорство за създаване и поддържане на красиви, удобни и чисти публични зони в населените места.

„_Място България" прави #ПромянатаВъзможна

Вече четири поредни години програмата „_Място България", водена от „БГ Бъди активен" осъществява промяна в средата, в която живеем. Създадените места се превърнаха в ключови точки за живота на хората, и служат за срещи и отдих на местните общности. Процесите активизираха хората, вдъхновиха чувството за гражданска отговорност и промениха лицето на кварталите. Покрай новите 'Места' не липсваха трудности, неразбирателства, дори и вандалски прояви, но ние се уверихме, че с добрият пример, съвместна работа и постоянство, процесите, съпровождащи положителните промени са лесно осъществими. Колкото повече хора участват в реализирането на промяната – толкова по-устойчива ще бъде тя, а в центъра на тази промяна не са самите пространства, а хората, които ги създават, променят и използват.

thespot.bgbeactive.org

2017

София

Самоков

Сандански

Карлово

Берковица

Плевен

Добрич

Казанлък

Калофер

Враца

2018

София

Хасково

Трудовец

Златица

Шумен

Видин

Силистра

Варна

Сливен

Добрич

|НЕ|ФОРМАЛНО

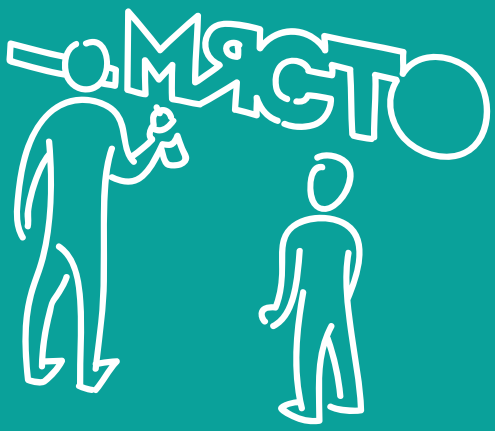
„Сдружение „|Не|Формално" е колектив от специалисти в сферата на градското развитие, който вярва в силата на хората и техните възможности да (пре)създават средата около тях. Поради тази причина нашият екип е специализиран в използването на директни подходи за създаване на нови модели, целящи овластяване на местните общности в активно сътрудничество с държавните институции, бизнеса и неправителствените организации.

В процеса на нашето развитие, екипът ни оценява високо възможността да се включи в инициативата „_Място" през 2017 и 2018 години, като цялостен експертен партньор. Работата, представена в тази публикация илюстрира безценните уроци, които научихме през тези две интензивни години и върху които продължаваме да надграждаме, наблюдавайки развитието на местните общности.

Благодарим на всички за сътрудничеството през този период! От сдружение „БГ Бъди активен" като ръководител на инициативата, през всички местни партньори и до всеки гражданин, включил се на терен!

В заключение искаме да пожелаем на всеки, който чете тези редове, да започне (или да не спира) да полага грижа за населеното място, в което живее, защото:

Градът – това си ти!

MACTO